

Begroting 2025

Zwijndrecht. **Dat is thuiskomen**

Voorwoord

Geachte inwoners en ondernemers van Zwijndrecht en Heerjansdam,
Geachte leden van de raad van de gemeente Zwijndrecht,

Een passende openingszin voor deze begroting hebben wij niet gevonden. Ondanks onze inspanningen in de afgelopen jaren, zijn ingrijpende bezuinigingen voor 2025 onvermijdelijk geworden. Toch denkt het college dat we samen met raad en organisatie ook trots mogen zijn: we presenteren nu een sluitende begroting, inclusief een bezuinigingspakket van bijna zes miljoen euro. Maar van de opgave die ons nog wacht voor 2026 liggen we wakker.

De bezuinigingen voor 2025 zullen merkbaar zijn voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Het zal merkbaar zijn in onze dienstverlening in de openbare ruimte, voor onze maatschappelijke partners en binnen onze eigen organisatie. Dit kunnen we niet vermijden. Het bestuur (college én raad) zijn ervan overtuigd dat baas over onze financiën blijven door nu te bezuinigen uiteindelijk het beste is. Verantwoordelijkheid nemen en open zijn naar de gemeenschap hoort bij een Krachtig Zwijndrecht.

Tegelijkertijd blijft het knagen dat de oorzaak van de bezuinigingen ligt in een langlopend verschil van inzicht met de rijksoverheid over passende inkomsten. We moeten duidelijk zijn over deze minder leuke boodschappen, maar wat voorop blijft staan: we zullen ons maximaal inspannen om de gevolgen van de bezuinigingen zo klein mogelijk te houden. Daar kunt u op vertrouwen.

Bezuinigingen alleen helpen Zwijndrecht niet vooruit. Ons beleid richt zich op investeren in maatschappelijke ontwikkeling en een diverser woningaanbod. Dit zal uiteindelijk leiden tot een sterker en financieel gezonder Zwijndrecht. Daarom is het belangrijk om hiervoor voldoende middelen beschikbaar te houden.

In 2025 zullen we blijven lobbyen bij het Rijk, samen met provincie, gemeenten en andere betrokken partijen om onze plannen voor een Krachtig Zwijndrecht voort te kunnen zetten.

Ondanks de financiële tegenspoed, blijven we samen bouwen aan een gemeente waar het steeds beter wonen, werken en recreëren is.

Hartelijke groet,
namens het college van burgemeester en wethouders,

Tycho Jansen
Wethouder Financiën

Inhoud

Inhoud	1
Hoofdstuk 1 Van kadernota naar begroting	2
Hoofdstuk 2 PROGRAMMAPLAN.....	7
Programma 1 Bestuur, dienstverlening, communicatie en participatie	8
Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière	15
Programma 3 Armoedebestrijding en versterken lokale economie.....	20
Programma 4 Welzijn, zorg, sport en cultuur.....	26
Programma 5 Duurzame en veilige leefomgeving.....	37
Algemene dekkingsmiddelen	42
Financiën	43
Vennootschapsbelasting	44
Overhead.....	45
BBV-indicatoren (verplichte indicatoren) – peildatum 20-08-2024	58
PARAGRAFEN.....	62
Paragraaf Lokale heffingen.....	63
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	73
Paragraaf Financiering.....	83
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	91
Paragraaf Bedrijfsvoering	95
Paragraaf Woo	100
Paragraaf Verbonden partijen	101
Paragraaf Grondbeleid	117
FINANCIELE BEGROTING	127
A. Overzicht van baten en lasten en de toelichting	128
B. Uiteenzetting financiële positie en de toelichting	135
Bijlage.....	145

Hoofdstuk 1 Van kadernota naar begroting

1. Van de kadernota....

Voor de zomer heeft de raad de Kadernota 2025 behandeld. De kadernota is het vertrekpunt voor deze begroting. Daarom beginnen we met een overzicht van het geraamd resultaat ten tijde van de Kadernota 2025:

Samenvatting kadernota 2025-2028

* € 1.000				
Omschrijving	2025	2026	2027	2028
A: Actueel geraamd resultaat (per 23 april)	-778	-12.628	-13.671	-13.621
B: Gemeentefonds eerdere circulaires	1.030	877	2.487	4.154
C: Reguliere ontwikkeling inkomsten	5.054	6.282	6.958	6.969
D: Reguliere ontwikkeling uitgaven	-2.455	-2.730	-2.730	-2.730
E: Ontwikkeling verbonden partijen	-7.642	-8.300	-8.300	-8.300
F: Autonome en ontkoombare ontwikkelingen & claims	-1.008	-441	-521	-621
G: Kapitaallasten Investerings	198	300	-19	-27
Geraamd resultaat Kadernota 2025	-5.600	-16.640	-15.795	-14.175

Dit betekent dat bij de kadernota is voorzien dat voor een sluitende begroting 2025 een totaalbedrag van minimaal € 5,6 miljoen aan bezuinigingsmaatregelen nodig is. Dat is circa € 1,4 miljoen lager dan het in maart ingeschatte tekort van € 7 miljoen. Het verschil wordt in hoofdzaak veroorzaakt door het éénmalig terugdraaien van de bezuiniging op jeugdhulp van het Kabinet Rutte IV.

2. ...via de begrotingsopgave voor 2025...

In de zomer hebben we de uitgangspunten uit de kadernota verwerkt tot een begroting. Hieruit kwam een aantal mutaties naar voren. Daarnaast zijn de (technische) PM posten berekend. De meest opvallende:

- Lagere apparaatskosten door een hogere doorbelasting van overhead en uren
- Mutaties in de rente en afschrijvingskosten
- Het verwerken van autonome ontwikkelingen, zoals de meicirculaire, inflatiecorrectie en hogere dividenduitkeringen.

Met deze plussen en minnen wijzigt het geraamd resultaat uit de Kadernota 2025 als volgt:

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Begrotingsaldi volgens Kadernota 2025 (excl bezuinigingen)	-5.600	-16.640	-15.795	-14.175
Saldo van alle technische mutaties	135	1.101	1.119	521
Bezuinigingsopgave (begrotingssaldo) na technische mutaties	-5.466	-15.539	-14.676	-13.654

Toelichting:

Uit deze tabel blijkt dat het geraamd resultaat (begrotingssaldo) in 2025 licht verbetert (met € 135.000 tot € 5,5 miljoen negatief). In de periode 2026 e.v. verbetert het saldo met een groter bedrag, met name door meevallende rente-ontwikkelingen en het feit dat de meicirculaire voor de jaren 2026 en verder minder negatief uitviel dan voor 2025. Op basis van deze cijfers is de opgave voor 2026 van een kleine € 17 miljoen naar € 15,5 miljoen gedaald.

3. ... naar een sluitende begroting 2025

De definitieve opgave voor 2025 bedraagt € 5.465.000. Dit tekort wordt met het vaststellen van deze begroting omgebogen door het verwerken van bezuinigingen. Deze bezuinigingen worden hieronder genoemd. Voor een nadere toelichting per bezuiniging, kunt u terecht in de [geüpdatet rapportage van mogelijke maatregelen](#) voor 2025.

Op 17 september hebben raad en college in carrouselvorm van gedachten gewisseld over de rapportage. Het college is op basis van dat gesprek gekomen tot het voorstel zoals weergegeven in onderstaande tabel, waarbij de geel gearceerde bezuinigingsmaatregelen niet zijn meegenomen in de begroting:

Bezuinigingsmaatregelen 2025		
Zoekrichting 1: Openbare orde en veiligheid, toezicht en handhaving		
Nr	Omschrijving	Bedrag
1	Combineren van Team Toezicht & Handhaving, APV, Zorgmariniers en Openbare Orde en Veiligheid (OOV)	50.000
2	Team Toezicht & Handhaving verkleinen	139.000
3	Geen inzet team Toezicht & Handhaving tijdens avond- en weekenduren	33.000
4	Openbare Orde en Veiligheid: verkleinen strategische beleidscapaciteit	75.000
Zoekrichting 2: Bedrijfsvoering en organisatie		
Nr	Omschrijving	Bedrag
5	Gemeentehuis en dienstverlening balies op vrijdag sluiten	50.000
6	Hogere cateringopbrengsten begroten	15.000
7	Budget implementatie Wet open overheid aframen	100.000
8	ICT (Regio Projecten Portfolio (RPP) /SGD)	290.000
9	Servicegemeente Dordrecht en onderzoeksrichting, waaronder communicatie	200.000
10	Halveren opleidingsbudget	378.000
11	Personele (uitstroom)regeling oudere medewerkers	200.000
12	Reduceren formatieomvang bodes met 1 FTE	64.000
13	Niet invullen vacatureruimte staf en budget ICT	110.000
Zoekrichting 3: Bestuur en (bestuurs)ondersteuning		
Nr	Omschrijving	Bedrag
14	Kabinet / representatiebudget college	100.000

Bezuinigingsmaatregelen 2025		
Zoekrichting 4: Openbare ruimte		
Nr	Omschrijving	Bedrag
15	Verlagen kwaliteitsniveau buitenruimte zwembad en Plus- en Allurelocaties van Plus naar Basis-niveau	183.000
16	Verlagen kwaliteitsniveau buitenruimte van Basis-niveau naar Basis-min-niveau voor straatmeubilair, speelplekken, openbare verlichting en elementenverharding	398.000
17	Versoberen onderhoud openbare ruimte (groen en infrastructuur) door de gemeentewerf	80.000
18	Versoberen en of anders renoveren van plantvakken en/of vergroenen van verharde oppervlakten	10.000
19	Verminderen maaien in frequentie (2 maaibeurten minder per jaar)	19.000
20	Begraafplaatsen: onderhoudsniveau van Plus naar Basis brengen	25.000
21	Buitensportaccommodaties: groenbeheer afschalen naar Basis-min niveau	15.000
22	Budget investeringsprogramma infra/riolering verlagen van 15 miljoen naar 12,5 miljoen en afschaffen pleisterpot	63.000
23	Anti-parkeerpalen weghalen	25.000
24	Stoppen met de hondenpoepzuiger	35.000
25	Afvalbakken verminderen in de openbare ruimte	50.000
26	Beperken Onderhoud Spelen (JOP's en buiten speellocaties)	30.000
27	Stoppen met het organiseren van de boomplantdag en kerstboomactie	8.000
28	Het niet meer actualiseren van niet-wettelijke beheerplannen en niet-wettelijke verordeningen.	30.000
29	Verlagen budget Zwerfafval	20.000
30	Budget onderhoud wegmarkeringen halveren	20.000
31	Versoberen onderhoud nationale bewegwijzeringsborden	7.500
32	Afromen onderschrijding budget PAK AAN!	27.000
Zoekrichting 5. Sociaal beleid en Dienstverlening		
Nr	Omschrijving	Bedrag
33	Programma Bouwen aan Vertrouwen	110.000
34	Groepsaanpak	100.000
35	Sporthuldiging	15.000
36	ZwijndrechtPas- mantelzorgwaardering	45.000
37	ZwijndrechtPas – kledingregeling	86.000
38	Deltaplan Armoede	100.000
39	Aangepast sporten	13.000
40	Volwasseneducatie	10.000
41	Gemeentelijke bijdrage Onderwijsachterstanden beleid (OAB)	7.000
42	Kansrijke start	30.000
43	incidenteel financieren projecten Kansrijke start	45.000
44	versoberen Buurtaanpak	130.000
45	versoberen Brede School	120.000
46	stoppen Dag van de Mantelzorg	25.000
47	incidenteel financieren impuls Dementievriendelijke gemeente	40.000
48	Algemene korting Subsidieregeling en subsidieplafonds bijstellen	208.000
49	Subsidies niet indexeren	550.000
50	Begroten piek reisdocumenten publiekswinkel	182.000
Zoekrichting 6: Ruimtelijk beleid en Economie		
Nr	Omschrijving	Bedrag
51	Inkomsten en uitgaven havens herijken	16.000
52	Verminderen van duurzaamheidsregeling en educatie	57.000
53	Verminderen activiteiten in woonbeleid en uitvoering	37.000
54	Grondexploitaties en uren schrijven	265.000
55	Regionale samenwerking ruimtelijk economisch: Smart Delta Drechtsteden	375.000
56	Reduceren beleidsdoelstelling op lobby en Public Affairs	125.000
57	OZB inkomsten – realistischer ramen inkomsten door areaaluitbreiding	328.000
58	Versobering dienstverlening ruimtelijke ordening	150.000
Zoekrichting 7: gemeentelijke inkomsten en lastenverzwarend		
Nr	Omschrijving	Bedrag
59	Herinvoeren hondenbelasting	100.000
60	Herinvoeren betaald parkeren bij Winkelcentrum Walburg en stationsomgeving per 1 juli 2025	400.000
61	Rekenrente een jaar eerder verhogen dan de regelgeving verplicht	397.000
62	De OZB opbrengst eventueel verhogen	-
TOTAAL BEZUINIGINGSMATREGELEN		6.915.500
	Niet in begroting verwerkt = de geel gearceerde!	-1.373.000
	Wel in begroting verwerkt = niet gearceerd	5.542.500

Het college heeft de input van de raad zorgvuldig overwogen en verwerkt in deze begroting. Er is echter één punt waarop het college een andere afweging voorstelt dan wat de fracties tijdens de bijeenkomst van 17 september hebben aangegeven.

Volgens het college wegen de nadelen van het herinvoeren van de hondenbelasting zwaarder dan het verlagen van het budget voor doelgroepen. Het herinvoeren van de hondenbelasting kort na de afschaffing ervan kan het vertrouwen in het lokale bestuur schaden. Bovendien blijkt dat het beleid voor doelgroepen kan worden voortgezet, zelfs met de bezuiniging.

Op basis hiervan heeft het college besloten om in deze begroting voor te stellen om het budget voor doelgroepen te verlagen en de herinvoering van de hondenbelasting te schrappen.

4. [Overview impact per zoekrichting](#)

Zoekrichting 2. Bedrijfsvoering en organisatie

Bedrijfsvoeringstaken zijn arbeidsintensief. De bezuinigingsmaatregelen in deze zoekrichting hebben geen maatschappelijke impact, wel kan het van invloed zijn op de mate van dienstverlening en de uitvoering van ondersteunende werkzaamheden op het gebied van de PIJOFACH-taken.

Zoekrichting 3. Bestuur en (bestuurs)ondersteuning

Met het weer terugbrengen van de capaciteit bij Kabinet van 2 medewerkers naar 1 medewerker moeten evenementen kleiner worden georganiseerd of helemaal geschrapt. De ondersteuning van ceremonies, vieringen of jubileumbezoeken wordt versoerd.

Zoekrichting 4. Openbare ruimte

Op het gebied van de openbare ruimte zijn bezuinigingsmaatregelen geïnventariseerd die tot gevolg hebben dat het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte en/of het voorzieningenniveau in de openbare ruimte wordt verlaagd.

Door het onderhoudsniveau te verlagen, kan de belevingwaarde van de openbare ruimte afnemen (tevredenheid). Dit kan leiden tot meer klachten.

Zoekrichting 5. Sociaal beleid en Dienstverlening

Binnen het sociaal domein zijn op korte termijn maatregelen haalbaar waarmee we:

- a. niet starten met nieuwe initiatieven en/of niet uitbreiden
- b. contracten opzeggen waar dit mogelijk is
- c. onbenutte budgetten inleveren
- d. activiteiten met tijdelijke middelen financieren
- e. een algemene korting op subsidies én deze niet indexeren

Deze zoekrichting kan ten opzichte van de andere zoekrichtingen, de meeste maatschappelijke impact hebben. Op het gebied van vooral het armoedebeleid en de buurtaanpak heeft de raad zich tijdens de carrousel op 17 september uitgesproken. Verschillende van deze bezuinigingsmaatregelen zijn vervolgens niet verwerkt in de begroting.

Zoekrichting 6. Ruimtelijk beleid en Economie

Binnen deze zoekrichting zijn uiteenlopende bezuinigingsmaatregelen opgenomen, die niet allemaal een maatschappelijke impact zullen hebben. Over het woonbeleid hebben verschillende fracties gesproken tijdens de carrousel van 17 september 2024.

Zoekrichting 7. Gemeentelijke inkomsten en lastenverzwaring

In de begroting is een aantal bezuinigingsmaatregelen niet verwerkt. Hierdoor is binnen deze zoekrichting geen sprake meer van extra lastenverzwaring.

Voor de maatregelen zelf en de consequenties daarvan verwijzen we de lezer naar de [geüpdatet rapportage van mogelijke maatregelen](#) voor 2025.

5. Financieel beeld begroting 2025

Ten opzichte van de definitieve opgave voor 2025 die € 5.465.000 bedraagt, blijft na de reflecties van de raad tijdens de carrousel van 17 september, voldoende over voor een sluitende begroting voor 2025. In cijfers levert dat de volgende geraamde resultaten op:

Programma's	Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo
1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie	-7.884	2.486	-5.398
2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-34.311	23.001	-11.311
3 Bestrijding van armoede	-39.200	21.501	-17.699
4 Welzijn en zorg	-55.575	2.526	-53.049
5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	-42.623	22.332	-20.291
Algemene dekkingsmiddelen	-324	122.383	122.059
Financiën	-4.664	5.567	903
Overhead	-16.193	1.081	-15.112
Vennootschapsbelasting	-26	0	-26
Resultaat	-200.800	200.877	77

- = Nadelig / + = Voordelig

Met de voorliggende begroting zijn we tot een reëel en structureel sluitende begroting gekomen voor het jaar 2025.

De uitdagingen voor 2026 e.v. blijven groot ("Financiële Ravijn") en daarmee is deze begroting slechts een tussenstap in het proces om te komen naar een evenwichtige financiële toekomst voor onze gemeente.

Begroting 2025 – 2028

Hoofdstuk 2 PROGRAMMAPLAN

Programma 1 Bestuur, dienstverlening, communicatie en participatie

1.1 Inleiding

Een 'Krachtig Zwijndrecht' is een Zwijndrecht waarin inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en gemeente in vertrouwen met elkaar werken aan maatschappelijke opgaven. De gemeente is er vooral om te voorzien in zorg, huisvesting, gedegen onderwijs, werk en een schone en veilige leef- en werkomgeving. Zo bouwen we verder aan een Zwijndrecht en Heerjansdam van en voor inwoners. Het bouwen aan het wederzijds vertrouwen is en blijft hierbij een van onze belangrijkste gezamenlijke opgaven. Het jaar 2024 stond vooral in het teken van verbetering van onze dienstverlening, communicatie en participatie.

Ook stond 2024 in het teken van de opstart van een stevige lobby en public affairs om de opgaven die Zwijndrecht kent landelijk onder de aandacht te brengen. Niet alleen de lokale overheid staat voor de opgave het vertrouwen van inwoners en ondernemers te doen groeien. Ook de Rijksoverheid staat voor deze opdracht. Echter, de relatie tussen de gemeente en onze nationale overheid is in de afgelopen jaren op meerdere manieren onder druk komen te staan. Of het nu gaat om onvoldoende beleidsvrijheid en middelen voor het uitvoeren van onze taken of de onzekerheid van de ontwikkeling van rondom het gemeentefonds. Dit leidt in Zwijndrecht tot stevige bezuinigingen die van invloed zijn op de uitvoerbaarheid van onze opgaven. We werken daarom in 2025 stevig verder aan onze lobby.

In 2025 ligt de focus op de verdere verbetering van onze dienstverlening, communicatie en participatie. We herhalen de Quick Scan Lokale Democratie en halen zo bij onze inwoners op of zij verbeteringen en aandachtspunten zien op het gebied van dienstverlening, communicatie en participatie ten opzichte van 2023.

1.2 Opgave Bouwen aan vertrouwen: "Zwijndrecht. Dat is thuiskomen!".

Het bouwen aan vertrouwen is en blijft geen eenvoudige opgave. Het vraagt blijvend aandacht en inzet van raad, college en ambtelijke organisatie. Het vraagt om goed luisteren en het goede voorbeeld geven. Vanuit onze kernboodschap "Zwijndrecht. Dat is Thuiskomen!" werken we samen (gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie) met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners aan wederzijds vertrouwen. Dat doen we aan de hand van drie bouwstenen die onderling sterk met elkaar verbonden zijn: **dienstverlening**, **participatie** en **communicatie**. Door te werken aan de hand van deze bouwstenen willen we bereiken dat het samenwerken aan maatschappelijke en ruimtelijke opgaven in Zwijndrecht vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid in de genen zit van iedereen in Zwijndrecht. In 2023 en 2024 hebben we samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners hard gewerkt aan een gezamenlijk fundament voor wederzijds vertrouwen door:

- Continue ontmoetingen te organiseren met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners en bij hen feedback en input op te halen en op basis hiervan te leren en ontwikkelen;
- Zichtbaar en benaderbaar te zijn voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners en bij hen betrokken te zijn. Maar ook door duidelijk te zijn en uit te spreken wat we van elkaar mogen verwachten als raad, college, ambtelijke organisatie, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners;
- Invulling te geven aan het 'huis van de gemeente';
- Ruimte te bieden om mee te denken, mee te doen en Initiatieven en ideeën van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners te stimuleren en faciliteren;
- Met elkaar te leren, ontwikkelen en experimenteren. De vele dilemma's die we tegenkomen bespreken we met alle betrokken stakeholders en gezamenlijk zoeken we naar oplossingen;
- Op een duidelijke en toegankelijke manier informatie te delen en ideeën uit te wisselen.

In 2025 voeren we onderdelen van het “Plan van aanpak Bouwen aan vertrouwen” inclusief de aanvullingen en opbrengsten uit de Quick Scan Lokale Democratie uit. Deze onderdelen zijn op basis van het plan van aanpak, de maatschappelijke ontwikkelingen en politieke wensen bepaald. Onze aanpak is en blijft flexibel en kan worden aangepast wanneer de omstandigheden daarom vragen. Per bouwsteen (dienstverlening, participatie en communicatie) is hieronder uitgewerkt waar in 2025 aan wordt gewerkt.

Dienstverlening

Zwijndrecht streeft ernaar zichtbaar, benaderbaar en betrokken te zijn. Vanuit het programma Bouwen aan vertrouwen werken we, naast versterken van participatie en het verbeteren van de communicatie, ook aan de dienstverlening van de gemeente Zwijndrecht. Dit doen we door in 2025 verschillende projecten uit te voeren die de dienstverlening van de gemeente versterken:

- Zwijndrecht schittert in dienstverlening. Dit doen we zowel digitaal, telefonisch als fysiek:
  - We werken continue aan het optimaliseren van onze website (onder andere via het mediateam light, zie hieronder) en de producten die daar beschikbaar zijn;
  - We hebben aandacht voor de telefonische bereikbaarheid van medewerkers in de organisatie;
  - Het gemeentehuis is voor iedereen een welkome én veilige plek.
- Een Zwijndrechts Dienstverleningsconcept (klik-bel-kom) dat doorklinkt in alles wat we doen en waardoor inwoners en ondernemers excellente dienstverlening ervaren via de website (klik), telefoon (bel) en live (kom);
- Voor het nog verder verbeteren van onze (digitale) dienstverlening werken we in 2025 aan de doorontwikkeling van het Mediateam. Daarin werken we samen met Dienstverlening Drechtsteden (DD). Zij verzorgen voor onze gemeente de telefonie en webcare. Het mediateam is de spin in het web voor een aantal van onze diensten zoals de gemeentelijke website, (nieuwe) online middelen zoals apps, nieuwsbrieven en sociale mediakanalen. Het mediateam en Dienstverlening Drechtsteden werken nauw samen met de ontvangst en loketfunctie in het gemeentehuis. Zo verbinden we de verschillende kanalen waarop inwoners contact hebben met de gemeente goed met elkaar;
- Het huis van de gemeente: Welkom én veilig. De plek waar inwoners zonder drempels terecht kunnen met al hun vragen. Afhankelijk van de besluitvorming hierover eind 2024 richten we de begane grond van het gemeentehuis wel/niet zo in dat iedereen, van inwoner en ondernemer tot raadslid en ambtenaar, zich welkom voelt. Belangrijk onderdeel hiervan is een nieuwe inrichting van de ontvangst in het gemeentehuis en de inzet van een gastheer/gastvrouw die inwoners en ondernemers welkom heet en de weg wijst in het gemeentehuis.
- In 2025 werken we aan de verdere versterking van de loketfunctie (inclusief het sociaal loket) in het gemeentehuis. Inwoners en ondernemers worden hier zo veel mogelijk in 1 keer geholpen. Zij kunnen hier 1 dag in de week terecht. De voorziene uitbreiding van het loket staat onder druk als gevolg van de bezuinigingen. Tegelijkertijd zijn we met onze samenwerkingspartners (welzijnswerk, sociale dienst, wijkteam en andere partners) aan het onderzoeken hoe we lokale integrale toegangspunten voor vragen, steun en hulp voor alle sociale onderwerpen kunnen realiseren of versterken, wordt het aantal openingsuren van de huidige loketfunctie niet uitgebreid;
- Het versterken van de dienstverlening aan ondernemers, in het bijzonder daar waar het werkgevers-vraagstukken betreft. Hiertoe brengen we het aanbod van voorzieningen voor ondernemers van meerdere diensten samen, waaronder het werkgevers-servicepunt Baanbrekend, de Sociale Dienst Drechtsteden en het Regionaal Bureau Zelfstandigen;
- In 2025 worden de gemeentelijke parkeerproducten voor inwoners gedigitaliseerd.

Participatie

Met de participatiewijzer als handvat en door steeds met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en projectleiders in gesprek te zijn krijgt participatie in Zwijndrecht steeds meer vorm. We vinden het belangrijk dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners betrokken kunnen zijn bij hun directe (leef)omgeving en dat voor hen duidelijk is welke inbreng zij hierbij kunnen hebben.

Jongerenparticipatie

In 2024 is hard gewerkt aan de betrokkenheid van kinderen en jongeren bij onderwerpen die hen nu en in de toekomst raken. In 2025 gaan we hier enthousiast mee verder en focussen we op het betrekken van jongeren bij het maken van nieuw beleid en nieuwe keuzes. Verder werken we aan het samenbrengen van de leerlingenraden van de drie middelbare scholen om met hen actuele thema's te bespreken. In 2025 zal het **project Havo-P** van het Walburgcollege starten. Deze leerlingen gaan onderzoek doen in de wijk Walburg en adviseren de gemeente. We blijven de **initiatieven van jongeren**, scholen en bijvoorbeeld Stichting Jong Zwijndrechtse waard ondersteunen. In samenwerking met de gemeenteraad en Pro Demos worden er voor leerlingen van zowel groep 7/8 als voor de middelbare scholieren bezoeken aan het gemeentehuis georganiseerd.

Doorontwikkeling wijkplatforms

Een uitgebreide campagne geleid tot uitbreiding van het aantal wijkplatforms en wijkplatformleden. De rollen en taken van de wijkplatforms zijn in 2024 vastgelegd in een verordening en daarnaast zijn de wijkplatforms omgevormd naar formele stichtingen met statuten. Daardoor is het voor hen onder andere mogelijk ook andere financieringsbronnen aan te boren. In 2025 intensiveren we de samenwerking verder. Wijkwethouders, wijkspreekuren en Wijkplatforms versterken elkaar in het **zichtbaar, toegankelijk, betrokken** zijn, zodat we weten wat er leeft en speelt in onze buurten en straten.

Participatieverordening

In het kader van participatie onder de omgevingswet, maar ook vanuit de wettelijke verplichting om een participatieverordening op te stellen, zijn in 2024 de voorbereidingen getroffen om een participatieverordening op te stellen. Deze verordening wordt in 2025 uitgewerkt en vastgesteld. Door een visie op participatie op te stellen en in de participatieverordening op te nemen, wordt voor inwoners en ondernemers van Zwijndrecht nog duidelijker hoe zij betrokken kunnen zijn bij hun directe (leef)omgeving. Onze lokale uitgangspunten voor participatie worden daarmee uitnodigend en duidelijk voor iedereen. Jaarlijks evalueren we de grotere participatietrajecten om hiervan te leren en deze trajecten steeds verder te verbeteren.

Herhaling Quick Scan Lokale democratie

De uitkomsten van de campagne "Zwijndrecht Luistert" (Quickscan Lokale Democratie) zijn door de gemeente en de wijkplatforms ter harte genomen. In 2025 voeren we in samenwerking met de VNG opnieuw de Quickscan uit om in beeld te brengen welke vooruitgang we hebben geboekt en waar we in achter blijven op onze ambities op het gebied van communicatie, participatie en dienstverlening.

Invloed bezuinigingen

De investeringen uit 2024 in de wijkplatforms zorgen ervoor dat zij naast de gemeentelijke bijdrage ook subsidies en middelen elders kunnen aanvragen. Daarnaast moeten de komende jaren binnen de ambtelijke organisatie meer taken worden opgevangen die voorheen werden ingekocht of waarvoor expertise werd ingehuurd. Als gevolg daarvan moeten in 2025 keuzes gemaakt worden over de intensiteit en focus van participatietrajecten. Hier helpen de nog op te stellen participatievisie en participatieverordening bij.

Communicatie

Bouwen aan vertrouwen vraagt blijvend aandacht en inzet vanuit Communicatie. “Zwijndrecht. Dat is Thuiskomen!” is in 2024 geïntroduceerd en komt in 2025 terug in alle communicatie. De visie, missie en kernwaarden van de gemeente Zwijndrecht dragen we met elkaar uit en wordt zichtbaar in onze vernieuwde huisstijl, vernieuwde website en onze andere communicatie uitingen.

Gemeentelijke webiste(s)

In 2024 is de gemeentelijke website vernieuwd. Het toegankelijk en actueel houden van de informatie op onze website en het uitbreiden van onze digitale dienstverlening is een continue proces. In 2025 zetten we de volgende stappen in het verbeteren van de gemeentelijke website en wordt de informatie van de gemeente die nu verdeeld is over verschillende websites zo veel mogelijk ondergebracht in ons belangrijkste informatiekanaal: de gemeentelijke website.

Duidelijke communicatie

In 2024 zijn de huidige medewerkers van alle afdelingen getraind in Duidelijke Taal. Dat betekent dat we in onze communicatie voortaan teksten gebruiken op B1 niveau. In 2025 wordt deze training onderdeel van het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers en de komende jaren worden herhalingstrainingen aangeboden. Ook gaan we verder met het verbeteren van onze schriftelijke communicatie via brieven.

Invloed bezuinigingen

Door de bezuinigingen staan verschillende onderdelen voor de verbetering van onze communicatie onder druk. Binnen de huidige bezetting en bestaande middelen maken we afspraken over het gebruik van sociale media. We blijven onze sociale media kanalen optimaal inzetten om onze inwoners goed en tijdig te informeren. De mogelijkheden om personeel te trainen en herhalingscursussen aan te bieden worden fors kleiner.

1.2.1 SDG's

Met de uitvoering van het raadsprogramma draagt Zwijndrecht bij aan meerdere van de mondiale doelen om de wereld tot een betere plek te maken. Specifieke bijdragen in dit programma zijn bijvoorbeeld:

Sterke publieke diensten: we werken samen met maatschappelijke partners lokaal, in de Drechtsteden en in Zuid Holland Zuid aan de manier waarop we producten en diensten bieden waarvoor we als gemeente verantwoordelijk zijn en hoe we deze toegankelijk maken voor inwoners. In het gemeentehuis werken we samen met onder andere de Sociale Dienst Drechtsteden en het Vivera Sociaal Wijkteam in het loket waar inwoners en ondernemers met al hun vragen terecht kunnen.

Partnerschap om doelen te bereiken: Lokaal werken we samen met inwoners en maatschappelijke partners aan maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken zoals wonen, armoede, welzijn en zorg. Regionaal werken we samen vanuit de Groeiagenda (Zuid Holland-Zuid) en via Smart Delta Drechtsteden aan het bereiken van gezamenlijke doelen op het gebied van bijvoorbeeld wonen, duurzaamheid en brede welvaart.

1.3 Overige programmaonderdelen

Servicegemeente Dordrecht

Een groot deel van onze bedrijfsvoeringstaken voert de Servicegemeente Dordrecht voor ons uit. De servicegemeente werkt aan efficiëntie, kwaliteitsverbetering en innovatie van de dienstverlening aan gemeenten. We hebben met de servicegemeente afgesproken dat zij hier een periode van 4 jaar (2022 – 2025) aan mogen werken en dat wij in deze periode geen grote wijzigingen doorvoeren in onze dienstverleningsovereenkomsten. Op basis van een transparante producten en dienstencatalogus, een sturingsmodel en financieringsmodel kunnen we in 2025 keuzes maken over de diensten en producten die we vanaf 2026 bij de Servicegemeente willen afnemen. In het licht van de bezuinigingen kijken we daarbij naar wat we in Zwijndrecht nodig hebben en waar we onze dienstverleningsovereenkomsten willen aanpassen. Voor 2025 geldt in ieder geval dat Zwijndrecht een eerste bezuiniging doorvoert op de basisdienstverlening van de servicegemeente en dan met name op het gebied van communicatie.

Regionale Samenwerking

Smart Delta Drechtsteden

In de Drechtsteden werken we vanuit de “Triple Helix Smart Delta agenda” samen met het onderwijs en bedrijfsleven aan brede welvaart in de Drechtsteden. Hierin zijn de activiteiten van zowel de overheid als het onderwijs en het bedrijfsleven opgenomen. “De groeiagenda” bevat de activiteiten van de overheid die hiervan onderdeel uitmaken. Samen met de andere Drechtstedengemeenten werken we in 2025 verder aan onze opgaven en projecten en gezamenlijk voeren we actief lobby en public affairs om subsidies binnen te halen.

In 2024 heeft het bureau Common Eye onderzoek gedaan naar de cultuur en governance in de huidige samenwerking. Daar zijn een zestal adviezen uitgekomen die in de komende periode worden geïmplementeerd als het gaat om het herpositionering van de bestuurlijke tafels, het mogelijk maken van een 'open' samenwerking, inrichten van een bestuurlijke en ambtelijke regiekamer, ontwikkeling van een groeiperspectief, inrichten van een meervoudig afhankelijke werkorganisatie en ontwikkelen van een passende financieringssysteem. Op basis van dit onderzoek krijgt daarom de samenwerking in 2025 een fors gewijzigde vorm.

Zwijndrecht voelt zich nadrukkelijk onderdeel van de Drechtsteden, dit is ons thuis. De lokale ambities in het Raadsprogramma Krachtig Zwijndrecht 2.0 komen overeen met de ambities van de Groeiagenda van de Drechtsteden die in 2023 opnieuw is vastgesteld. Wij willen dan ook geen terugtrekkende beweging maken uit onze regionale samenwerking, maar zien wel kansen om het anders te doen, geholpen door het Common Eye advies. Zwijndrecht verkeert echter niet in de financiële positie om volgende jaren dezelfde uitgaven te doen als in 2024, de consequentie is dat er ca 50% minder kan worden uitgegeven aan de organisatie van Smart Delta Drechtsteden. Hoe dan ook is voor Zwijndrecht het kader dat in 2025 en verder er €385.000 beschikbaar blijft als bijdrage aan de Smart Delta Drechtsteden organisatie, dat vraagt om een forse koerswijziging. Gezien uitgebrachte advies en bezuinigingsopgaven voor gemeenten is hiervoor nu momentum. Zwijndrecht zal haar inbreng leveren om te komen tot ombuigingen in de Smart Delta Drechtsteden organisatie.

Naar aanleiding van de ontwikkelingen in de regionale samenwerking in de Drechtsteden, de uitkomsten van het BRE-onderzoek over de samenwerking in Zuid-Holland Zuid en de succesvolle samenwerking in de Regio Deal zetten we in 2025 verder in op verkennen van thematische samenwerking met Gorinchem en Molenlanden daar waar de agenda's en doelen overlappen.

Regio Deal 5^e tranche

In 2024 in aan de regio Drechtsteden-Gorinchem €25 miljoen toegekend. Zwijndrecht zal in 2025 ook verder uitvoering geven aan de projecten waarvoor een Regiodeal bijdrage is toegekend, waaronder: de opgave Veerkrachtige buurten, versterking van de pijler groen-blauw als onderdeel van de Opgave Duurzaam Zwijndrecht, de metropolitane fietsroute Dordrecht-Rotterdam (via Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht en Ridderkerk) en sociaal handhaven in kwetsbare wijken (samen met Gorinchem en Dordrecht). Om te zorgen dat de regio ook in de toekomst een aantrekkelijk gebied blijft om te wonen, te werken en te recreëren is investeren noodzakelijk. Dankzij deze Regio Deal kan er weer een bijdrage worden geleverd aan de brede welvaart in onze regio.

Verkiezingen

In 2025 vinden er geen geplande verkiezingen plaats. Wel starten de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen die in het voorjaar van 2026 plaatsvinden.

1.4 Effectindicatoren

In de Monitor effectindicatoren zijn voor Programma 1 Bestuur, dienstverlening, communicatie en participatie de volgende effectindicatoren opgenomen:

- **Vertrouwen in de samenwerking**
Om zicht te krijgen op hoe de samenwerking door inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners wordt ervaren bij maatschappelijke en ruimtelijke opgaven, is in 2024 een feedbackformulier ontwikkeld.
- **Inbreng kinderen**
Minimaal 4 onderwerpen of projecten met inbreng.
- **Inbreng jongeren**
Minimaal 4 onderwerpen of projecten met inbreng.

Twee maal per jaar (bij de eerste en tweede bestuursrapportage) wordt gerapporteerd over de stand van zaken van deze effectindicatoren.

1.5 Wat mag het kosten?

Programma 1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-6.504	2.212	-4.292	-7.503	2.606	-4.897	-7.884	2.486	-5.398
Mutaties reserves	0	72	72	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-6.504	2.284	-4.220	-7.503	2.606	-4.897	-7.884	2.486	-5.398

- = Nadelig / + = Voordelig

Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière

2.1 Inleiding

Zwijndrecht houdt vast aan de ambitie om het evenwicht op de woningmarkt en daarmee in de bevolkingssamenstelling te herstellen en te bouwen aan gemengde en duurzame wijken en buurten waarin inwoners elkaar ontmoeten, van elkaar leren en waar het prettig wonen is. Om dit te bereiken blijft het noodzakelijk de woningvoorraad aan te passen en in balans te brengen. We bouwen gemengd, maar het accent ligt op het toevoegen van woningen in het middeldure en dure segment. Dit doen we zowel met nieuwbouwprojecten, als met renovatie en herstructurering. Zo bieden we inwoners kans om door te stromen binnen de gemeentegrenzen (wooncarrière) en ontstaan in het betaalbare woonsegment kansen voor starters.

In Zwijndrecht wonen bijna 45.000 inwoners in bijna 21.000 woningen. Hiervan is ongeveer 37% in bezit van een corporatie ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 29%. De categorie goedkope koopwoningen (WOZ waarde tot 250.000 euro) betreft 42% van het totaal aantal koopwoningen. Dat is ruim 7 procentpunt hoger dan in Nederland. De gemiddelde WOZ-waarde in Zwijndrecht ligt dan ook 16% lager dan in Nederland. In Zwijndrecht valt 82% van de koopwoningen onder de betaalbaarheidsgrens van 390.000 euro. Deze cijfers bevestigen de noodzaak om te sturen op de woningvoorraad door gevarieerd te bouwen, maar het accent te leggen op het toevoegen van woningen in het middeldure en dure segment.

De woningvoorraad in Zwijndrecht kent dus veel goedkope woningen en een relatief hoog percentage sociale huurwoningen. Zwijndrecht is daarmee al decennia een betaalbare en aantrekkelijke vestig- en woongemeente voor mensen met een kleine beurs. Het gemiddeld besteedbaar inkomen van huishoudens in Zwijndrecht ligt dan ook fors lager dan het landelijk gemiddelde. De huidige woningvoorraad zorgt ervoor dat mensen die financieel in staat zijn wooncarrière te maken de gemeente verlaten. Dit heeft helaas een nadelig effect op de kostenontwikkeling in het sociaal domein en zet daarmee druk op de gemeentelijke financiën. Inmiddels is gebleken dat bij een aantrekkelijk aanbod in een aanvullend woonprogramma vertrekkers ook weer naar Zwijndrecht instromen. De focus van het nieuwbouw- en herstructureringsprogramma zit dan ook op het bieden van woningen voor de doorstroom binnen de gemeentegrenzen (wooncarrière) en hierdoor ontstaan ook kansen voor starters in het betaalbare woonsegment.

2.2 Opgave goed wonen

De **opgave goed wonen** zorgt voor een integrale invulling van onze woningbouwambitie. Naast de bouw van woningen sturen we op gerichte transformatie en kwaliteitsverbetering in het sociale huursegment. We werken hiervoor nauw samen met de woningcorporaties, volgens de Prestatie Afspraken Lange Termijn (PALT). Deze afspraken zijn gericht op aantallen en ook op betaalbaarheid, duurzaamheid en de kwaliteit van de sociale huurwoningen.

Er is momenteel een planvoorraad van ongeveer 3.600 woningen opgenomen in de Planmonitor. In 2025 worden de volgende (deel)projecten opgeleverd: eengezins (EGW) koopwoningen bij Euryza en Land van 't Hoff, EGW en meergezins-(MGW)-koopwoningen in de WIJCK, EGW (starters-)woningen in Heerjansdam, MGW-koopwoningen bij Lindesteyn en een aantal particuliere initiatieven. We maken bouwrijp in de Bostuinen en het Maasterras-West. Daarnaast starten de voorbereidingen voor de Passage, de Planetenbuurt fase 1, Koninginneweg/Afslag, de Noordoevers en Walburg. We ondersteunen tevens particuliere initiatieven zodat deze sneller gerealiseerd worden.

2.2.1 SDG's

Eerlijk werk en economische groei: binnen de bovengenoemde inventarisatie en participatie wordt ook het economisch beleid ingebracht. Economische groei vindt niet alleen plaats door het streven naar evenwicht in de bevolkingsopbouw, maar ook door het aanbieden van woonomgevingen voor werknemers van het Zwijndrechtse bedrijfsleven. Beide dragen bij aan gezondheid en welbevinden van onze inwoners. Dit draagt bij aan een grotere belastbaarheid in werk en privé.

Industrie, innovatie en infrastructuur: binnen het programma wonen, bouwen en wooncarrière wordt, met name in de initiatief- en definitiefase veel aandacht geschonken aan mobiliteit. Alle milieuaspecten vanuit infrastructuur, industrie en bedrijvigheid worden onderzocht en, indien nodig en mogelijk, vermindert. Innovatieve ontwikkelingen worden voor zover mogelijk in de projecten meegenomen. Om de leefomgevingskwaliteit te optimaliseren wordt ingezet op mobiliteitstransitie conform het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan.

Duurzame steden en gemeenschappen: door uitgebreide inventarisatie en interne en externe participatie in de initiatieffase van projecten wordt aandacht geschonken aan fysieke en sociale duurzaamheid. Zo vindt ook in de aanloop naar de ruimtelijke ontwikkelingen voor Walburg uitgebreide participatie plaats. De uitkomsten hiervan worden verwerkt in het beleid (Masterplan) en verder uitgewerkt in de projecten tijdens de definitiefase. Als projecten worden uitgewerkt, bijvoorbeeld in bestemmingsplannen of in de voorbereiding, worden weer alle beleidsuitgangspunten geïnterviewd, participatie doorlopen en resultaten verwerkt om te zorgen voor een duurzame ontwikkeling van goed functionerende wijken.

2.3 Effectindicatoren

Een divers woningaanbod in Zwijndrecht draagt bij aan een (meer) evenwichtige samenstelling van de bevolking in Zwijndrecht. Om de balans in de woningvoorraad te monitoren worden drie indicatoren gevolgd, die in gezamenlijkheid iets zeggen over de balans:

- **% koopwoningen per WOZ waarde categorie**

De WOZ waarde grens gekoppeld aan de categorie verschilt per jaar. Als definitie is gehanteerd:

- goedkoop: WOZ waarde van €50.000 tot 70% betaalbaarheidsgrens.
streefwaarde: Aantal goedkope koopwoningen als maximum handhaven, maar als % van de voorraad koopwoningen verminderen. De bovengrens van 'goedkoop' is in 2023 een WOZ waarde van €250.000 en in 2024 €275.000 (70% van betaalbaarheidsgrens). De betaalbaarheidsgrens komt overeen met de grens gehanteerd in de jaarlijkse planmonitor voor de provincie.
- betaalbaar: WOZ waarde van bovengrens goedkoop tot betaalbaarheidsgrens.
streefwaarde: Aantal betaalbare koopwoningen uitbreiden, maar als percentage van de totale voorraad koopwoningen maximaal gelijk houden. De bovengrens van 'betaalbaar' is in 2023 een WOZ waarde van €355.000 en in 2024 €390.000.
- middelduur: WOZ waarde van bovengrens betaalbaar tot 120% NHG-grens
streefwaarde: Aantal middeldure koopwoningen uitbreiden. De bovengrens van middelduur is in 2023 een WOZ waarde van €485.000 en in 2024 WOZ waarde €520.000 (120% van NHG-grens).
- duur: WOZ waarde vanaf 120% NHG grens.
streefwaarde: Aantal dure koopwoningen uitbreiden (in 2023 een WOZ waarde vanaf €485.000).

- **% sociale huurwoningen van de totale woningvoorraad**

streefwaarde: Aantal sociale huurwoningen gelijk houden, maar percentage verminderen door verruiming van de woningvoorraad.

- **% sociale huurwoningen tot 2^e aftoppingsgrens van totale woningvoorraad**

De aftoppingsgrens wordt jaarlijks herzien.

streefwaarde: Aandeel sociale huurwoningen tot de tweede aftoppingsgrens verlagen naar 28% door differentiatie bij renovatie en herstructurering.

Door te werken aan een evenwichtige woningvoorraad bereikt de gemeente Zwijndrecht een (meer) evenwichtige samenstelling van de bevolking in de gemeente en in de wijken. Hierdoor kunnen meer voorzieningen in stand worden gehouden, lasten beter in gezamenlijkheid gedragen worden en is er ruimte voor mensen met verschillende woonbehoeften. Dit draagt bij aan een inclusiever, veerkrachtiger en duurzamer Zwijndrecht. Evenwicht in de samenstelling van de bevolking in Zwijndrecht wil zeggen dat er voldoende besteedbaar inkomen is om de lasten binnen de gemeente te dragen en de voorzieningen in stand te houden. Deze indicator kan ook in beeld worden gebracht op wijk-en buurtniveau en zegt daarmee ook iets over gemixte wijken.

- **Gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden**

streefwaarde; Een evenwichtiger woningaanbod zou moeten leiden tot een evenwichtiger bevolkingssamenstelling en dus een hoger gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden in Zwijndrecht. Het gemiddeld besteedbaar inkomen wordt echter ook door andere factoren beïnvloed zoals inflatie.

2.3 Wat mag het kosten?

Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-27.176	6.157	-21.019	-25.712	12.060	-13.652	-33.113	21.270	-11.842
Mutaties reserves	-2.425	11.588	9.162	-1.092	2.723	1.631	-1.199	1.730	532
Resultaat	-29.601	17.745	-11.856	-26.804	14.782	-12.022	-34.311	23.001	-11.311

- = Nadelig / += Voordelig

De opgave goed wonen kent een eigen rapportagestructuur. Het Meerjarenprogramma Gebiedsontwikkeling (MPG) wordt separaat aan de raad aangeboden, maar dient als bijlage bij de begroting en wordt voorzien van een aparte GEHEIME bijlage rapportage gebiedsontwikkeling. In de MPG wordt ook een deel van de in de begroting opgenomen paragraaf grondbeleid verwerkt. Hierin is het verloop van de grondexploitaties, reserves en voorzieningen vermeld.

Programma 3 Armoedebestrijding en versterken lokale economie

3.1 Inleiding

Vanuit het raadsprogramma zetten we in op de verbindingen tussen de opgaven 'Armoedebestrijding' en 'Versterken lokale economie'. Door succesvolle projecten voort te zetten en te investeren in activiteiten gericht op het versterken van de lokale economie, arbeidsmarkt, participatie en armoedebestrijding, ondersteunen we inwoners met financiële problemen en creëren we betere kansen richting werk. Voor wie werken (nog) niet haalbaar is, zorgen we voor participatiemogelijkheden zoals een participatieplek, vrijwilligerswerk of mantelzorg.

Het duurzaam aanpakken en doorbreken van armoede vraagt een lange adem. Daarom geeft de gemeente ook deze raadsperiode prioriteit aan het bestrijden van armoede. De noodzaak hiervoor bleek in de afgelopen jaren onverminderd groot met ontwikkelingen zoals de energiecrises en de daarmee samenhangende koopkrachtcrisis. Armoede, ook bij werkenden, lag op de loer, doordat de kosten aan de uitgavenkant harder stegen dan de inkomsten.

We blijven ons daarom inzetten op voldoende inkomen, het voorkomen van schulden en deelname aan de samenleving. Dit doen we niet alleen voor de huishoudens met de laagste inkomens, maar ook voor de doelgroep 'werkende armen'. We ondersteunen werkgevers die werknemers willen helpen bij geldzorgen. We verbeteren hiervoor de werkgevers- en werknemersdienstverlening met tools, advies en ondersteuning om op de werkvloer het gesprek te voeren over rondkomen en advies op maat te bieden. Tegelijkertijd leren we van werkgevers en werknemers wat hen echt helpt. Hiermee willen we bereiken dat inwoners met betalingsproblemen of beginnende schulden eerder in beeld komen. En preventief handelen om te voorkomen dat we hen pas zien wanneer er ernstige schulden zijn.

Een krachtige lokale economie heeft de potentie om in de volle breedte bij te dragen aan het versterken van de sociaal-maatschappelijke en ruimtelijk-economische positie van Zwijndrecht. De ontwikkeling naar een meer veerkrachtige lokale economie staat in verbinding met de opgaven in onze wijken en buurten, de inzet voor kwetsbare gezinnen en de energietransitie. Goede dienstverlening en samenwerking met ondernemers zijn hierbij cruciaal om Zwijndrecht aantrekkelijk te houden. Het versterkte accountmanagement helpt om in verbinding te staan met het bedrijfsleven en ontmoetingen te faciliteren.

In 2025 blijven we koesteren wat goed gaat. Zwijndrecht en Heerjansdam hebben een prachtig, krachtig en betrokken bedrijfsleven, van innoverende start-ups tot wereldwijd opererende familiebedrijven, van eenmansbedrijven tot grote werkgevers, en van binnenvaart tot de zorg. De bijdrage aan de samenleving, zowel door het aantal banen als door de maatschappelijke betrokkenheid, is groot. Daarnaast is er een bijzondere balans in de ruimte voor wonen en werken, waardoor Zwijndrecht zich terecht een werk-woon-gemeente mag noemen.

Het raadsprogramma "Krachtig Zwijndrecht 2.0" beschrijft de samenhang tussen deze opgaven en benadrukt de noodzaak van een veerkrachtige lokale economie als basis voor het welzijn van al onze inwoners. Door de combinatie van armoedebestrijding en economische versterking willen we niet alleen financiële problemen aanpakken, maar ook zorgen voor duurzame oplossingen die bijdragen aan een sterker en veerkrachtiger Zwijndrecht.

3.2 Opgave Armoedebestrijding

In het raadsprogramma 2022 – 2026 'Krachtig Zwijndrecht 2.0' beschrijft de raad dat hij inwoners met financiële zorgen ruimhartig wil ondersteunen. Want, Zwijndrecht is een gemeente waar iedereen van jong tot oud mee moet kunnen doen. Ook inwoners met een laag inkomen. Deze aandacht is niet nieuw. Ook in het Raadsprogramma 2018 – 2022 'Krachtig Zwijndrecht' was de bestrijding van armoede één van de grote thema's.

Sinds 2019 voeren we door middel van het Deltaplan Armoede aan een actief en ruimhartig beleid om armoede en schulden tegen te gaan en inwoners richting werk te ontwikkelen. Tegelijkertijd weten we dat we er nog niet zijn. De gemeente Zwijndrecht kent nog steeds hardnekkige armoede. Daarom zijn we in 2024 gestart met de doorontwikkeling van het Deltaplan Armoede naar het Deltaplan Armoede 2.0. Deze ontwikkeling zetten we in de komende jaren voort.

Met het Deltaplan Armoede 2.0 behouden het goede uit het vorige beleid. Denk hierbij aan projecten zoals de financieel jongerenwerker, werkgeversdienstverlening en onze inzet op actuele ontwikkelingen. In aanvulling hierop gaan we meer werken vanuit een verbrede kijk op de zekerheden die elke inwoner zou moeten hebben. We gaan uit van een breder begrip van armoede, omdat armoede meer betekent dan niet kunnen rondkomen. Het heeft onder andere invloed op iemand zijn sociale leven, gezondheid, leerprestaties, werk, talentontwikkeling en de manier waarop je in je vel zit. Dit weten we al langer, maar met het Deltaplan Armoede 2.0 willen we hier vanaf 2025 gericht activiteiten op inzetten. Daarnaast focussen we ons met het Deltaplan Armoede 2.0 op het tegengaan van niet-gebruik van regelingen en behouden we de aandacht voor kinderen. Dit willen we als gemeente niet alleen doen, maar samen met maatschappelijke partners en ervaringsdeskundigen.

We weten dat we met onze inzet armoede en schulden niet volledig zullen uitbannen. We kunnen met onze inzet wel de zorgen en stress van inwoners tot een minimum beperken. Zo stellen we inwoners in staat om te werken aan hun toekomst. Tegelijkertijd hebben we lokaal niet overal invloed op. Daarom blijven we bij het rijk aandacht vragen voor een toereikend bestaansminimum.

Terwijl we werken aan de plannen voor het Deltaplan Armoede 2.0 zijn de financiën in beweging. Onze gemeentebegroting zorgt voor financiële onzekerheid. We moeten vanaf 2025 grote bezuinigingen doorvoeren. Voor 2025 hebben de bezuinigingsmaatregelen niet direct invloed op de aanpak van armoede en schulden. Wel liggen er bezuinigingsvoorstellen op andere beleidsterreinen voor die van invloed zijn op de aanpak van armoede en schulden. Hierbij kan gedacht worden aan bezuinigingen op de opgaven 'Bouwen aan vertrouwen'. Bovendien volgt er volgend jaar een tweede bezuinigingsronde. De uitvoering van de ambities uit het raadsprogramma en het Deltaplan Armoede 2.0 is onder voorbehoud van de definitieve bezuinigingen. Een eventueel lager budget dwingt ons immers tot versoeringen.

3.2.1 SDG's

Geen armoede en geen honger: de SDG 'geen armoede' is opgenomen als kerndoel waar de strategische opgave Armoedebestrijding aan bijdraagt. Hieronder valt het voorzien in basisbehoeften van inwoners, zoals (betaalbaar) wonen, kleding, voeding (SDG 'geen honger'), onderwijs, etc.

Betaalbare en duurzame energie: met de energiecrisis en bredere kostencrisis, wordt sinds 2022 vanuit de aanpak armoede ingezet op het bestrijden van energiearmoede. Vanuit het Rijk ontvangen gemeenten hiervoor aanvullende middelen, die we onder de aanpak armoede inzetten in projecten. Door in te zetten op energiebesparende maatregelen en gedragsverandering, dragen we tegelijkertijd bij aan de doelen van de strategische opgave Duurzaamheid.

Eerlijk werk en economische groei: het begrotingsprogramma verbindt bestrijden van armoede aan werken en participeren als duurzaam perspectief om armoede te ontgroeien. De inzet binnen het programma is zodoende gelinkt aan de SDG 'eerlijk werk en economische groei'.

3.3 Opgave Veerkrachtige lokale economie

Met het raadsprogramma "Krachtig Zwijndrecht 2.0" kiest Zwijndrecht ervoor om de koers en strategie van de afgelopen jaren voort te zetten, waarbij centraal staat het sociaal-maatschappelijk en ruimtelijk-economisch sterker worden van Zwijndrecht. In dit kader is het economisch programma 2024-2027 vastgesteld. Voor dit programma zijn we intensief in gesprek geweest met ondernemers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties om onze onderlinge samenwerking kritisch te bekijken. De basis onder het economisch programma is de wens om samen vanuit trots en betrokkenheid te werken aan een mooier Zwijndrecht en Heerjansdam.

Het economisch programma sluit aan op de doelstelling om de brede welvaart van alle inwoners en ondernemers te versterken en bevat het uitvoeringsprogramma concrete acties en initiatieven om dit te realiseren. Nu meer dan ooit vraagt de gemeente het lokale bedrijfsleven om hun verantwoordelijkheid te nemen en actief deel te nemen aan deze cruciale samenwerking.

Vanuit het economisch programma werken we in 2025 (en de jaren daarna) aan diverse ambities en doelen om de gemeente Zwijndrecht te versterken. We borduren in het programma voort op de succesvolle doelstellingen die de afgelopen jaren zijn behaald. We blijven ons daarom ook nog steeds inzetten voor toekomstbestendige en optimaal benutte bedrijventerreinen als banenmotor, met de intentie om de werkgelegenheid op deze terreinen te behouden en bij voorkeur te verhogen naar 43%. Daarnaast zien we zorg en onderwijs als cruciale sectoren voor de brede welvaart van onze inwoners, en streven we ernaar dat duurzaam ondernemen een vanzelfsprekendheid wordt.

Het aantal banen moet meegroeien met het aantal woningen, en we willen vitale winkelgebieden creëren, met Walburg als aantrekkelijk hart van Zwijndrecht(se Waard). Het ondernemersklimaat willen we verbeteren van een 6,2 naar een 7,0, en meer mensen aan het werk krijgen door de netto arbeidsmarktparticipatie te verhogen naar het landelijk gemiddelde, ook in de veerkrachtige buurten van Zwijndrecht. Bovendien streven we ernaar dat Zwijndrecht een voorbeeldgemeente wordt binnen de Drechtsteden en Nederland, waar ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente samenwerken aan armoedebestrijding.

Het Economisch programma gaat dan ook over zoveel meer dan alleen goede dienstverlening voor bedrijven of een gunstig vestigingsklimaat. In dit programma wordt ook een basis gelegd voor initiatieven vanuit maatschappelijke partners, lokale ondernemers en de lokale en regionale overheid. Initiatieven waarbij de gemeente soms initiatiefnemer is, maar soms ook alleen een initiatief van ondernemers zal faciliteren. De gemeente is altijd partner van de lokale ondernemers: zichtbaar, toegankelijk en betrokken.

3.3.1 SDG's

Door de duurzame ontwikkelingsdoelen (en de Drechtse Doelen) te omarmen, streven we naar een goed functionerende economie die niet ten koste gaat van, maar juist een positieve bijdrage levert aan maatschappelijke en ecologische waarden. Zwijndrecht werkt vanuit verschillende programma's direct en indirect aan deze doelstellingen. Met dit economische programma willen we op gemeentelijk niveau ons steentje bijdragen aan deze ontwikkelingsdoelen.

Kijkend naar de scope van het recent vastgestelde economisch programma zijn de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen specifiek relevant voor Zwijndrecht:

Geen armoede: het beëindigen van armoede in al zijn vormen.

Gezondheid en welzijn: zorgen voor een gezond leven en het welzijn van alle leeftijdsgroepen bevorderen.

Kwaliteitsonderwijs: kwalitatief goed onderwijs bevorderen en gelijke toegang tot onderwijs mogelijk maken.

Betaalbare en duurzame energie: toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen.

Eerlijk werk en economische groei: waardig werk bevorderen en duurzame economische groei mogelijk maken.

Industrie, innovatie en infrastructuur: bouwen aan veerkrachtige infrastructuur, bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisatie en innovatie.

Ongelijkheidsreductie: verminderen van ongelijkheid.

Duurzame steden en gemeenschappen: duurzame steden en gemeenschappen bevorderen

Verantwoorde consumptie en productie: verzekeren van duurzame consumptie- en productiepatronen.

Met dit programma willen we ervoor zorgen dat de lokale economie niet alleen floreert, maar ook een duurzame en positieve impact heeft op onze gemeenschap en het milieu.

3.4 Effectindicatoren

- **Totaal aantal personen met een laag inkomen in Zwijndrecht**
We bepalen de definitie van armoede als een inkomen tot 150% wettelijk sociaal minimum (WSM). Uitgesplitst naar inkomensgrenzen tot 150% van het Wettelijk sociaal minimum (WSM) en naar totaal aantal personen en aantal kinderen. Het inkomen kan zowel een uitkering, als pensioen, een klein salaris of inkomen uit eigen onderneming zijn. Een bijstandsuitkering is 100% WSM. We kiezen voor deze indicator omdat we hiermee een bredere armoede doelgroep weergeven dan bijvoorbeeld de verplichte BBV indicator 'aantal uitkeringen'.
- **Aantal meldingen (unieke) inwoners met een betalingsachterstand vaste lasten**
Dit zijn meldingen op basis van de taak Vroegsignalering schulden uit de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs). Dit geeft aan hoeveel inwoners moeite hebben met maandelijks rondkomen van hun inkomen. Dit kunnen dus ook inwoners met een hoger inkomen zijn. We kiezen voor deze indicator, omdat armoede niet alleen bestaat uit lage(re) inkomsten, maar ook uit het simpelweg niet kunnen betalen van de rekeningen.

- Aantal banen in Zwijndrecht

Het economische programma dat in 2024 is vastgesteld, bevat de tools en doelstellingen op het gebied van werkgelegenheid om de banenambitie volledig te ondersteunen. Hierbij moet het aantal banen meegroeien met het aantal woningen.

Door jaarlijks het aantal banen in Zwijndrecht inzichtelijk te maken, kunnen we beoordelen of er een toename is. Dit stelt ons in staat om de voortgang van onze banenambitie te meten en te bepalen of we onze doelstellingen bereiken.

- Tevredenheid van ondernemers met de samenwerking

Voor de opgave 'bouwen aan vertrouwen' zijn gestart we in 2024 met de implementatie van de methode om de tevredenheid van het ondernemersklimaat (waaronder gemeentelijke dienstverlening) binnen de gemeente te meten. Ondernemers worden hierbij ook betrokken. Dit helpt ons te bepalen of onze inspanningen om de samenwerking met ondernemers te versterken, effectief zijn. De implementatie zetten we in 2025 verder voort.

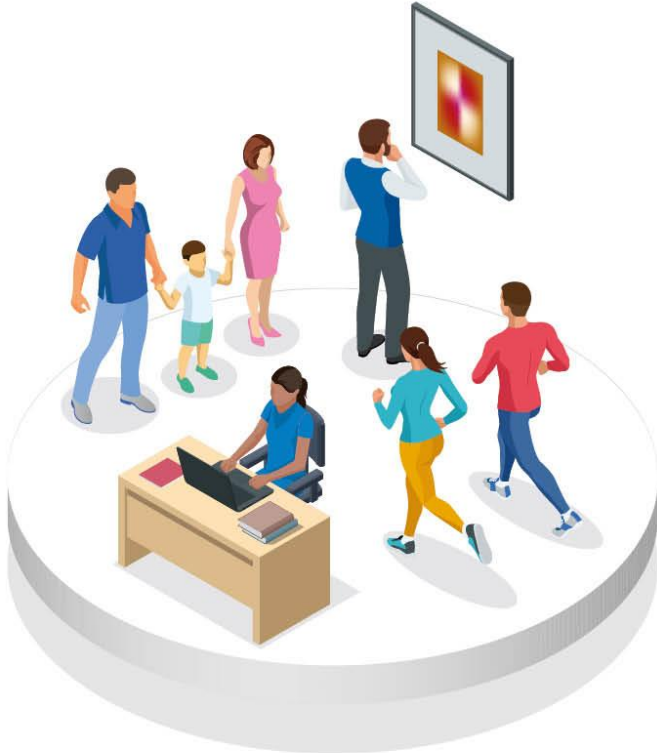
De effectindicatoren worden meegenomen in de eerste en tweede bestuursrapportage, zodat we de voortgang en resultaten transparant kunnen volgen en bijsturen waar nodig.

3.5 Wat mag het kosten?

Programma 3 Bestrijding van armoede	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-40.851	20.893	-19.958	-38.801	21.160	-17.640	-39.200	21.501	-17.699
Mutaties reserves	-500	1.418	918	0	188	188	0	0	0
Resultaat	-41.352	22.311	-19.041	-38.801	21.348	-17.452	-39.200	21.501	-17.699

- = Nadelig / + = Voordelig

Programma 4 Welzijn, zorg, sport en cultuur

4.1 Inleiding

Een 'Krachtig Zwijndrecht' is een Zwijndrecht met gezonde en vitale inwoners waarin iedereen tot zijn recht komt en waarbij het niet uitmaakt wie je bent en welke achtergrond je hebt. Iedereen kan meedoen en er is aandacht voor elkaar. Belangrijke uitgangspunten van het Transformatieplan Sociaal Domein zijn dat alle inwoners de zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben en dat we als gezamenlijke partners naast onze inwoners staan. Door aankomende bezuinigingen vanaf 2025 gaan we scherper aan de wind zeilen. Dat betekent nog meer de focus leggen op ons hoofddoel; het centraal zetten en versterken van de leefomgeving van onze inwoners: In de dienstverlening blijven onze inwoners echt centraal staan, met sterk opdrachtgeverschap en vernieuwd partnerschap.

Betreffende onze wettelijke taken, zetten we om deze redenen richting 2026 onder meer in op het besparen binnen de bedrijfsvoering van onze gemeenschappelijke regelingen en het terugbrengen van de uitgaven voor hulp en ondersteuning o.g.v. de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet. Een deel van de besparing willen we juist aan de voorkant in kunnen zetten, omdat laagdrempelige ondersteuning lokaal dan nodig is. Dit biedt ook de kans om onze ambitie van het verschuiven van zware hulp en ondersteuning, naar lichte en kortdurende ondersteuning aan de voorkant waar te maken. Omdat we ervan overtuigd zijn dat dit inwoners beter helpt.

Kortom, vanaf 2025 blijven we ondanks bezuinigingen onze wettelijke taken uitvoeren, de hoofddoelen uit ons transformatieplan houden we overeind vanuit een inwonersgerichte warme dienstverlening.

Inclusieve samenleving

In Zwijndrecht als inclusieve samenleving heeft iedereen dezelfde rechten en dezelfde kansen op alle terreinen van het leven. In het raadsprogramma 'Krachtig Zwijndrecht 2.0' is daarom de opdracht opgenomen om te werken aan een inclusieve samenleving o.a. door het opstellen van inclusiebeleid.

De bezuinigingen hebben op dit moment geen invloed op het inclusiebeleid. Het opstellen en het uitvoeren van het inclusiebeleid gebeurt door aan te haken bij bestaande programma's en opgaven, als onderdeel van bestaand beleid en binnen bestaande middelen:

In 2025 leggen we de focus op het maken en afronden van een nieuw beleid samen met onze inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers. In 2025 zullen we nog aan de slag zijn met het vervolg van het participatietraject van 2024 om samen concrete invulling te geven aan de Lokale Inclusie Agenda en in 2025 gaan we hier dan ook verder uitvoering aan geven. De Lokale Inclusie Agenda is en blijft een dynamisch document. Daarnaast blijven we in 2025 investeren in het geven van het goede voorbeeld en het versterken van de bewustwording.

Voortzetting verbreding sociaal domein en integrale aanpak

Sinds 2020 werken we aan de uitvoering van het "Transformatieplan Sociaal Domein – We zijn ervan en doen het samen". Daarin staan lokale integrale kaderstelling (primaat lokaal) en het organiseren van de integrale toegang tot ondersteuning en zorg centraal. De uitgangspunten uit het transformatieplan blijven centraal staan zoals normaliseren, de-medicaliseren en geen versnippering meer in de uitvoering. We bepalen als gemeente, maatschappelijke organisaties én inwoners samen wat er nodig is in het sociaal domein. We stimuleren hierbij de integraliteit en samenwerking tussen partijen. In 2025 werken we verder aan doelgerichter en efficiënte samenwerking in de regio met onze contract- en samenwerkingspartners aan de hand van integrale doelen en resultaten voor inwoners. We werken daarbij waar mogelijk data-gestuurd en zetten in op wat werkt en hebben het lef om te stoppen met wat niet werkt.

Om dwars door de systemen knelpunten op te kunnen lossen, blijven we lokaal de Zorgmarinier inzetten. Deze richt zich op het systeem om doorbraken te realiseren in complexe situaties waarbij op casus-systeem en beleidsniveau de diepere samenwerking en doorbraken in systemen en beleid worden gerealiseerd. Er wordt gewerkt volgens het AVE-model: (Aanpak voorkomen van escalatie) Dit is een uniforme aanpak van sociale incidenten bij complexe problematiek mogelijk met een duidelijke structuur, waarin betrokken organisaties en gemeenten helderheid krijgen over wie doet wat en wie de regie heeft. In 2025 gaan we het AVE-model implementeren en werken met proces- en casusregie.

Een gezonde basis voor iedereen

Fysieke en mentale gezondheid van de inwoners is een belangrijk speerpunt in het Raadsprogramma 2022-2026. Dit gaat niet alleen over zorg en ondersteuning, maar ook om sociale cohesie, een gezonde en schone leefomgeving en ervoor zorgen dat iedere inwoner kan sporten, bewegen en cultuur kan beleven. Daarom investeren we met het gezondheidsbeleid op preventie en een gezonde basis voor iedereen en sluiten we hierbij aan op de adviezen vanuit de Gezondheidsraad die nadrukkelijk oog heeft voor de maatschappelijke context.

Met een gezonde basis voor iedereen richten we ons op leefstijl, gezondheidsgedrag, gezondheidsverschillen en de gezondheid van de toekomstige generaties. Bezuinigingen zullen mogelijk merkbaar zijn in het aflopen van tijdelijke activiteiten en vormen van waardering. Hiermee proberen we te voorkomen dat er bezuinigd moet worden op belangrijke interventies en zetten we in op de voorkomen van een enorme toename in gezondheidsvraagstukken, echter raken bezuinigingen op waardering mogelijk wel inwoners die het steunend netwerk vormen voor anderen. De middelen die we in 2025 beschikbaar hebben zullen worden ingezet op het terugdringen van gezondheidsverschillen, ondersteuning van kwetsbare groepen en werken aan veilig en kansrijk opgroeien.

Deze aanpak wordt ook in 2025 ondersteund door de middelen en doelstellingen vanuit het GALA (Gezond Actief Leven Akkoord), waarbij gezondheid domein overstijgend benaderd wordt en met name inzet gepleegd zal worden op wijken en/of doelgroepen met de grootste gezondheidsvraagstukken. In 2025 richten we ons vooral op de samenwerking met de huisartsen en de samenhang met de Samenwerkingsagenda Onderwijs en Jeugd.

Uitvoering Wet maatschappelijke ondersteuning

De komende jaren verwachten we door de vergrijzing dat steeds meer mensen een beroep gaan doen op de Wmo. Het is daarom belangrijk dat we in 2025 werken aan het opvangen van de druk op maatwerkvoorzieningen, het afremmen van de groeiende vraag naar deze voorzieningen en het beheersbaar houden van de kosten voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning. We zoeken daarom naar innovatiemogelijkheden en naar betaalbare alternatieven voor dure maatwerkvoorzieningen. Doel van onze inzet is en blijft het versterken van de zelfredzaamheid van onze inwoners, zodat iedereen kan meedoen in Zwijndrecht.

Op basis van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en het Transformatieplan Sociaal Domein “We zijn ervan en doen het samen” werken we in Zwijndrecht aan balans tussen onze wettelijke taken en onze lokale opgaven om minder geld uit te geven aan hulp en ondersteuning en het gebruik van geïndiceerde zorg te laten dalen. We werken daarom in 2025 aan:

- Minder geïndiceerde hulp en meer algemene voorzieningen, informatie, advies en steuntje in de rug lokaal (Wmo naar de voorkant);
- De voorbereiding van lokale keuzes in het aanbod en aanpassing van lokale verordeningen;
- Intensievere samenwerking tussen de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal (SDD) en het Vivera Sociaal Wijkteam (VSWT);
- Inzichtelijk maken van benodigde investeringen in de lokale sociale infrastructuur (wijkteam en initiatieven voor lichtere vormen van begeleiding en dagbesteding);
- Inzet van de tweejarige pilot “Powerful Ageing” gericht op (gedeeltelijk) herstel van de zelfredzaamheid, het op pijl brengen en houden van vitaliteit en het voorkomen of uitstellen van de noodzaak van geïndiceerde producten en diensten;
- Introductie van een eigen bijdrage voor de algemene voorziening “Was- en strijkservice”.

Huisvesting kwetsbare groepen

We blijven in 2025 specifiek aandacht houden voor kwetsbare doelgroepen zoals jongeren (starters), ouderen en mensen die uitstromen uit een voorziening als beschermd wonen of de opvang. Als mensen tijdelijk of langdurig zorg en ondersteuning nodig hebben, organiseren we die nabij en tijdig op maat. Ook zorgen we voor huisvesting voor statushouders, asielzoekers en vluchtelingen.

In Zwijndrecht en Heerjansdam bieden wij sinds maart 2022 Oekraïense vluchtelingen op verschillende locaties een opvangplek aan. Het Kubusgebouw aan de IJsselmeer 30 bij Walburg wordt in 2025 een opvanglocatie voor 180 Oekraïense vluchtelingen welke nu op de boot verblijven.

Aan gemeenten is tevens dringend gevraagd om asielzoekers op te vangen, omdat de opvang in Ter Apel overvol is. In hotel Ara worden sinds april 2024 asielzoekers opgevangen voor de maximale termijn van 3 jaar. Het college van Zwijndrecht houdt rekening met de belangen van de inwoners van Zwijndrecht, daarom is gezocht naar een locatie die geen extra druk geeft op de woningmarkt, geen extra geld kost voor de gemeente en de woningvoorraad in Zwijndrecht, met name in de kwetsbare buurten beschikbaar blijft. Er zijn goede afspraken gemaakt met de organisatie die de opvang van asielzoekers regelt: het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA). De afspraken gaan bijvoorbeeld over dagbesteding, veiligheid en onderwijs. En in de afspraken staat ook dat het COA een extra financiële bijdrage levert.

Beschermd wonen

Per 1-1-2026 wordt naar verwachting de doordecentralisatie beschermd wonen ingevoerd, met de inwerkingtreding van het woonplaatsbeginsel en het objectief verdeelmodel. In 2025 werken we verder aan de voorbereidingen van het wetsvoorstel en werken we toe naar een concrete uitvoeringsagenda op basis van de geformuleerde uitgangspunten in de regiovisie. Dat betekent ook een inventarisatie welke aanpassingen nodig zijn in bestaande voorzieningen, producten of indicaties.

Maatschappelijke opvang

We werken in Zwijndrecht aan een sterke zorginfrastructuur om inwoners uit Zwijndrecht die dak- of thuisloos zijn of dreigen te raken opvang en ondersteuning te bieden. Dat doen we soms lokaal en soms samen met gemeenten in onze regio. De groep inwoners die opvang nodig heeft wordt breder. We zien meer jongeren, gezinnen en economisch daklozen. De problemen die zij ervaren worden steeds complexer. Daarnaast zit de woningmarkt op slot en daardoor wordt doorstroom en uitstroom vanuit maatschappelijke opvang steeds moeilijker en zijn inwoners onnodig lang op maatschappelijke opvang aangewezen. Dat is voor deze inwoners en hun omgeving niet wenselijk en brengt bovendien hoge kosten met zich mee.

We krijgen regionaal veel middelen voor maatschappelijke opvang. Tegelijkertijd is het organiseren van deze voorzieningen een lastige opgave. Er is veel behoefte aan opvang, maar niet iedereen staat

te springen om binnen de gemeentegrenzen voorzieningen te realiseren. Daarom is in 2024 is een kopgroep aan de slag met de opgaven rondom Maatschappelijke Opvang in onze regio. Hierin heeft Zwijndrecht een voortrekkersrol. We werken in 2025 verder aan de doelen en activiteiten uit het uitvoeringsplan 2024 – 2025. We willen daarmee dakloosheid (en terugval) voorkomen en uitstroom uit maatschappelijke opvang bevorderen. Focus ligt daarbij op het in kaart brengen van mogelijke locaties en het vinden van concrete (innovatieve) oplossingen voor verschillende doelgroepen.

Lokale Samenwerkingsagenda Onderwijs, jeugdhulp en gemeente

Om onderwijs en zorg en ondersteuning aan jongeren beter op elkaar aan te laten sluiten is een lokale “Samenwerkingsagenda Onderwijs, jeugdhulp en gemeente” opgesteld. Ambities en doelstellingen uit het “Transformatieplan sociaal domein” en “Passend onderwijs” zijn hiervoor de basis. In 2024 is hebben de betrokken organisaties een convenant ondertekend met een looptijd van 10 jaar. Op basis van dit convenant is een programma opgesteld en werken we met ingang van 2025 aan drie hoofddoelstellingen:

- Trendbreuk jeugdhulp: van 1 op 6 naar 1 op 20 jongeren met geïndiceerde jeugdhulp
- Geen langdurige thuiszitters: iedere jongere maakt gebruik van het recht op onderwijs
- Onderwijs in eigen regio: iedere jongere uit Zwijndrecht krijgt onderwijs in de eigen regio

Door te werken aan deze doelstellingen wordt enerzijds bijgedragen aan de gemeentelijke opgave om het gebruik van geïndiceerde zorg te laten dalen. Anderzijds wordt ook bijgedragen aan de opgave om minder geld uit te geven aan zorg en ondersteuning. Er wordt samen met de partners kritisch gekeken naar de zorgketen en de interventies die in en om het onderwijs en de kinderopvang worden ingezet:

- We stoppen met interventies die niet werken en zorgen dat inzet vanuit gemeente, onderwijs en samenwerkingsverband op elkaar aansluiten en dat dubbelingen uit het aanbod gaan;
- Nieuwe werkwijzen of doorontwikkeling financieren we door bestaande middelen anders in te zetten en vanuit cofinanciering van de betrokken partners in menskracht en middelen;
- Er wordt een beweging gemaakt van doorverwijzing naar geïndiceerde zorg naar algemene voorzieningen en de inzet van sport- en bewegen op recept, welzijn op recept, cultuur op recept, enzovoorts. De focus verschuift van de inzet van (jeugd)hulp naar de inzet van lichtere ondersteuning;
- De samenwerkingsagenda hangt nauw samen met de opgave Veerkrachtige Buurten. De twee opgaven versterken elkaar in ambities en doelstellingen voor de opgroeiende jeugd in Zwijndrecht. We werken integraal aan kansgelijkheid, het wegnemen van schotten tussen organisaties en de inzet van de juiste (laagdrempelige) ondersteuning voor kinderen en ouders/verzorgers die dat nodig hebben. Daarnaast investeren we extra in die buurten waar de veerkracht lager is en waar de onderwijsachterstanden en gezondheidsachterstanden het grootst zijn. Door een integrale aanpak vanuit de verschillende opgaven groeien meer kinderen in Zwijndrecht gezond en veilig op.

Jeugdhulp blijft in beweging

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van alle vormen van jeugdzorg. Doel is dat alle jeugdigen gezond en veilig opgroeien, een kansrijke start hebben en zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen en naar vermogen meedoen aan de samenleving. Als opgroeien of opvoeden niet vanzelf gaat, kunnen jeugdigen en hun ouders bij de gemeente terecht voor hulp en ondersteuning. Dit vanuit het uitgangspunt zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. We streven daarbij naar passende zorg en ondersteuning.

Door de forse financiële opgaven voor de gemeente, stijgende kosten van de jeugdhulp, minder inkomsten vanuit het rijk, krapte op de arbeidsmarkt voor uitvoerende professionals en een niet afnemende vraag naar jeugdhulp, wordt het nog belangrijker om de financiële middelen en menskracht in de jeugdhulp zo efficiënt mogelijk te benutten. Er zijn daarom wijzigingen nodig in de toegang, het

aanbod, de inkoop en het contractmanagement van de specialistische jeugdhulp om de jeugdhulp voor Zwijndrechtse inwoners betaalbaar en beschikbaar te laten zijn voor hen die het echt nodig hebben.

Op landelijk niveau zijn initiatieven om ook in de toekomst goede zorg te kunnen leveren binnen een duurzaam en financieel beheersbaar jeugdhulpstelsel, opgenomen in de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028. Deze agenda richt zich op de beschikbaarheid, organisatie en houdbaarheid van de jeugdzorg en het jeugdhulpstelsel zelf. De impact en opgaven van de agenda worden in 2025 op regionaal en lokaal niveau verder uitgewerkt.

Met het landelijk Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming wordt gewerkt aan een effectievere en slimmere organisatie van de jeugdbescherming. Dit scenario heeft een regionale en lokale vertaling in het programma "Kind- en Gezinsbescherming Zuid-Holland Zuid" die ook in 2025 doorloopt. In die uitwerking zijn we ook afhankelijk van wijzigingen in nationale wetgeving.

Naast deze landelijke ontwikkelingen werken we regionaal aan het verder verbeteren van het zorglandschap. Voor veel jeugdigen in Zuid-Holland Zuid lukt het om tijdig passende hulp te realiseren met elkaar. Er is echter een groep jeugdigen met complexere hulp- en ondersteuningsvragen voor wie dit steeds moeizamer lijkt te gaan. Om ook voor die groep passende voorzieningen beschikbaar te hebben, werken we met de andere gemeenten in de regio samen om hier een verbeter slag in te maken binnen het programma Passend Jeugdhulp landschap.

We zijn voor een groot deel afhankelijk van de manier waarop het Rijk invulling geeft aan de inhoud en sturing van de jeugdhulp. De invloed die we lokaal en regionaal hebben om te sturen op de jeugdhulp, benutten we. De transformatie van het sociaal domein zetten we ook voor de jeugdigen voort langs de lijn sturen op inhoud, geld en kwaliteit. Dit doen we via diverse instrumenten, zoals aanpassingen in toegang, aanbod, inkoop, contractmanagement, sturing op duurste casuïstiek en versterking van preventie door bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg.

Op basis van de Jeugdwet en het Transformatieplan Sociaal Domein "We zijn ervan en doen het samen" werken we in Zwijndrecht aan balans tussen onze wettelijke taken en onze lokale opgaven om minder geld uit te geven aan hulp en ondersteuning en het gebruik van geïndiceerde zorg te laten dalen. Samen met onze partners willen we terug van 1 op de 6 jongeren naar 1 op de 20 jongeren met geïndiceerde jeugdhulp. We werken daarom in 2025 aan:

- Minder geïndiceerde jeugdhulp en meer algemene voorzieningen via het wijkteam;
- Stevige aanpassingen aan het regionale inkoopkader voor jeugdhulp;
- Aanpassing van de lokale verordening jeugdhulp op basis van het aangepaste inkoopkader;
- Overheveling van een deel van de middelen voor geïndiceerde jeugdhulp naar het wijkteam voor de inzet van algemene voorzieningen (en een deel bezuiniging);
- Stevige lobby richting het rijk in 2025 rondom de tekorten in het Sociaal Domein en specifiek op jeugdhulp (disbalans taken en bijbehorende middelen).

VIVERA Sociaal Wijkteam als centraal punt

Het VIVERA Sociaal wijkteam (VSWT) is het centrale punt voor informatie, advies en de toegang tot zorg en ondersteuning. Per 2023 worden de taken van het VSWT uitgevoerd vanuit een opdracht in plaats van een subsidierelatie en is er één opdrachtnemende uitvoeringsorganisatie ingericht. De diensten van het VSWT worden door multidisciplinaire teams aangeboden. De professionals krijgen

een integrale aansturing en ondersteuning en kunnen in praktische zaken integraal werken. Voor inwoners betekent één werkproces dat het niet meer uitmaakt waar je aanklopt. Je hoeft je vraag en gegevens maar één keer te delen en wordt dan in contact gebracht met de professionals die daar het beste bij passen, vanuit alle expertise die de organisaties te bieden hebben. Met een uitvoeringsorganisatie die integraal werken voor professionals mogelijk maakt, borgen we de voortgang van het transformatieproces sociaal domein.

In 2025 zetten gemeente, wijkteam en sociale dienst verdere stappen naar integrale dienstverlening en regievoering. We werken aan betere aansluiting van de toegang, het aanbod, de inkoop en het contractmanagement. Vanuit de samenwerking in het '1 loket'-concept willen we de werkprocessen van de organisaties 'aan de voorkant' verder samenvoegen. Gezien vanuit de ambities van het Transformatieplan Sociaal Domein betekent integraal werken dat we lokaal verder de regie versterken op de hulp en ondersteuning die in huishoudens wordt ingezet. En dat we nog beter kunnen sturen op werkwijzen in de uitvoering, die bijdragen aan normaliseren, de-medicaliseren en kostenbewust werken.

Als gevolg van de bezuinigingen vindt in 2025 geen indexatie plaats van het budget voor het wijkteam. Dit heeft in 2025 effect op de dienstverlening aan inwoners. Stijgende loonkosten kunnen dan niet worden opgevangen en als gevolg daarvan zijn minder uren beschikbaar. Dat kan effect hebben op de wacht- en doorlooptijden, op de hoeveelheid beschikbare lokale hulp en ondersteuning, de inzet binnen de lokale opgaven (Veerkrachtige Buurten, Samenwerkingsagenda Onderwijs en Jeugd), enzovoorts. Deze keuzes worden in overleg met de gemeente bepaald.

We werken aan minder geïndiceerde zorg en een verschuiving naar meer algemene voorzieningen via het wijkteam. We zetten in 2025 stappen om de opdracht aan het wijkteam hierop aan te passen en om de samenwerking tussen het wijkteam en de sociale dienst te versterken. Ook investeren we in de lokale infrastructuur en de verbinding tussen het wijkteam, de sportverenigingen, cultuurorganisaties, welzijnswerk, enzovoorts. We moeten daarbij zorgvuldig omgaan met de inzet van het wijkteam omdat zij als spin in het web onderdeel zijn van veel lokale opgaven zoals Veerkrachtige Buurten en de Samenwerkingsagenda Onderwijs en Jeugd. Vanaf 2026 wanneer het nieuwe inkoopkader ingaat is de inzet om het budget voor het wijkteam te verruimen voor algemene voorzieningen.

Sport en Cultuur

Sport en bewegen

We vinden het belangrijk dat al onze inwoners sport en cultuur kunnen beleven en we stimuleren ontmoeting en inclusiviteit. In 2024 zijn wij gestart met de uitvoering van het nieuwe Zwijndrechts Sport- en Preventieakkoord 2.0; als onderdeel van het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA).

In 2025 richten wij ons op regionale samenwerking op het gebied van inclusief sporten, het (verder) beweegvriendelijk maken van de openbare ruimte, sociaal veilig sporten, ondersteunen van sportieve (bewoners)initiatieven, sport en bewegen als preventief instrument in Veerkrachtige Buurten, het organiseren van themabijeenkomsten voor sport- en beweegpartners, het vormgeven (verhogen kwaliteit) van de clubondersteuning van beweegaanbieders, doorontwikkeling sportbedrijf, uitvoeren van de aanbevelingen sportparticipatieonderzoek 12+, onderzoeken en het implementeren van Athletic Skills Model (ASM) zowel binnen als buiten.

In 2025 werken we aan versterking van onze lokale infrastructuur en de verbinding tussen het wijkteam, de sportverenigingen en beweegpartners. Doel is om te werken aan de fysieke en mentale gezondheid van inwoners en daarmee het beroep op geïndiceerde zorg te laten dalen.

Invloed bezuinigingen

De bezuinigingen hebben met name invloed op het gebied van aangepast sporten (Uniek sporten) waardoor er op dit gebied minder kan worden gedaan. Dit betekent ook een versobering van het lokale sport- en beweegaanbod voor mensen voor wie sporten en bewegen niet vanzelfsprekend is. Sinds Corona heeft er geen sporthuldiging meer plaatsgevonden. Als gevolg van de bezuinigingen wordt hier in met ingang van 2025 ook geen vervolg meer aan gegeven.

Cultuur

Cultuur beleven is een belangrijk onderdeel van het Raadsprogramma: *'Iedereen in Zwijndrecht kan elkaar ontmoeten en in elke wijk kunnen inwoners cultuur beleven en hiervan genieten'*

Eerder heeft de Raad de motie aangenomen, of een cultuurakkoord haalbaar en van meerwaarde is voor Zwijndrecht. In 2024 is dit behoefte onderzoek van het cultuurakkoord afgerond. Door het onderzoek weten we dat er op dit moment geen behoefte aan een cultuurakkoord, omdat er eerst behoefte aan diverse randvoorwaarden is aan verbinding, netwerk mogelijkheden en educatie. De eerste stap die genomen wordt is het organiseren van cultuur ontwikkelavonden; Daarom zijn wij als facilitator in 2024 reeds gestart met het organiseren van deze. Drie keer per jaar wordt er vanuit de gemeente een educatieve sessie georganiseerd voor de Zwijndrechtse culturele sector, gebaseerd op onderwerpen, knelpunten en mogelijkheden die binnen de sector spelen en vanuit de sector zelf worden aangedragen. Bij deze avonden staat daarnaast kennisdeling, ontmoeting en verbinding centraal. Deze avonden zijn belangrijk voor de relatie en het onderlinge vertrouwen en vanwege de bestendigheid tussen de culturele sector en de gemeente. Deze lijn wordt wegens succes in 2025 doorgezet.

In 2025 blijven wij inzetten op cultuureducatie middels de regeling CMK, Toppie en de combinatiefunctionaris op de scholen. Ook organiseren bij in KunZt tentoonstellingen waarbij inwoners op een laagdrempelige manier in contact kunnen komen met kunst en cultuur. Verbinding en het betrekken van kinderen en jongeren staan centraal: Doelgroepen die minder vanzelfsprekend met deze onderwerpen in contact komen worden expliciet benaderd middels activiteiten. Ook het onderwijs wordt betrokken met diverse educatieprogramma's. Op deze manier kunnen we met beperkte kosten bijdragen aan het uitvoeren en borgen van cultuureducatie.

In 2025 werken we aan versterking van onze lokale infrastructuur en de verbinding tussen het wijkteam, welzijnswerk en culturele organisaties. Doel is om te werken aan de fysieke en mentale gezondheid en de veerkracht van inwoners en daarmee het beroep op geïndiceerde zorg te laten dalen. De eerste bezuinigingsronde heeft in de culturele sector voornamelijk effect op de gesubsidieerde partijen. Gezien de stijgende kosten die organisatoren moeten maken voor het organiseren van hun activiteiten, is het nog niet duidelijk wat de effecten van deze bezuinigingen zullen worden op langere termijn voor evenementen en verenigingen. We focussen er wel op dat iedere inwoner in Zwijndrecht die dat wil Kunst en Cultuur kan beleven en om dit bestendig en structureel te kunnen blijven doen. Om dit waar te kunnen maken is tevens ook hiervoor de verbinding met Veerkrachtige Buurten gelegd, waarvan cultuur specifiek een van de pijlers van Veerkrachtige Buurten is en is dit opgenomen in het uitvoeringsprogramma voor 2025 en verder. Zie hiervoor Hoofdstuk 4.2, pijler 5 van Veerkrachtige Buurten.

4.2 Opgave Veerkrachtige buurten

Opgave Veerkrachtige buurten

In de meeste buurten en wijken leven mensen prettig samen op een manier die hen past. Voor deze bewoners is de buurt een solide basis voor een waardevol leven. We noemen dit ook wel veerkrachtige buurten. In Zwijndrecht hebben we een aantal buurten waar de veerkracht ontbreekt en verder afneemt.

Gemeenten en partners hebben zich verenigd en besloten dat een gerichte, langdurige en integrale aanpak vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid van alle partners noodzakelijk is om de trend te keren. Daarmee hebben we, samen met onze partners ook een start gemaakt. Op basis van een gedegen analyse is een visie en aanpak beschreven waaraan partners zich hebben gecommitteerd. In 2024 is het programma Veerkrachtige Buurten 2024 – 2040 vastgesteld. Niet alleen de zeggenschap wordt gedeeld met andere partijen, maar het volledige programma Veerkrachtige Buurten is een coproductie van de coalitiepartners. Daarnaast is gebouwd aan een projectorganisatie die wordt bemenst vanuit de betrokken organisaties, zijn de eerste buurtscans uitgevoerd en zijn de voorbereidingen getroffen voor de ontwikkeling van de Rijke ontwikkeldag op de scholen in de focusbuurten onder aansturing van een gezamenlijke projectleider.

We willen dat er de komende jaren fundamenteel iets verandert in deze buurten en dat inwoners in deze buurten meer veerkracht gaan ervaren. Maar voor deze fundamentele veranderingen is ook een fundamentele verandering nodig in onze aanpak. In 2025 werken we daarom verder aan:

- Buurtscans en daaruit volgend buurtplannen waarin **wat** we gaan doen en **hoe** we dat gaan doen **samen met inwoners invulling geven**. Dat doen we niet voor alle 15 buurten tegelijk maar we sluiten aan bij projecten die de komende jaren in deze buurten gepland staan (bijvoorbeeld Kort Ambacht, Kloosstraat, Planetenbuurt);
- De uitvoering van de eerste buurtplannen die in 2024 zijn opgesteld;
- De definitieve inrichting van de programma organisatie en besluitvorming hierover door de coalitie Veerkrachtige Buurten;
- De inrichting van de Rijke Ontwikkeldag op de eerste scholen in de focusbuurten.

De programma's verschillen per buurt, afgestemd op wat er in die specifieke buurt nodig is. Per buurt wordt zichtbaar gemaakt welke investeringen sociaal, fysiek en financieel noodzakelijk zijn en dat dit behoorlijk kan verschillen per buurt. In iedere buurt gaan we op zoek naar kansen en ontwikkelen die als vliegwiel kunnen dienen om te werken aan de veerkracht. Soms is dat de bouw van een school en soms grootschalige nieuwbouw of een wijkgebouw dat moet worden opgeknapt. We bepalen met elkaar een combinatie van maatregelen gericht op zowel de bewoners zelf als op de fysieke structuur in de buurten. Binnen deze programma's komen altijd deze kernelementen terug:

- Wat is er nodig om de persoonlijke, gemeenschappelijke en institutionele **sociale basis** te versterken;
- Welke **sociale aanpak** nodig is om samen met inwoners te werken aan veerkracht en samenveerkracht;
- Welke aanpak nodig is om de **leefbaarheid**, de fysieke leefomgeving te verbeteren. Het gaat daarbij om aandacht voor voorzieningen, de openbare ruimte, de kwaliteit van gebouwen, verduurzaming en klimaatadaptatie;
- Welke aanpak nodig is te werken aan **gemengde buurten** met woningen voor verschillende mensen. Het gaat daarbij om het veranderen van de **woningvoorraad** door te vervangen, nieuw te bouwen, te slopen of duurzaam te renoveren. Maar ook door het anders aanbieden van woningen (huurbeleid, woningtoewijzing, arrangementen);

- De **zeven pijlers** van dit programma waarin wordt aangegeven wat er nodig is om de sociale basis en de veerkracht van de inwoners en de buurten te versterken:
  1. Rijke ontwikkeldag;
  2. Armoedebestrijding, werk en inkomen;
  3. Wonen;
  4. Leefomgeving;
  5. Kunst en cultuur;
  6. Gezondheid, sport en bewegen;
  7. Veiligheid.

Ondertussen wordt hard gewerkt aan de lobby en public affairs. Dat heeft tot nu toe geleid tot een bijdrage vanuit de regiodeal en de betrokkenheid van experts via verschillende ministeries. Ook loopt bij het opstellen van de begroting een aanvraag voor een bijdrage vanuit het volkshuisvestingsfonds. De haalbaarheid van de ambities en doelstellingen blijft echter afhankelijk van gezamenlijke en van landelijke financiering, dus ook in 2025 blijven we ons hier voor inzetten.

De verwachting is dat we met het programma Veerkrachtige Buurten een belangrijke stap zetten richting het versterken van bepaalde buurten. We verwachten dat we via de interventies van het programma en de wijze van samenwerking in staat zullen zijn om in contact te komen (en te blijven) met bewoners die vaak buiten het bereik van gemeentelijk beleid vallen. Tegelijkertijd willen we onderstrepen dat financiën een potentieel struikelblok kunnen vormen voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het programma. Het is van groot belang dat er voldoende lokale middelen beschikbaar blijven om de beoogde impact te realiseren.

4.2.1 SDG's

Met de uitvoering van het raadsprogramma draagt Zwijndrecht bij aan meerdere van de mondiale doelen om de wereld tot een betere plek te maken. Specifieke bijdragen aan deze SDG's in dit programma zijn bijvoorbeeld:

Goede gezondheid en welzijn: de SGD goede gezondheid en welzijn zit door dit hele programma woven.

Kwaliteitsonderwijs: tot slot dragen we met de samenwerkingsagenda jeugd en onderwijs bij aan de kwaliteit van het onderwijs.

Gendergelijkheid, ongelijkheid verminderen: het bijdragen aan het verminderen van ongelijkheid en het bevorderen van de gendergelijkheid middels het opstellen en uitvoeren van het inclusiebeleid.

Duurzame steden en gemeenschappen: met het programma Veerkrachtige buurten bouwen aan verdere verduurzaming van de Zwijndrechtse gemeenschap en stedelijke ontwikkelingen.

Partnerschap om doelstellingen te bereiken: middels de diverse integrale samenwerkingen met verschillende woon-, zorg- en welzijnspartners en de samenwerkende partners in het Programma Veerkrachtige Buurten dragen we bij aan de SGD 'partnerschap om doelstellingen te bereiken' en het verminderen van de ongelijkheid.

4.3 Effectindicatoren

- **Opgave Veerkrachtige Buurten:**

Aan het einde van de collegeperiode is er een beweging naar meer veerkrachtige buurten. Komend jaar maken we de eerste stap met de uitwerking van de opgave, het aangaan van een strategische alliantie, de analyse en de opzet van de aanpak. Doordat binnen deze opgave samen met de partners, inwoners en ondernemers de doelstellingen en effectindicatoren bepaald gaan worden.

- **Aantal jongeren met geïndiceerde hulp:**

De groei van het aantal jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp stoppen en het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp verlagen tot beneden de 14,1% in 2025.

- **Aantal inwoners met Wmo-indicatie:**

Geen streefwaarde.

- **Percentage matig en ernstig overgewicht:**

Weergegeven per leeftijdscategorie.

- **Percentage (zeer) goed ervaren gezondheid:**

Leeftijd: 19-65 75% of hoger

Leeftijd 65 jaar en ouder 65% of hoger

De effectindicatoren worden meegenomen in de eerste en tweede bestuursrapportage, zodat we de voortgang en resultaten transparant kunnen volgen en bijsturen waar nodig.

4.4 Wat mag het kosten?

Programma 4 Welzijn en zorg	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-57.144	11.791	-45.353	-61.987	10.624	-51.362	-55.575	2.138	-53.437
Mutaties reserves	-317	2.015	1.698	0	829	829	0	388	388
Resultaat	-57.461	13.806	-43.655	-61.987	11.453	-50.533	-55.575	2.526	-53.049

- = Nadelig / + = Voordelig

Programma 5 Duurzame en veilige leefomgeving

5.1 Inleiding

Een fijne leefomgeving voor nu en de toekomst, dat is waar we aan werken. Een fijne leefomgeving is veilig, schoon, groenblauw, gezond, duurzaam en aantrekkelijk. We zien onze buitenruimte als belangrijke drager van de Zwijndrechtse identiteit en zijn er daarom zuinig op. Het is de ruimte die ons met elkaar verbindt, waar we elkaar ontmoeten, waar we ons prettig en veilig voelen en die bijdraagt aan ons welzijn en onze gezondheid.

5.2 Opgave duurzaam Zwijndrecht

We hebben de opgave Zwijndrecht goed door te geven aan volgende generaties. We werken aan de opgave duurzaam Zwijndrecht door uitvoering te geven aan het integrale programma duurzaamheid, waarin de thema's klimaatadaptatie en groen, energie en circulariteit terugkomen. In 2023 is er een nieuw programma duurzaamheid opgesteld met daarin een ambitieuze aanpak om te werken aan onze duurzaamheidsambities. We zetten daarbij in op de groenblauwe verbindingen door Zwijndrecht en vinden het belangrijk dat voor iedere inwoner groenbeleving en biodiversiteit nabij is. Denk hierbij aan een mooie inrichting van onze parken en ook aan het vergroenen van de buitenruimte en het stimuleren van het vergroenen van particulier bezit.

Om klimaatverandering tegen te gaan, willen we in 2050 energieneutraal zijn. Dit houdt in dat we alleen duurzame energie gebruiken en het energieverbruik zo laag mogelijk is. De Regionale Energiestrategie (RES) en de Transitievisie Warmte (TVW) zijn onze kaders voor de toekomst en we willen onze inzet verstevigen. We zetten vol in op energiebesparing door bewustwording te creëren en gebouw eigenaren te faciliteren. Om inwoners meer handelingsperspectief te bieden, hebben we een nieuw energieloket opgericht. In 2025 zullen we deze verder optimaliseren en hier meer communicatie op zetten om het loket onder de aandacht te brengen. We starten in 2025 met het uitvoeren van de meerjarige collectieve ontzorgingsaanpak isolatie. De aanpak is erop gericht om huishoudens die behoren tot de doelgroep (koopwoningen met een laag energielabel) te activeren, te informeren, deels financieel te ondersteunen en praktisch te begeleiden bij het nemen van isolatiemaatregelen. Daarnaast werken we aan de uitfasering van aardgas, met bijvoorbeeld de uitrol van het warmtenet, gevoed door duurzame warmtebronnen. In 2025 gaan we aan de slag met het wijkuitvoeringsplan voor warmte en starten we met het opstellen van het warmteprogramma (update TVW). Tot slot faciliteren we de ontwikkeling van een zonnepark bij Kijfhoek-Noord en zon op grote daken, waarbij we steeds meer de relatie leggen met het energiesysteem en de transitie van een centrale naar een decentrale energievoorziening.

Op het gebied van circulariteit is onze ambitie om in 2050 circulair te zijn. Een groot onderdeel hiervan is het verminderen van restafval. Dit belandt in de verbrandingsoven, terwijl afval juist als grondstof zou kunnen dienen. In 2023 is hiervoor het recycletarief ingevoerd. In beginsel werkt het recycletarief goed, er is een grote vermindering van restafval zichtbaar en we lijken het doel van 100 kg restafval per inwoner te halen. In 2025 richten wij ons op het verbeteren van afvalscheiding en het versterken van onze samenwerking met partners, zoals woningcoöperaties om de ervaringen rondom vuiloverlast aan te pakken. Daarnaast zijn we aangesloten in de regionale zoektocht naar mogelijkheden voor een materialendepot. In een depot komen materiaalstromen samen, zodat er meer herbruikt kan worden of minder transport nodig zou zijn. Wij hebben ons aangesloten bij het manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI). In 2025 zullen twee aanbestedingen volgens het manifest aanbesteed worden, met circulariteit als belangrijkste pijler. De ervaringen die wij daarmee opdoen bundelen tot een actieplan om meer circulair in te kopen.

5.2.1 SDG's

Betaalbare en duurzame energie: onze ambitie op het gebied van de energietransitie sluit volledig aan bij deze SDG. We zetten met onze maatregelen en acties uit het programma duurzaamheid, stevig in op energiebesparing en duurzame manieren van verwarmen en opwekken.

Industrie, innovatie en infrastructuur: in samenhang met het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP) wordt vanuit het programma duurzaamheid ingezet op het verduurzamen van de manier waarop inwoners zich door Zwijndrecht bewegen. Ook stimuleren en faciliteren we het bedrijfsleven bij hun verduurzamingsopgave op het gebied van duurzame energie, vergroenen en hergebruik van grondstoffen.

Duurzame steden en gemeenschappen: deze SDG benadrukt het belang van een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen. Door een Integraal Veiligheidsplan op te stellen dragen wij bij aan het realiseren hiervan.

Verantwoorde consumptie en productie: duurzame productie en consumptie, met een efficiënter gebruik van grondstoffen, verlaagt de druk op het milieu. Onderdeel van deze SDG is de afvalproductie te beperken via vermindering, recycling en hergebruik. Met onze maatregelen en acties binnen de ambitie circulaire economie dragen we hieraan bij.

Klimaatactie: met onze maatregelen en acties op het gebied van klimaatadaptatie zorgen we ervoor dat onze leefomgeving zich kan weren tegen de negatieve gevolgen en gevaren van klimaatverandering. We zorgen er ook voor dat mensen zich hiervan bewust zijn. Daarnaast voeren we maatregelen en acties uit om op kleine schaal een bijdrage te leveren aan het verminderen van klimaatverandering.

Leven op het land: we zetten in op het vergroenen van Zwijndrecht, het behoud van waardevol groen en de waarde van het buitengebied. Ook integreren we kansen voor natuur en biodiversiteit in onze plannen en zetten we daarmee in op het versterken van biodiversiteit in onze buurten en het buitengebied.

Vrede, justitie en sterke publieke diensten: onderdeel van deze SDG is de bestrijding van alle vormen van georganiseerde criminaliteit en het verminderen van geweld. Met onze aanpak van ondermijning streven we naar een veilige en leefbare gemeente waar zo min mogelijk criminaliteit en ondermijning plaatsvindt.

5.3 Opgave bereikbaar Zwijndrecht

Goede bereikbaarheid en veilig verkeer zijn van belang voor inwoner en ondernemers. We voeren dit uit vanuit de opgave bereikbaar Zwijndrecht. In 2024 is een verder vervolg gegeven aan de MIRT-verkenning (Meerjaren Infrastructuur Ruimte en Transport) van de Oude Lijn tussen Dordrecht en Leiden. Er wordt onderzocht of een frequentieverhoging van de sprinters en nieuwe stations mogelijk is op de verbinding. Zwijndrecht profiteert ten alle tijden van deze frequentieverhoging in zowel de richting van Rotterdam als Dordrecht.

Het lobbyen voor een gebundelde ondertunneling van de goederenspoorlijn en rijksweg A16 zal minder intensief worden als gevolg van het niet doorzetten van een 'lobby en public affairs' functionaris. Verder heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat in voormalig kabinet Rutte IV besloten dat de prioriteit van de uitvoering verschuift naar de groot onderhoud projecten en niet naar nieuwe MIRT-verkenningen. Een gebundelde ondertunneling van de goederenspoorlijn en rijksweg A16 is zo'n dergelijk nieuwe MIRT-verkenning. We blijven wel de opties verkennen in de toekomst.

Lokaal geven we in 2025 verder uitvoering aan het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) in het laatste jaar dat daar budget voor beschikbaar is gesteld. In 2025 maken we tevens een herijking van het uitvoeringsprogramma van het GVVP voor de periode 2026-2030 waar besluitvorming nog over volgt, ook met het oog op de financiële uitdagingen voor 2026 en verder.

5.4 Veilig wonen en leven

Zwijndrecht wil dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen. Zij moeten zich niet alleen veilig voelen, maar het moet ook veilig zijn. Door gezamenlijke inspanning tussen alle partners zorgen we met elkaar voor een veilig Zwijndrecht. We werken nauw samen met het sociaal domein en de gezamenlijke inzet van politie, toezicht & handhaving, zorgmariniers, jongerenwerkers en bewoners draagt daaraan in belangrijke mate bij.

In 2025 gaan we aan de slag met de uitvoering van het vast te stellen Integraal Veiligheidsprogramma 2025-2030 (IVP). Uiteraard sluiten we hierbij zoveel mogelijk aan bij de opgave Veerkrachtige Buurten.

In het IVP zijn de thema's ondermijnende criminaliteit, zorg & veiligheid, jeugd & veiligheid, fysieke veiligheid en gedigitaliseerde criminaliteit opgenomen. Zwijndrecht wil dat iedereen mee kan doen in onze samenleving, maar sommige inwoners redden dat niet en hebben passende hulp nodig om te voorkomen dat ze slachtoffer worden van misbruik of vervallen in (ondermijnende) criminaliteit. Ook deze problematiek komt aan de orde in het op te stellen IVP, waarbij nadrukkelijk de samenwerking tussen het veiligheidsdomein en het sociaal domein wordt geïntensiveerd.

In 2025 wordt per thema een uitvoeringsprogramma opgesteld. Om effectiever en efficiënter om te gaan met capaciteit en middelen wordt nadrukkelijk integraal en domein overstijgend met onze partners samengewerkt.

We zetten in op wat er leeft en speelt binnen onze gemeente. De inzet van het team Toezicht en Handhaving (TTH) is hierbij van groot belang. Naast de afhandeling van meldingen vanuit de openbare ruimte (Fixi) vragen de inwoners en ondernemers ook om zichtbaarheid van het TTH in onze gemeente. Hierbij is data- en informatiegericht werken essentieel. Op basis hiervan kunnen we nog scherpere keuzes maken met betrekking tot de inzet van TTH. In 2024 hebben we in pilotvorm ingezet op data- en informatie gestuurd werken. Met zicht op de financiële situatie in de komende jaren, is besloten deze pilot stop te zetten. Hierdoor kunnen we minder proactief te werk te gaan en is onze

informatiepositie meer afhankelijk van onze partners. Dit gaat ten koste van het signaleren van nieuwe ontwikkelingen en fenomenen.

5.5 Effectindicatoren

In de Monitor effectindicatoren zijn voor Programma 5 Duurzame en veilige leefomgeving de volgende effectindicatoren opgenomen:

- **CO2-uitstoot gebouwde omgeving in ton**
De CO2-uitstoot moet omlaag. Met deze indicator meten we de CO2-uitstoot als gevolg van elektriciteitsgebruik, aardgas en warmte. Dit zegt daarmee iets over de energietransitie waarbij we inzetten op energiebesparing en het gebruiken van duurzame energie.
- **Energielabels woningen, kantoren en gemeentelijke gebouwen**
Energielabels geven met klassen aan hoe energiezuinig een gebouw is.
- **Aandeel duurzaam opgewekte energie**
Energie neutraal zijn betekent dat de hoeveelheid benodigde energie geheel duurzaam wordt opgewekt. Het is daarom belangrijk dat de hoeveelheid duurzaam opgewekte energie toeneemt. Met deze indicator meten we het aandeel duurzaam opgewekte energie in TJ (TeraJoule). Het gaat daarbij om hernieuwbare energie: biomassa, elektriciteit uit zon en wind en warmte uit duurzame bronnen.
- **Gebruik van vervoersmiddelen**
Het bewonerspanel van het OCD wordt ingezet om het gebruik van verschillende vervoersmodaliteiten in beeld te brengen. Dit is met een 0-meting in 2023 gedaan en wordt jaarlijks een of twee keer herhaald.
- **% goedkeuringen beeldkwaliteit openbare ruimte**
Om objectief te meten of de openbare ruimte schoon, heel en veilig is, wordt geschouwd. Daarmee wordt gekeken of wordt voldaan aan het afgesproken kwaliteitsniveau. Het percentage dat voldoet, zegt dus iets over hoe de openbare ruimte er bij ligt.
- **Rapportcijfer veiligheidsgevoel**
In de Veiligheidsmonitor wordt één keer in de twee jaar gemeten welke rapportcijfers inwoners geven aan de veiligheid. Veiligheid is objectief lastig te meten. Op deze manier meten we de beleving van onze inwoners.
- **Scheidingspercentage afval**
Met het scheidingspercentage voor afval zien we hoe de afvalstromen restafval, plastic, gfte en papier worden gescheiden. Hoe lager het percentage restafval, hoe minder grondstoffen worden verspild.

Twee maal per jaar (bij de 1^e en 2^e bestuursrapportage) wordt gerapporteerd over de stand van zaken van deze effectindicatoren.

5.6 Wat mag het kosten?

Programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-36.049	18.556	-17.493	-40.589	18.480	-22.109	-41.123	21.940	-19.183
Mutaties reserves	-941	2.508	1.567	0	2.672	2.672	-1.500	392	-1.108
Resultaat	-36.990	21.064	-15.926	-40.589	21.152	-19.437	-42.623	22.332	-20.291

- = Nadelig / + = Voordelig

Algemene dekkingsmiddelen

Het onderdeel algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de lokale heffingen, de algemene uitkering, dividendinkomsten en het saldo van de financieringsfunctie. De algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van specifieke dekkingsmiddelen doordat zij vrij aan te wenden zijn.

Het totaalbedrag aan inkomsten van dit onderdeel bedraagt € 122,4 miljoen. Dit betreft circa tweederde van de totale baten (exclusief reserves). Hiervan is de algemene uitkering de grootste inkomstenpost gevolgd door inkomsten uit OZB en precario. De gebonden heffingen, zoals afvalstoffen- en rioolheffing zijn geen algemene dekkingsmiddelen, meer informatie hierover zijn opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

Overige inkomsten

Dividend

Zwijndrecht neemt met andere gemeenten deel in het aandelenkapitaal van instellingen met een zeker nut voor de gemeente, zoals nutsbedrijven (Stedin, Oasen en Evides) en de BNG. Onder deze post worden de dividenden geraamd die zijn verbonden aan het houden van beleggingen. Naast de dividenden van bovengenoemde instellingen ramen we hier ook de garantstellingsprovisie van HVC.

Saldo van de financieringsfunctie (renteresultaat)

Het saldo van de financieringsfunctie (het renteresultaat) is opgebouwd uit verschillende componenten. Voor een berekening van het renteresultaat verwijzen wij naar de betreffende tabel in de paragraaf Financiering.

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-714	113.272	112.558	-1.233	116.978	115.745	-324	122.383	122.059
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-714	113.272	112.558	-1.233	116.978	115.745	-324	122.383	122.059

-- = Nadelig / += Voordelig

Financiën

De uitgaven van dit onderdeel bedragen per saldo € 903.000 en hebben betrekking op belastingen, beleggingen en onvoorzien. De bijbehorende baten zijn verantwoord onder de algemene dekkingsmiddelen.

Belastingen

De lasten betreffen de bijdragen aan Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD) voor het uitvoeren van de heffing en invordering, de afhandeling van bezwaar- en beroepsschriften van de Wet onroerende zaken en een dotatie aan de voorziening dubieuze belastingdebiteuren.

Beleggingen

Zwijndrecht neemt met andere gemeenten deel in het aandelenkapitaal van instellingen met een zeker nut voor de gemeente, zoals nutsbedrijven (Stedin, Oasen en Evides) en de BNG. Onder deze post worden de rentelasten geraamd die zijn verbonden aan het houden van beleggingen.

Onvoorzien

De post Onvoorzien bevat het budget voor onvoorzienne uitgaven. Er is voor gekozen om de post Onvoorzien voor de begroting in zijn geheel op te nemen onder dit onderdeel.

Overige baten en lasten

Dit bestaat voor het grootste deel uit de stelpost loon- en prijsontwikkelingen. Dit budget hebben we op een centrale plek opgenomen. De onttrekking aan de Dekkingsreserve ter dekking van het negatief geraamd resultaat is hier ook opgenomen.

Financiën	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-1.677	601	-1.076	-1.804	287	-1.518	-1.987	272	-1.715
Mutaties reserves	-543	2.046	1.503	-5.925	8.375	2.450	-2.677	5.296	2.619
Resultaat	-2.220	2.647	427	-7.730	8.662	932	-4.664	5.567	903

- = Nadelig / + = Voordelig

Vennootschapsbelasting

In 2015 is het wetsvoorstel modernisering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen aangenomen door de Tweede Kamer. Het achterliggende doel van het wetsvoorstel is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Sindsdien is er voor gemeenten en provincies een vennootschapsbelastingplicht (hierna: Vpb-plicht). Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente verplicht vennootschapsbelasting te betalen over haar ondernemingsactiviteiten.

Vennootschapsbelasting	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-274	0	-274	-26	0	-26	-26	0	-26
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-274	0	-274	-26	0	-26	-26	0	-26

- = Nadelig / += Voordelig

Overhead

In het Besluit Begroting Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is gedefinieerd welke lasten en baten onderdeel uitmaken van het Onderdeel Overhead. Dit onderdeel beoogt het inzicht in de overhead te verbeteren en de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Volgens het BBV is de overhead: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces.

De overhead bestaat voor een groot gedeelte uit bijdragen aan de Servicegemeente Dordrecht (SGD), die veel van de PIJOFACH (*) taken voor de gemeente Zwijndrecht uitvoert. Daarnaast draagt de gemeente zelf de directe kosten van huisvesting en facilitaire zaken. Tot slot bestaat de overhead uit eigen personeelskosten voor staf-, leidinggevende- en ondersteunende functies en de daaraan verbonden algemene kosten.

(*) Onder PIJOFACH taken vallen:

- personeel
- Informatievoorziening
- Juridische zaken
- financiën
- administratieve organisatie
- communicatie
- huisvesting en facilitaire zaken.

Onderdeel	Bedrag
Bijdrage aan Servicegemeente Dordrecht	6.649.000
Huisvesting en facilitaire kosten	1.802.000
Personeelskosten overhead	7.317.000
Algemene bedrijfsvoerings- en personeelsgebonden kosten	1.406.000
Totale overheadskosten	17.174.000
Doorberekeningen overhead/uren aan GREX en investeringen	-1.034.000
onttrekkingen aan de reserves	-1.028.000
Saldo overheadskosten	15.112.000

In de bovengenoemde cijfers zijn de bezuinigingen verwerkt.

De overheadskosten moeten op 1 plek in de begroting verantwoord worden. Dit heeft tot gevolg dat de programma's worden gepresenteerd zonder overheadskosten.

Overhead	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-17.952	113	-17.838	-17.928	37	-17.891	-16.193	53	-16.140
Mutaties reserves	0	1.420	1.420	0	1.707	1.707	0	1.028	1.028
Resultaat	-17.952	1.534	-16.418	-17.928	1.744	-16.184	-16.193	1.081	-15.112

- = Nadelig / + = Voordelig

Doelstellingen programma's

Programma 1 Bestuur, dienstverlening, communicatie en participatie

Doelstelling: Raad, college en ambtelijke organisatie zijn **zichtbaar, benaderbaar** en **betrokken** in de buurten en straten van Zwijndrecht.

- We organiseren continue ontmoetingen tussen raad, college, ambtenaren, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners om kennis en ervaring te delen, feedback op te halen en met elkaar te leren en te ontwikkelen.
- We werken aan kortere lijnen tussen raad, college, ambtenaren, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.
- We communiceren duidelijk over wat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners mogen verwachten van raad, college en ambtelijke organisatie. Andersom zijn wij duidelijk in wat we als lokale overheid verwachten van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. **Verwachtingenmanagement** is hierin essentieel.
- We (raad, college en ambtelijke organisatie) gaan meer in gesprek met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners (niet via mail of socials) in de buurten en straten van Zwijndrecht en vergaderen ook vaker op locatie. We sluiten aan bij bestaande activiteiten en platforms.

Doelstelling: Zwijndrecht is een **responsieve** en **wendbare** gemeente die luistert naar inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners en daar ook naar handelt.

- Bestaande processen (zoals beantwoording van brieven, telefoon, e-mail, berichten op sociale media) organiseren we beter.
- De communicatie met de inwoners en ondernemers nemen we onder de loep en de instrumenten voor betrokkenheid gebruiken we maximaal.
- Binnen de bestaande wettelijke kaders zetten we op creatieve wijze nieuwe instrumenten naast het Zwijndrechtse Pak aan! in.
- We regelen met elkaar de capaciteit die nodig is om de fiximeldingen af te handelen. We controleren steekproefsgewijs of en hoe inwoners vinden dat een melding is afgehandeld, zeker wanneer meldingen zijn doorgezet naar een externe partij (zijn inwoners tevreden).

Doelstelling: De **communicatie** van de gemeente is **uitnodigend, duidelijk** en **toegankelijk** voor iedereen.

- In deze raadsperiode werken we stapsgewijs toe naar communicatie die uitnodigend, duidelijk en toegankelijk is voor iedereen, naar communicatie die open en op maat is.
- We toetsen de gemeentelijke communicatie die plaatsvindt via de website, sociale media, gedrukte media en andere kanalen hierop en betrekken daar inwoners en ondernemers bij.
- We stellen samen met inwoners en ondernemers een programma van eisen op voor de verschillende vormen van communicatie van de gemeente (website, sociale media, brieven, enzovoorts) en passen onze communicatie hierop aan.
- We maken naast bestaande middelen (website, wijksprekuren, sociale media, adviesraden en platforms) gebruik van nieuwe middelen die aansluiten bij de manier waarop inwoners en ondernemers willen worden benaderd zoals via polls en newsrooms.
- We stroomlijnen de communicatie over activiteiten en werkzaamheden in de buurt.

Doelstelling: Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners zijn **betrokken** bij hun directe (leef)omgeving en de opgaven in Zwijndrecht op een manier die bij hen past

- We gaan met inwoners en ondernemers verder in gesprek over hun ervaringen met de gemeente.

- We weten op welke manier en in welke mate betrokken partijen met elkaar willen samenwerken aan maatschappelijke opgaven.
- We werken op basis van wat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners ons vertellen op welke wijze we er voor kunnen zorgen dat we voor hen zichtbaar, benaderbaar en betrokken kunnen zijn.
- We benutten de kennis en kunde uit de samenleving beter en we betrekken inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners als klankbord bij totstandkoming en uitvoering van planvorming en beleid.
- We gebruiken de participatiewijzer als middel om de belangen, beleving, ideeën van inwoners en ondernemers en de wijze waarop zij betrokken zijn bij beleids- en planvorming in beeld te brengen.
- We waarderen en faciliteren inwoners en ondernemers die iets willen betekenen voor de samenleving. We stellen ons flexibel op bij ideeën en initiatieven en geven hiervoor de ruimte.
- De kinderburgemeester- en ambassadeurs betrekken we actief bij de maatschappelijke opgaven in Zwijndrecht.
- We betrekken jongeren actief bij beleidsontwikkeling en werken zo aan politiek bewustzijn en betrokkenheid van jongeren tot ongeveer 18 jaar.
- We betrekken kinderen en jongeren bij onderwerpen die hen nu of in de toekomst raken. Hierbij stijgt het aantal onderwerpen waarbij kinderen en jongeren in Zwijndrecht input hebben geleverd.
- We maken duidelijk hoe onderwerpen door inwoners geagendeerd kunnen worden.
- We laten weten wat de opbrengsten zijn van de betrokkenheid van inwoners, wat er met de inbreng is gedaan en wat de vervolgstappen worden.
- We organiseren ontwikkeltafels waar naast inwoners en ondernemers ook experts aan tafel komen om samen te werken aan maatschappelijke opgaven.

Doelstelling: We bouwen aan een vernieuwde **infrastructuur** die past bij de nieuwe samenwerking. Dat we **samen** leren, ontwikkelen, experimenteren en investeren.

- We werken samen aan maatschappelijke opgaven vanuit gelijkwaardigheid en dat vraagt soms om aanvullende of nieuwe werkwijzen. We accepteren met elkaar dat we hierbij niet altijd vooraf weten wat een aanpak gaat opleveren en dragen met elkaar zorg voor ruimte om te leren, ontwikkelen en experimenteren.
- We maken tijd en ruimte voor gesprekken, bijeenkomsten en betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.
- We realiseren met elkaar (raad, college, ambtenaren, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners) het 'Huis van de stad' door verder te bouwen aan de 1 loketfunctie in het gemeentehuis, door de inrichting van 'gastheerschap' en door een huiskamersfeer te creëren.
- In het 'Huis van de stad' worden inwoners en ondernemers zo veel mogelijk in één keer geholpen.

Realiseren bouwambitie

- We voeren het woonplan en onze woningbouwstrategie uit, waarbij we primair bouwen voor doorstroming. Zo realiseren we een verhuisketen en ontstaan voor starters mogelijkheden een bereikbare woning te vinden in de bestaande voorraad.
- We voegen gedifferentieerd woningen toe en houden hier regie op middels een meerjarenprogramma gebiedsontwikkeling (MPG), gekoppeld aan de planmonitor.
- We geven uitvoering aan woningbouwprojecten (actief) en faciliteren initiatieven uit de markt als deze bijdragen aan onze ambities.
- We verhogen de harde plancapaciteit op de korte termijn en zorgen voor (versnelling in) nieuwe planvorming.
- De ontwikkelkaders van Walburg gaan we herzien om de culturele en economische vitaliteit van Walburg verder te ontwikkelen en initiatieven uit de markt te kunnen beoordelen.
- In 2025 actualiseren wij de Nota grondbeleid. Deze nota reguleert het gebruik, de ontwikkeling en de verwerving van grond. Een nota grondbeleid is het kader om een gestructureerde, duurzame en rechtvaardige ontwikkeling van het grondgebied te waarborgen en helpt bij het realiseren van ruimtelijke, sociale en economische doelen.

Verbeteren en gerichte transformatie sociale woningvoorraad

- We monitoren en voeren de prestatieafspraken (PALT) uit met de woningcorporaties, waarbij het transformeren en kwalitatief verbeteren van sociale huurwoningen blijvend aandacht krijgt.
- Samen met de woningcorporaties wordt er een dashboard ontwikkeld om de ontwikkelingen van de PALT-afspraken en de sociale woningvoorraad te monitoren.
- We lobbyen op regionaal en provinciaal niveau om toe te werken naar een evenwichtige verdeling van de sociale woningvoorraad in de regio Drechtsteden.

Faciliteren van specifieke woonwensen

- We faciliteren de ontwikkeling van diverse woonvormen. Daarnaast staan we faciliterend ten opzichte van andere initiatieven uit de samenleving en markt.
- We proberen starters te faciliteren door te bouwen voor doorstroom, een bezuinigingsmaatregel betreft het stoppen met het vergunningstelsel voor de verhuur van woningen (opkoopbescherming). Dat raakt starters wel.

Inzicht in ontwikkelingen op de woningmarkt

- We blijven in gesprek over de ontwikkelingen in de woningmarkt, middels thema-avonden of bouwtafels.

Faciliterende en dienstverlenende ruimtelijke ordening

- We werken met de samenleving aan een update en aanscherping van de Omgevingsvisie.
- We zorgen dat we gesteld staan voor en uitvoering geven aan de Omgevingswet.

Ruimhartig minimabeleid

In het raadsprogramma beschrijft u dat iedereen van jong tot oud moet kunnen meedoen in Zwijndrecht en armoede niet de oorzaak mag zijn dat dit niet kan. U wilt daarom ruimhartige ondersteuning bieden aan inwoners met financiële zorgen.

- Met de herijking van het Minimabeleid heeft de raad lokaal keuzes gemaakt om een ruimhartig minimabeleid te voeren. Bovendien heeft de raad een nieuwe regeling ingesteld. Door middel van het 'Sport- en Cultuurfonds 18+' wordt voor volwassen minima deelname aan sport en cultuur financieel mogelijk gemaakt. Kinderen van 4 tot en met 17 jaar kunnen gebruik maken van het SMS-Kinderfonds. De wijzigingen aan het minimabeleid zijn in 2023 ingevoerd. In 2024 heeft het Nibud een nieuwe minima effectrapportage (MER) voor de gemeente Zwijndrecht uitgevoerd. Uit de MER blijkt dat we – dankzij de wijzigingen in ons beleid – een ruimhartig minimabeleid hebben en alle huishoudtypen kunnen rondkomen¹. We weten echter dat niet alle inwoners van alle regelingen waar zij recht op hebben gebruik maken. Met het Deltaplan Armoede 2.0 gaan we daarom vanaf 2025 extra inzetten op het tegengaan van het niet-gebruik van regelingen. Dit willen we doen door de bekendheid van regelingen te vergroten, de aanvraagprocedures te versimpelen en de drempel om contact op te nemen met maatschappelijke organisaties en de overheid te verkleinen. Ook vanuit het programma 'Bouwen aan vertrouwen' wordt aan dit laatste punt gewerkt.
- Met het hoofdlijnenakkoord heeft de nieuwe regering de contouren geschetst van het beleid voor de komende jaren. Daarbij gaat het ook over bestaanszekerheid. De maatregelen uit het hoofdlijnenakkoord zullen volgens het CPB resulteren in een gemiddelde lichte stijging van de koopkracht en afname van de armoede. Dit is onder andere te danken aan een stijging van de toeslagen. Tegelijkertijd hebben we in de afgelopen jaren gezien dat het stelsel van toeslagen vaak tot problemen en onzekerheden (lees: terugbetalingen) bij huishoudens leidt. Dit weerhoudt een groep inwoners van het aanvragen van toeslagen. Daarnaast wordt de afhankelijkheid van het gemeentelijk beleid niet benoemd in het hoofdlijnenakkoord. Zonder gemeentelijke inzet (en financiën) op het gebied van armoedebestrijding kunnen veel inwoners onvoldoende rondkomen. We blijven daarom bij het rijk aandacht vragen voor een solide basis van inkomensondersteuning.

Inzet op actuele ontwikkelingen

Het Deltaplan Armoede 2.0 biedt net als het Deltaplan Armoede 1.0 ruimte om in te spelen op actuele ontwikkelingen. In 2025 werken we in elk geval aan de aanpak van energiearmoede, de nieuwe Participatiewet en het Regionaal Werkcentrum.

- Ook komend jaar zetten we in op diverse projecten waarmee we de energiearmoede in Zwijndrecht en Heerjansdam willen verminderen. Alle inwoners kunnen gebruik maken van een dienst van Diverz die energiebesparende middelen en tips geeft. Inwoners kunnen zich online voor deze dienst aanmelden. In aanvulling op de online aanmeldingen werken we met een outreachende aanpak via buurtprojecten. We focussen ons hierbij op buurten waar relatief veel inwoners een laag inkomen hebben en waar relatief veel woningen met een slecht energielabel staan. In het ontstane contact met inwoners bespreken we of we

¹ De resultaten uit de minima-effectrapportage zijn gebaseerd op drie voorwaarden:

- Inwoners kunnen zeer goed met geld omgaan;
- Inwoners vragen alle beschikbare inkomensondersteuning aan;
- Inwoners hebben geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

inwoners ook op andere vlakken dan energiearmoede kunnen ondersteunen. Denk hierbij aan financiële zorgen of andere sociale problematieken.

Daarnaast onderzoeken we door middel van een pilot of we in het vervolg inwoners meer kunnen betrekken bij energiebesparing en verduurzaming op buurt- of wijkniveau en lokaal een structuur rondom energie en duurzaamheid kunnen opzetten.

Na de 'snelle interventies' waar we in 2022 mee gestart zijn, kiezen we sinds 2024 voor een duurzame aanpak die is belegd bij onze eigen welzijnsorganisatie. Vooral nog ontvangen we ruimschoots middelen van het Rijk voor de aanpak van Energiearmoede, waardoor het budget Deltaplan hiervoor niet ingezet hoeft te worden.

- De landelijke Participatiewet wordt doorontwikkeld. Het terugbrengen van de menselijke maat, dienstverlening die meer uitgaat van vertrouwen en vereenvoudiging in de uitvoering zijn hierbij belangrijke kernbegrippen. De ministerraad heeft op 21 juni 2024 ingestemd met dit wetsvoorstel. Het wetsvoorstel wordt nu ter behandeling naar de Tweede Kamer gestuurd.

In het verlengde hiervan vindt de lokale besluitvorming over de herijking van de Participatiewet plaats. Hierbij wordt gefocust op het onderdeel 'Ontwikkelen naar werk'.

De herijking zal een vergelijkbaar proces volgen als de herijkingen van het regionaal Minima- en Wmo beleid. Zo nemen we opnieuw input vanuit inwoners en betrokken partnerorganisaties mee in de besluitvorming.

- Vanuit het Rijk wordt nieuwe landelijke wetgeving ontwikkeld, waarmee vanaf 2026 de arbeidsmarktdienstverlening vanuit één uitvoeringsorganisatie moet worden uitgevoerd. In de praktijk betekent dit dat een aantal regionale diensten wordt samengevoegd in een nieuw op te richten Regionaal Werkcentrum. De diensten die nu worden aangeboden via het Werkgeversservicepunt Baanbrekend Drechtsteden, Kickstart en het Leerwerkloket vallen straks onder het nieuwe Regionaal Werkcentrum. In dit Regionaal Werkcentrum kunnen werkzoekenden, werkenden en werkgevers terecht met alle vragen over werken, leren en het vinden van personeel. In 2024 zijn de eerste stappen in de ontwikkeling van het Regionaal Werkcentrum gezet. Deze ontwikkeling zetten we in 2025 voort.

Duurzaam perspectief uit armoede

In het raadsprogramma geeft u aan dat u zich wil blijven inzetten om het aantal kinderen dat in armoede opgroeit de komende jaren te halveren. Met het Deltaplan Armoede 2.0 continueren we onze inzet om de spiraal van intergenerationele armoede te doorbreken en gezinnen te ondersteunen die nu in armoede zitten. Kinderen worden bijvoorbeeld bereikt met o.a. het SMS-Kinderfonds, de financieel jongerencoach en de social scout in het onderwijs. Ook vraagt u in het raadsprogramma specifiek aandacht voor het verbeteren van de kansen richting werk. Dit vanuit de gedachte dat werken en participeren de meest duurzame route uit armoede is.

- We zetten erop in dat Zwijndrechtse werkgevers, gemeente en uitvoeringsorganisaties in toenemende mate als partners optrekken. Dit doen we onder meer door middel van het project 'Werkgeversdienstverlening'. Met dit project ondersteunen we, via de werkgever, werknemers met geldzorgen. Het contactpunt 'Geldzorgen op de werkvloer' waar werkgevers en werknemers met al hun vragen over geldzorgen terecht kunnen is opgericht. Ook zijn de eerste trainingen voor werkgevers over het signaleren en bespreekbaar maken van geldzorgen positief ontvangen. We continueren deze aanpak in 2025. Daarnaast gaan we vanaf 2025 samenwerken met Stichting Maatschappelijk Betrokken Ondernemen Drechtsteden (SMBO-D). SMBO-D stimuleert Zwijndrechtse werkgevers om maatschappelijk betrokken te ondernemen (zie ook hieronder 'Versterken van de dienstverlening en samenwerking met ondernemers').
- Met de lokale herijking van de Participatiewet (zie ook de kop 'inzet op actuele ontwikkelingen') willen we ook inzetten op het aanpassen van regelingen, zodat we de stap naar

werk voor inwoners vereenvoudigen. Zo willen we er door middel van de pilot 'deeltijdpremie' voor zorgen dat het voor inwoners met een uitkering loont om parttime te werken. Hierbij geven we inwoners zekerheid over hun inkomen en hebben we oog voor het behouden van het recht op toeslagen. Het doel is het verbeteren van bestaans(on)zekerheid en verminderen van stress, ook bij weinig baan zekerheid. Dit zodat inwoners gemotiveerd blijven om stappen te zetten op weg naar werk.

Werkgelegenheid in Zwijndrecht versterken, zowel kwantitatief als kwalitatief

- We verbinden de doelstelling om meer banen te creëren met de doelstelling om mensen uit de armoede te helpen en aan het werk te krijgen. Hierbij betrekken we lokale werkgevers (zie ook hierboven 'Duurzaam perspectief uit armoede') en zetten we de training "geldzorgen op de werkvloer" ook in 2025 voort. In deze training leren ondernemers geldzorgen bij hun personeel te signaleren en aan te pakken.
- We maken ook in 2025 werk van de banenambitie en intensiveren de bedrijventerreinen (meer banen per hectare) volgens de bedrijventerreinenstrategie.
- We werken samen met de regio binnen de human capital agenda aan initiatieven om de arbeidsparticipatie te vergroten, zoals de inrichting van het Regionaal Werkcentrum (zie "Inzet op actuele ontwikkelingen"), Een Leven Lang Ontwikkelen en Zebrapaden op de Arbeidsmarkt, met speciale aandacht voor toekomstige beroepen (zoals binnen de energietransitie). De verdere uitwerking volgt op basis van regionale ontwikkelingen, waarna we bepalen hoe we dit op Zwijndrechts niveau invullen.
- In 2025 gaan we structureel de Bedrijvenroute en Sterk Techniek Onderwijs faciliteren en continueren, leerlingen verschillende bedrijven en/of instellingen in Zwijndrecht (en Hendrik Ido Ambacht) bezoeken. Eventueel verbreden met een open (zater)dag voor bedrijven en wellicht het basisonderwijs.

Versterken van de bedrijventerreinen en concentratiegebieden voor retail en horeca

- We starten in 2025 met de ontwikkeling van een intensiveringsaanpak voor de bedrijventerreinen, beginnend met een kansenkaart. Deze aanpak omvat verschillende complexe sporen en heeft hoge prioriteit voor het bedrijfsleven vanwege de beperkte ruimte.
- In Zwijndrecht zetten we lokaal de intensiveringsaanpak voort, afgestemd op de provinciale ambities en beschikbare middelen. We richten ons op het optimaliseren van ruimtegebruik op locaties waar functies niet noodzakelijkerwijs op een bedrijventerrein hoeven te liggen, zoals bij kavels en gebouwen die intensiever kunnen worden benut. We willen ook bedrijven helpen die kadefaciliteiten en milieucategorisering niet optimaal benutten, met als doel meer ruimte te creëren voor lokale bedrijvigheid.
De eerste stap is het opstellen van een kansenkaart met speciale aandacht voor natte bedrijventerreinen. Daarnaast brengen we de uitbreidingsmogelijkheden van de bedrijventerreinen binnen de bedrijventerreinstructuur (op Bakestein en De Geer) in kaart. Goed omgevingsmanagement is hierbij essentieel. De gemeente Zwijndrecht start met een quick-scan om potentiële locaties te identificeren.
- We blijven nauw betrokken bij de ontwikkelingen rond PIER14, een 7,5 hectare groot terrein (voormalig Loveld) dat moet uitgroeien tot een moderne werklocatie waar werken, ontmoeten en innoveren samenkomen. Dit moet leiden tot een hoog aantal banen per hectare en een sterke profilering rond hoogwaardige, innovatieve maritieme bedrijvigheid. Dit kan de Maritieme Maakindustrie in de Drechtsteden een extra impuls geven.
- We gaan in 2025 in samenwerking met team Veiligheid en het parkmanagement verkennen welke kansen er zijn voor de uitrol van een veiligheids certificering (in de vorm van KVO of ondersteuning via Platform Veilig Ondernemen). Te beginnen met bijvoorbeeld pilotlocaties Bakestein en winkelgebied centrum Heerjansdam.
- We faciliteren de transformatie van winkelgebieden in het omgevingsplan. We kiezen ervoor om de transformatie van winkels buiten de gewenste structuur aan de markt over te laten, terwijl het omgevingsplan flexibiliteit biedt voor andere functies zoals wonen, zorg en dienstverlening. Voor supermarkten die grotere locaties nodig hebben om toekomstbestendig te blijven, zorgen we voor proactieve begeleiding om te ondersteunen bij het vinden van geschikte locaties binnen de beoogde detailhandelsstructuur, mocht hun huidige locatie niet voldoen aan de marktontwikkelingen. We zetten daarom ook de werkzaamheden in het horecaconcentratiegebied Veerplein voort en gaan verder met de transformatie van de Passage en zetten in op de revitaliseren van het wijkwinkelcentrum Boulevard Noord.

Versterken van de dienstverlening en samenwerking met ondernemers

- In 2024 hebben we het accountmanagement verstevigd en zetten we ook in 2025 stevig in op het intensiveren van onze contacten met ondernemers in deze economisch dynamische periode. In 2025 stellen we een accountmanagersplan op, dat onder andere inzoomt op de waardering van jubilerende bedrijven, een welkomstpakket voor nieuwe bedrijven, en gerichte accountbezoeken omvat.
- Ook zullen we de sectorale overleggen doorzetten in 2025. Zo organiseren we bijvoorbeeld ieder kwartaal een makelaarsoverleg en horecaoverleg. En zitten we structureel aan tafel met de vertegenwoordiging van ondernemers en parkmanagement in zowel Heerjansdam en Zwijndrecht, waarin we in gesprek gaan met de sector en bedrijfsleven en knelpunten en ontwikkeling ophalen.
- Het afgelopen jaar hebben we samen met het bedrijfsleven hard gewerkt aan het economisch programma met bijbehorend uitvoeringsplan. Via de economische tafel werken we de komende jaren gezamenlijk met verschillende sectoren aan de uitvoering van dit programma.
- Verder gaan we aan de slag met ZoZwijndrecht. Dit platform is in de coronatijd ontwikkeld en vervulde de functie van digitale winkelstraat. Later ontwikkelde het platform zich tot een 2.0 versie. Inmiddels zijn we in de tijd verschoven en gaan we als gemeente in 2025 verder aan de slag met de verkenning van een doorontwikkeling van ZoZwijndrecht.
- Ondernijming en illegale activiteiten vormen een grote opgave en hier wordt stevig op ingezet. We zetten in op de intensivering van de communicatie rondom ondernijming en integrale handhaving. We investeren in de bewustwording onder onze ondernemers door voorlichting. Met betrekking tot integrale controles verbeteren we de uitleg over het waarom. Ook verbeteren we de terugkoppeling over de resultaten. Hiermee bouwen we aan vertrouwen met onze ondernemers.
- In 2025 begint de samenwerking met Stichting Maatschappelijk Betrokken Ondernemen Drechtsteden (SMBO-D) vorm te krijgen. We stimuleren Zwijndrechtse ondernemers om sociaal-maatschappelijke bedrijfsvoering te omarmen, bijvoorbeeld door middel van een quickscan, inspiratiesessies, inclusief werkgeverschap, vrijwilligersbeleid, deelname aan de Beursvloer, en kennisontwikkeling en netwerken. Samen met SMBO-D gaan we een Zwijndrechtse kopgroep op richten rondom ondernemen met impact. We richten ons op een selecte groep werkgevers en maatschappelijke organisaties als startpunt voor een lokaal netwerk. Binnen deze groep delen ondernemers hun ervaringen met ondernemen met impact, wat hen aanspreekt, en de uitdagingen die ze tegenkomen. Het doel is om samen te bepalen wat nodig is en hoe de gemeente kan ondersteunen.

Zwijndrecht is een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen en waarin aandacht is voor elkaar

- In 2025 leggen we de focus op het maken en afronden van een nieuw beleid samen met onze inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers.
- We gaan door met de doorontwikkeling en uitvoering van de nieuwe wet inburgering. We houden zoveel mogelijk rekening met de behoeften van statushouders en focussen nog meer op toeleiding naar participatie, zodat nieuwkomers zo snel mogelijk deel kunnen nemen aan de Zwijndrechtse samenleving en meer kansen op de arbeidsmarkt.
- We zetten o.a. via het Gezond Actief Leven Akkoord en Veerkrachtige Buurten vooral wijkgericht in op het terugdringen van gezondheidsverschillen; kansengelijkheid, ondersteuning van kwetsbare groepen en gezond en vitaal opgroeien en blijven.
- We gaan verder met het implementeren van Veerkrachtige Buurten met de partners.

Een gezonde basis voor iedereen

- In het schooljaar 2024 – 2025 In 2025 ligt de focus van de lokale samenwerkingsagenda op de implementatie van het convenant, het opzetten van de versterkte governance structuur en het uitvoeren van de opgestelde programmering.
- Met de samenwerkingsagenda onderwijs willen we ook een significante bijdrage leveren aan het verder normaliseren van de jeugdzorg.
- We starten met de opzet van nieuw onderwijs achterstandenbeleid voor Zwijndrecht.
- Met het programma Veerkrachtige Buurten starten we in Zwijndrecht in 2025 aan een rijke ontwikkeldag in het onderwijs voor basisschoolleerlingen.
- We gaan verder met de uitvoering van het sport- en beweegakkoord en het preventieakkoord.
- In 2025 blijven wij inzetten op cultuureducatie middels de verbinding met Veerkrachtige Buurten, en de regeling CMK, Toppie en de combinatiefunctionaris. En we organiseren 3x per jaar cultuurontwikkelavonden.
- We stellen accommodatie- en voorzieningenbeleid op. Hierin is aandacht voor maatschappelijke voorzieningen (waaronder wijkcentra), medische voorzieningen en sport- en beweegvoorzieningen.
- In 2024 gaan we verder aan de slag met de acties uit de opgestelde ontwikkelagenda Opvang en Ondersteuning. Regionaal gaan we in 2024 verder met het concretiseren van de visie van Opvang naar Wonen. Het Dashboard Beschermd Wonen & Opvang is in het 1^e kwartaal van 2024 gereed.
- We blijven inzetten op vaardigheden die inwoners nodig hebben om mee te kunnen doen in de maatschappij: vaardigheden op het gebied van taal en leesvaardigheid (lezen, schrijven en mondelinge en digitale taalvaardigheid), rekenen, gezondheid en burgerschap (sociale & maatschappelijke vaardigheden). Om meer inwoners te bereiken wordt er steviger ingezet op een integrale aanpak, bijvoorbeeld met economie zodat werkenden met beperkte vaardigheden ook worden bereikt.

Inwoners die dat nodig hebben kunnen rekenen op een steuntje in de rug, zorg en ondersteuning

- Inwoners die ondersteuning nodig hebben, kunnen op één plek terecht met hun verhaal en vragen. Hiervoor werken we aan de 1-loket functie in het gemeentehuis (zie programma dienstverlening). We verlenen maatwerk waar nodig en zorgen voor tijdige ondersteuning bij complexe problematiek (0-99).
- We gaan verder met de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld.
- In 2025 investeren we verder aan 'Wmo naar de voorkant'. Met nog meer versterkte lokale algemene voorzieningen, een nog betere aansluiting met ons Vivera Sociaal Wijkteam en initiatieven voor lichte vormen van begeleiding en dagbesteding.
- De impact en opgaven van de Hervormingsagenda Jeugd worden in 2025 op regionaal en lokaal niveau verder uitgewerkt.
- We blijven structureel gebruik maken van de monitor sociaal domein.
- We blijven ons inzetten voor een goede basis voor alle opgroeiende kinderen en jeugd in Zwijndrecht, met name door de samenwerking tussen gemeente, jeugd en onderwijs.

Programma 5 Veiligheid en Leefomgeving en duurzaamheid

Veilig wonen en leven

- We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsplan (IVP) en de daarin geprioriteerde thema's. Dit zijn: ondermijning, jeugd & veiligheid, zorg & veiligheid, fysieke veiligheid en digitale veiligheid.
- Vanaf 2025 wordt per thema een uitvoeringsplan opgesteld, gekoppeld aan het IVP, waarin beschreven staat wat we gaan doen, met welke partners en welke middelen daarvoor nodig zijn.
- We verstevigen de ketensamenwerking op het gebied van zorg en veiligheid. Er is een escalatiemodel (AVE-model) in ontwikkeling wat helpt de juiste partner(s) in de juiste fase in te zetten. Daarnaast blijven we inzetten op de samenwerking met onze in- en externe partners op de gebieden als risicojongeren, complexe jeugdzaken, personen met onbegrepen gedrag, ex-gedetineerden en woonoverlast.
- We blijven wijkpreventie ondersteunen. Dit buurtinitiatief verdient onze onverminderde aandacht. De extra ogen en oren in de wijk vormen een belangrijke ondersteuning van onze professionals.
- Voor het voeren van regie op onze lokale veiligheid en het handhaven van de openbare orde, is een goede informatiepositie essentieel. Door analyseren en combineren van informatie is effectief en efficiënt sturen op veiligheid steeds meer mogelijk. Hiervoor zijn we afhankelijk van onze partners en de wettelijke kaders m.b.t. informatiedeling.
- We blijven opzoek gaan naar mogelijkheden om onze informatiepositie op zijn minst te consolideren. Wij blijven wel de ambitie houden om dit te verstevigen. Hoe dat vorm te geven wordt onderzocht waarbij het reëel is dat we meer afhankelijk zijn/worden van onze partners.
- Ook in 2025 worden integrale controles uitgevoerd. Samen met onze toezichthouders en handhavers pakken we hierin de regie waarbij partners als politie, OZHZ, Douane, Nederlandse Arbeidsinspectie en de belastingdienst betrokken worden.
- Op het gebied van evenementen werken we nauw samen met in-en externe partners en de organisatoren om de veiligheid tijdens evenementen te waarborgen.
- We zetten toezicht en handhaving niet alleen in voor de aanpak van kleine ergernissen (schoonhouden Stationsgebied, veilig in en om scholen, afvalproblematiek) en afhandeling van Fixi-meldingen, maar bijvoorbeeld ook voor Stop Heling (DOR/DOL), brede aanpak van jeugdproblematiek en voor de aanpak van ondermijning.

Een schone, functionerende en aantrekkelijke buitenruimte

- We houden het beheer en onderhoud van onze buitenruimte op orde, volgens de afspraken die gemaakt zijn in het integraal beheerplan openbare ruimte (IBOR), rekening houdend met de bezuinigingen.
- Een belangrijk instrument om de openbare ruimte (aan het eind van de levenscyclus) op te knappen is het integraal vervangen. De kosten van een dergelijke vervanging worden als investering opgevoerd in het investeringsprogramma infra/riolering (IP). Voor de investeringsproducten infra, riool en groen staan ook voor de komende jaren behoorlijke opgaven gepland. Als gevolg van de bezuinigingen op het IP zal vaker gekozen worden voor het vervangen van de huidige inrichting ('nieuw voor oud'), zonder dat er een extra kwaliteitsimpuls wordt toegevoegd. Als we kijken naar enkele projecten die in 2025 in uitvoering gaan, zijn dat bijvoorbeeld Verzetsheldenbuurt Noord, Vogelbuurt-West en Heerjansdam-Noord. Een aantal noemenswaardige projecten die in 2025 worden voorbereid en na 2025 uitgevoerd worden, zijn Colijnweg, Walburg Noord en Kort Ambacht fase 1 en 2.
- We monitoren de kwaliteit van de openbare ruimte door te schouwen op beeldkwaliteit.
- We geven uitvoering aan het gemeentelijk rioleringsplan en we implementeren het waterbeheerplan.
- We faciliteren inwoners die zelf actief zijn om hun leefomgeving prettig te maken, onder andere middels PAK AAN!.
- We handelen meldingen over de openbare ruimte af via het meldingsstelsel Fixi binnen de gestelde normen. In 2025 wordt gewerkt aan de verdere procesoptimalisatie van Fixi.

Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid

- In 2025 wordt verder uitvoering gegeven aan de deelname aan de concessie voor de laadpaleninfrastructuur.
- De uitvoering van het GVVP wordt onverminderd voortgezet waarin verkeersacties en optimalisaties van loop- en fietsroutes worden opgepakt. Er blijft altijd gezocht worden naar meekoppelkansen met projecten in het investeringsprogramma openbare ruimte.
- In 2025 kijken we verder of er met bestaand budget een optimalisatie kan plaatsvinden van de bereikbaarheid van bedrijventerreinen.

Een duurzame gemeente, voorbereid op de toekomst

- In 2025 voeren we de acties uit van het programma duurzaamheid 2024-2027.
- We voeren de RES en de TVW uit. In 2025 gaan we verder met de uitrol van het warmtenet en de daarbij horende warmtebronnen. Ook faciliteren we de ontwikkeling van een zonnepark bij Kijfhoek-Noord en zetten we in op het vergroten van het aandeel zon op dak in Zwijndrecht. Naar aanleiding van de subsidie voor de collectieve ontzorgingsaanpak isolatie gaan we inwoners ondersteunen bij het isoleren van hun woning. Daarnaast gaan we aan de slag met een aanpak voor de verduurzaming van de VvE's in Zwijndrecht en starten we met het wijkuitvoeringsplan voor Kort Ambacht.
- In 2025 komt er nog meer focus op het energiesysteem. We stellen hiervoor een kansen & initiatievenkaart energiesysteem Drechtsteden op. Hiermee vergroten we het inzicht in het regionale energiesysteem en kunnen we onze inbreng leveren op provinciale en landelijke trajecten (pMIEK en nMIEK). We werken vanuit de twee sporen die nodig zijn: het verzwaren van het elektriciteitsnetwerk en het verslimmen van het gebruik van het netwerk. In dat kader ondersteunen we energyhubs bij bedrijventerreinen (een initiatief van Werkgevers Drechtsteden) met o.a. de simulatietool Digital Twin. Bedrijven onderzoeken of ze samen kunnen werken op het gebied van energie-uitwisseling, opwek en opslag en richten hiervoor coöperaties op. Gezamenlijk worden energiemanagementsystemen en een handelsplatform aangeschaft.
- We stimuleren onze inwoners om hun eigen tuin te vergroenen. In 2025 doen we wel mee aan het NK Tegelwippen. Ook bieden we onze inwoners een handelingskader voor het vergroenen van hun tuinen.
- We werken aan de Omgevingsvisie Zwijndrecht 2040, waarin het versterken van onze groene en blauwe verbindingen één van de opgaven is. Onze parken krijgen daarin speciale aandacht.
- We willen de biodiversiteit verbeteren en benutten daarom kansen die zich via gebiedsontwikkelingen en IP projecten aandienen en die met weinig middelen gerealiseerd kunnen worden. Daarbij maken we gebruik van de in 2023 vastgestelde natuurwaarden en -kansenkaart.
- Als gevolg van de bezuinigingen is het jaarlijks beschikbare budget voor het investeringsprogramma infra/riolering verlaagd van € 15 miljoen naar € 12,5 miljoen. Dat betekent dat projecten soberder worden ingericht volgens het principe 'nieuw voor oud'. Dit gaat ten kosten van ambities op o.a. duurzaamheid. Alleen waar met beperkte middelen meekoppelkansen kunnen worden benut wordt ingezet om de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten, waarbij we de effecten van hevige neerslag, droogte en hittestress beperken.
- We nemen als gemeente onze voorbeeldrol serieus en gaan door met het verduurzamen van de eigen organisatie.
- Door middel van communicatiecampagnes en natuur- en duurzaamheidseducatie stimuleren we inwoners duurzamer te gaan leven. We geven lessen op het basis en voortgezet onderwijs om het bewustzijn van kinderen te vergroten op de verschillende duurzaamheidsthema's. Daarnaast doen we mee aan duurzame dagen en zorgen we voor educatieve uitingen in de openbare ruimte.
- In 2025 wordt in een deel van de gemeente het elektriciteitsnetwerk verzwaard door onze externe partner Stedin. De verzwaring loopt over meerdere jaren.

BBV-indicatoren (verplichte indicatoren) – peildatum 20-08-2024

Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Zwijndrechtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van gemeenten met dezelfde (historische) economische specialisatie (Type F). Daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Zwijndrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, provincie- of regionaalniveau).

Programma 1 Bestuur en dienstverlening, communicatie en participatie

Onderstaande indicatoren dient de gemeenten uit de eigen gegevens of de eigen begroting over te nemen, omdat daar geen landelijke bron voor beschikbaar is. Deze indicatoren worden dus niet ontsloten via www.waarstaatjegemeente.nl. maar uit de personele en financiële administratie.

Naam indicator	Begroting 2024	Begroting 2025
Formatie (Fte per 1.000 inwoners)	5,74	5,55
Bezetting (Fte per 1.000 inwoners)	4,95	5,39
Apparaatskosten (Kosten per inwoner)	€ 749	€ 765
Externe inhuur (Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur)	4,9%	5,7%
Overhead (% van de totale lasten)	9,8%	8,7%

Definities

- *Formatie: De formatie vermeldt het aantal FTE (voltijdbanen) in vaste dienst binnen de organisatie (exclusief college van B&W), zoals dat in de financiële begroting is goedgekeurd. Als medewerkers parttime werken, dan wordt dat in een formatieplanning omgerekend naar het aantal FTE. De formatie neemt af door de bezuinigingsvoorstellen op personeel.*
- *Bezetting: Tot de bezetting worden alle medewerkers die in dienst zijn van de gemeente met een vaste of tijdelijke aanstelling gerekend.*
- *Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur. Apparaatskosten bestaan onder meer uit de loonkosten voor het gehele ambtelijke apparaat inclusief externe inhuur, ICT- kosten, huisvestings- en facilitaire kosten. De apparaatskosten in 2025 zijn iets gestegen ten opzichte van de begroting 2024 door onder meer gestegen loonkosten (o.b.v. de CAO 2024 en de verwachte CAO-stijging in 2025 van ruim 4% ondanks afname van de totale formatie).*
- *Externe inhuur: Externe inhuur onderscheidt zich van 'uitbesteden' doordat bij externe inhuur het gevraagde product of de dienstverlening tot stand komt onder aansturing van de opdrachtgever (de gemeente). Dit is niet het geval bij uitbesteding; daar levert de externe partij (opdrachtnemer) een kant-en-klaar product of dienst.*
- *De overhead bestaat voor een groot gedeelte uit bijdragen aan de Service Gemeente Dordrecht, die veel van de PIJ-OFACH taken voor de gemeente Zwijndrecht uitvoert. Daarnaast draagt de gemeente zelf de directe kosten van huisvesting en facilitaire zaken. Tot slot bestaat de overhead uit eigen personeelskosten voor staf- en leidinggevende functies en de daaraan verbonden algemene kosten. De overhead neemt af door de bezuinigingsvoorstellen.*

Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Gemiddelde WOZ waarde <i>* voorlopig</i>	Gemiddelde WOZ waarde (in duizenden Eur.	2024	€ 379	€ 367*	€ 314
Nieuw gebouwde woningen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties (per 1.000 inwoners)	2024	9,1	8,6	0,3
Demografische druk	Aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per 100 personen van 10 tot 65 jaar.	2024	70,4 %	78,3 %	80,1 %
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde bedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaald voor woonlasten.	2024	€ 860 (2023)	€ 823 (2023)	€ 998
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde bedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishoudens betaald voor woonlasten.	2024	€ 942 (2023)	€ 903 (2023)	€ 1.027

Programma 3 Armoedebestrijding en versterken lokale economie

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Funciemenging	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert van 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	2023	54,2%	51,4%	49,7%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar.	2023	181,8	171,1	141
Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers en uitzendkrachten.	2023	836,6	746,6	749,5
Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar die een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	2022	6 %	4%	9%
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de potentiële beroepsbevolking.	2023	73,1 %	74,1 %	72 %
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.	2022	1 %	1%	2 %

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Personen met een bijstands-uitkering	Aantal personen met een uitkering (per 10.000 inwoners) op grond van Wet werk en bijstand (t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015).De uitkeringen aan personen in een instelling, de elders verzorgende, en dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.	2023	344,8	213,1	391,7

Programma 4 Welzijn, zorg sport en cultuur

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Absoluut verzuim	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige of kwalificatie plichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. (Aantal per 1.000 leerlingen).	2023	6,3	9	0,8
Relatief verzuim	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimd. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend.(Aantal per 1.000 leerlingen).	2023	27	20	12
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 tot 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	2023	2,4 %	2,1 %	2,9 %
Niet-sporters	Het percentage niet wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder.	2022	46,4%	47,1%	52,3%
Jongeren met delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor een rechter is verschenen.	2022	1,0%	1,0%	1,0%
Lopende re-integratievoorziening	Het aantal re-integratie voorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar Aantal per 10.000 inwoners.	2023	191,57	159,2	200,4
Jongeren met jeugdhulp	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp.	2023	13,5 %	13,8 %	16,8 %

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Jongeren met jeugdbescherming	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	2023	1,1 %	Geen data	1,4 %
Jongeren met jeugdreclassering	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdreclassering.	2023	0,3%	Geen data	0,2%
Cliënten een maatwerkvoorziening WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de WMO. Aantal per 10.000 inwoners.	2023	700	667	850

Programma 5 Veiligheid en Leefomgeving en duurzaamheid

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Verwijzing Halt (aantal per 1.000 jongeren)	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaar naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt straf.	2023	9	8	10
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)		2023	1,3	1,3	1,7
Geweldmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag, en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling e.d.)	2023	4,3	1,3	1,7
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)		2023	1,3	1,1	1,1
Vernielingen en beschadigingen openbare ruimte	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven ten de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden zijn opruiing, huis-,computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van valse aangifte.	2023	5,8	4,2	4,4
Omvang fijn huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval	2023	148 (2022)	105 (2022)	109* (2023)
Hernieuwbare elektriciteit (%)		2022	41,3%	Geen data	33 %

*Omvang fijn huishoudelijk afval. De in de tabel genoemde meting is een lokale meting. De laatste formele meting was in 2018 (203 kg restafval per inwoner).

Begroting 2025

PARAGRAFEN

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op de lokale heffingen, de onderbouwing en het bijbehorende beleid.

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies, ook wel rechten genoemd, (bijvoorbeeld leges, marktgeld, begraafplaatsrecht of reinigingsrecht) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing en rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de betreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen, waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. De opbrengsten hieruit kunnen door uw raad vrij binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerendezaakbelastingen (OZB) en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide type heffingen en bevat conform de Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten de onderdelen:

- de uitgangspunten van het tarievenbeleid
- een overzicht van de geraamde opbrengst gemeentelijke heffingen
- de kostendekkendheid van de heffingen en het beleid
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Uitgangspunten tarievenbeleid

Bij het opstellen van de begroting hebben we voor de berekening van de diverse tarieven en de daaruit voortvloeiende raming van de opbrengsten de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Omschrijving	Uitgangspunt
OZB	Inflatiecorrectie 5,6% (gemiddelde inflatie over de afgelopen drie jaar) cf Kadernota 2025
Afvalstoffenheffing	Inflatiecorrectie 3,8% op het basistarief cf Kadernota 2025
Rioolheffing	Inflatiecorrectie 3,8% cf Kadernota 2025
Leges bouwen en publiekszaken	Inflatiecorrectie 3,8% cf Kadernota 2025
Leges begraafplaatsrechten	Inflatiecorrectie 3,8% cf Kadernota 2025
Marktgeld	Inflatiecorrectie 3,8% cf Kadernota 2025

Overzicht opbrengst gemeentelijke heffingen

Onderstaande tabel geeft de geraamde opbrengst voor 2025, 2024 en gerealiseerde opbrengsten in 2023 aan. De verschillen tussen 2025 en 2024 geven geen indicatie van de stijging van de tarieven, maar van de totale opbrengst.

Totaaloverzicht opbrengst gemeentelijke heffingen

Heffingssoort (bedragen x 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Mutatie 2025 t.o.v. 2024
Ongebonden heffingen				
<i>(algemene dekkingsmiddelen)</i>				
A. Onroerende zaakbelastingen	11.504	11.393	12.474	1.081
B. Precariobelasting	84	102	102	-0
Subtotaal ongebonden heffingen	11.588	11.495	12.576	1.081
Gebonden heffingen				
1. Afvalstoffenheffing	6.823	7.249	7.485	236
2. Rioolheffing	7.136	7.055	7.357	302
3. Begraafplaatsrechten	605	832	864	32
4a. Leges Alg. dienstverlening en Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder Hoofdstuk 2 (Hoofdstuk 1 en 3)	554	856	2.566	1.710
4b. Leges Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet (Hoofdstuk 2)	1.595	1.700	1.458	-242
5. Havengelden	69	72	83	11
6. Marktgeden	55	65	70	5
7. Bijdrage Investeringszone Groote Lindt	89	89	89	0
8. Parkeerbelasting	166	109	113	4
Subtotaal gebonden heffingen	17.092	18.027	20.086	2.059
TOTAAL	28.680	29.522	32.661	3.139

Ongebonden heffingen

A. Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De afgelopen jaren zien we flinke waardeinstijgingen van woningen en relatief hoge prijsinflaties. Bij het bepalen van de nieuwe tarieven, wordt niet van de waardeinstijgingen uitgegaan maar wel van de gewenste opbrengst. Hierdoor worden schommelingen in de woonlasten van woningeigenaren en gebruikers/ eigenaren van niet-woningen voorkomen.

Voor de Begroting 2025 betekent dat in de praktijk de geraamde opbrengst uit 2024 van € 11,4 miljoen is verhoogd met de gemiddelde prijsinflatie van de afgelopen drie jaar (5,6%).

Daarnaast houden we rekening met areaaluitbreiding. Voor de begroting hebben we de areaaluitbreiding van de afgelopen drie jaar en het huidige jaar (2024) meegenomen. Dit naar aanleiding van de meeropbrengsten in 2023 waar u een raadsinformatiebrief over heeft ontvangen (2024-0033529).

De tarieven staan vermeld in Verordening OZB 2025 Gemeente Zwijndrecht die samen met de Begroting 2025 ter besluitvorming voorligt.

B. Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven over voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Het is een zuivere belasting waarvan de opbrengst naar de algemene middelen van de gemeente gaat.

De opbrengst is sterk afhankelijk van wisselende activiteiten in de openbare ruimte, zoals het hebben van terrassen, reclameborden, uitstallingen, bouwmaterialen, kabels en leidingen, etc.

De kostendekkendheid van de gebonden heffingen

De opbrengsten van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de marktgeden, de begraafplaatsrechten, reinigingsrechten en de leges zijn niet vrij besteedbaar. Deze opbrengsten moeten aangewend worden voor de daaraan gerelateerde prestaties. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid. Bij de berekening van de kostendekkendheid is gebruik gemaakt van de voorschriften van de commissie BBV en de nieuwe financiële verordening van de gemeente Zwijndrecht. De overhead en waar van toepassing de rente zijn afzonderlijk inzichtelijk gemaakt.

De tarieven staan vermeld in de belastingvoorstellen die samen met de Begroting 2025 ter besluitvorming voorliggen.

1. Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelingsverplichting voor huishoudelijk afval heeft.

Vanaf 2023 wordt de afvalstoffenheffing opgesplitst in twee delen: een vast bedrag voor de inzameling van papier, glas, papier-metaal- en drinkafval (pmd) en groente-fruit- en tuinafval (gft) en een variabel bedrag voor restafval.

Voor deze paragraaf is de berekening van de kostendekkendheid van belang. De uitgangspunten zijn opgenomen in de verordening Afvalstoffenheffing 2025.

Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing	Begroting 2025
Kosten taakveld(en)	
Kosten ophalen, afvoeren en verwerken van huisvuil	€ 6.814.000
Toerekening 44% kosten straatreiniging	€ 312.000
Kwijtschelding	€ 600.000
Totaal bruto kosten	€ 7.726.000
Overhead	€ 261.000
Bijdrage Nedvang voor gescheiden afval	€ -427.000
Onttrekking reserve reiniging	€ 0
Totaal netto kosten	€ 7.560.000
Opbrengst afvalstoffenheffing	€ 7.485.000
Dekking	99%

De kostendekkendheid is net geen 100%. Dit komt overeen met het raadsbesluit 2022-0180403 Vervanging inwerpzuilen ondergrondse containers. Besloten is dat de structurele kapitaallasten van de inwerpzuilen ten laste worden gebracht van het geraamd resultaat en niet ten laste van de inwoner/afvalstoffenheffing.

2. Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven als dekking van de kosten voor collectieve maatregelen die nodig zijn voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van hemelwater en grondwater. We kennen momenteel twee tarieven, één tarief voor woningen (aantal huishoudens) en één tarief voor niet-woningen. Voor woningen is dit het basistarief.

In het Gemeentelijk rioleringsplan 2024-2029 is berekend dat verhoging van het huidige basistarief noodzakelijk is, om de rioolheffing kostendekkend te laten zijn over de gehele levenscyclus van de riolering van 60 jaar. Een stijging naar het kostendekkende niveau is echter niet direct nodig. Er is geld in de voorziening dat kan worden ingezet. Gelet hierop is in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2029 voorgesteld om het tarief vanaf 2025, gedurende de planperiode alleen te verhogen met de inflatie (3,8%). Uw raad heeft het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2029 op 28 november 2023 vastgesteld.

Voor niet-woningen geldt, afhankelijk van het waterverbruik, een degressief tarief op basis van het basistarief. Voor de diverse tarieven verwijzen wij u naar artikel 6 in de verordening.

Er is sprake van 100% kostendekkendheid voor 2025. Dat blijkt uit de volgende berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid Rioolheffing	Begroting 2025
Kosten taakveld(en)	
- Riolering algemeen	€ 3.419.522
- Rente	€ 1.587.478
- Rioolbemaling	€ 592.000
- Reinigen kolken en loongoten	€ 630.000
- Kwijtschelding	€ 540.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	-€ 218.000
Directe (netto) kosten taakveld	€ 6.551.000
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:	
Baggeren	-€ 192.000
Overhead	€ 843.000
BTW	€ 1.008.000
Mutatie voorziening	-€ 852.000
Totale kosten	€ 7.358.000
Opbrengst heffingen	€ 7.357.000
Dekking	100%

Toelichting op de berekening van de kostendekkendheid:

- De gemeente koopt voor de rioleringszorg diensten of goederen in. Daarover betalen we BTW. Deze kosten worden meegenomen bij de berekening van de kostendekkendheid.
- Om al te grote schommelingen in de tariefstelling te voorkomen is een voorziening gevormd.
- Bij eventuele overschotten of tekorten worden deze ten gunste of ten laste van de voorziening gebracht.

3. Begraafplaatsrechten

De begraafplaatsrechten worden geheven ter dekking van de kosten van de openbare begraafplaatsen Jeroen Boschlaan, Munnikensteeg, Heerjansdam, het crematorium en het rouwcentrum Uranusstraat. Voor deze heffing is het uitgangspunt kostendekkendheid. De opbrengsten worden niet meer met twee keer de inflatie verhoogd, wat 10 jaar het beleid was, maar conform besluitvorming Kadernota 2024 met één keer de inflatie. Er is sprake van gedeeltelijke kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid begraafplaatsrechten	Begroting 2025
Kosten taakveld(en)	
Loonkosten eigen personeel	€ 524.000
Overige ambtelijke kosten	€ 75.000
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	€ 33.000
Exploitatiekosten van de 3 begraafplaatsen, crematorium en het rouwcentrum	€ 459.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	-€ 166.000
Directe (netto) kosten taakveld	€ 925.000
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:	
- overhead	€ 315.000
- BTW	€ 0
Totale kosten	€ 1.240.000
Opbrengst heffingen	€ 864.000
Dekking	70%

4. Leges

Leges worden geheven voor door de gemeente verleende diensten. Het uitgangspunt voor de berekening van de kostendekkendheid is toetsing op verordeningenniveau, waarbij de geraamde lasten van alle genoemde activiteiten worden gedekt door de gezamenlijke baten uit de te heffen belastingen. Onderstaand is de kostendekkendheid aangegeven van de leges voor algemene dienstverlening en de leges voor vergunningverlening.

4a. Leges Algemene dienstverlening (hoofdstuk 1 en 3 van de Legesverordening 2025)

Conform de uitgangspunten worden de tarieven verhoogd met de inflatie van 3,8%. Een deel van de tarieven wordt echter door het Rijk gemaximeerd. Dat is onder andere het geval bij de reisdocumenten en bij de rijbewijzen.

De kostendekkendheid t.o.v vorige jaren is gestegen. In de Kadernota 2025 is dit onder F11-F13 toegelicht. We ontvangen extra leges- en degeneratie-inkomsten door de aanleg van glasvezel, warmtenet en elektriciteitsnetwerk. De werkzaamheden zullen doorlopen tot en met 2028.

Berekening kostendekkendheid Alg. dienstverlening en Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder Hoofdstuk 2 (Hoofdstuk 1 en 3)	Begroting 2025
Rijksdeel leges	€ 373.000
Loonkosten personeel	€ 1.521.000
Overige kosten	€ 993.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	-€ 147.000
Directe (netto) kosten taakveld	€ 2.740.000
Indirecte (overig toe te rekenen) kosten:	
- overhead afdeling	€ 1.346.000
Totaal overige kosten	€ 1.346.000
Totale kosten	€ 5.432.000
Opbrengst leges	€ 2.566.000
Dekking	47%

4b. Leges Vergunningverlening (hoofdstuk 2 van de Legesverordening 2025)

Voor de aanvraag van bouwvergunningen wordt leges geheven. Er wordt een staffel gehanteerd die als grondslag dient voor het berekenen van het legesbedrag. De huidige staffel bestaat al geruime tijd en wordt jaarlijks aangepast op de prijsindex. De huidige systematiek leidt tot een relatief vriendelijker legesbedrag voor de kleine verbouwingen en tegelijk een wat hoger tarief voor de grote projecten.

Berekening kostendekkendheid Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet (Hoofdstuk 2)	Begroting 2025
Kosten taakveld(en):	
Loonkosten personeel	€ 1.600.000
Overige kosten	€ 77.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ 0
Directe (netto) kosten taakveld	€ 1.677.000
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:	
Overhead	€ 1.218.000
Totale kosten	€ 2.895.000
Opbrengst WABO	€ 1.458.000
Dekking	50%

Vanwege de grote woningbouwontwikkelingen is de opbrengst incidenteel hoger ingeschat.

5. Havengelden

Havengeld wordt geheven van schepen die gebruik maken van de haven. Deze heffing dient als vergoeding voor door de gemeente verstrekte diensten, waaronder het in stand houden van goed begaanbare havens.

Zowel het heffen als het bepalen tarief is ondergebracht bij Havenbedrijf Rotterdam met als doel een effectieve samenwerking en een eenduidige tariefstelling in het havengebied van Rotterdam, Dordrecht, Zwijndrecht en Papendrecht.

Op dit moment is een eventuele tariefsaanpassing nog niet bekend.

6. Marktgeden

We kennen in Zwijndrecht twee weekmarkten, namelijk Heer Oudelands Ambacht en Winkelcentrum Walburg. De tarieven zijn bepaald naar ingenomen vierkante meters op het marktterrein en zijn ter dekking van de kosten voor het beschikbaar stellen van marktlocaties op gemeenteground.

Er is sprake van beperkte kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid marktgeden	Begroting 2025
Kosten taakveld(en)	
- Energiekosten	€ 12.700
- Overige kosten	€ 12.000
- Kosten ambtelijke inzet	€ 66.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	-€ 12.000
Directe (netto) kosten taakveld	€ 78.700
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:	
Overhead	€ 67.000
Totale kosten	€ 145.700
Opbrengst heffingen	€ 70.000
Dekking	48%

7. Bedrijven Investeringszones (BIZ)

Zowel ondernemers als gemeenten hebben belang bij investeringen in de bedrijfsomgeving. Voor het bedrijfsleven is de kwaliteit en veiligheid van de bedrijfsomgeving een belangrijke factor voor de aantrekkelijkheid van een onderneming voor klanten. Voor de lokale overheid is een veilige en leefbare openbare ruimte van belang om bedrijven (werkgelegenheid) en bezoekers aan te trekken. Een leefbare bedrijfsomgeving heeft invloed op de leefbaarheid van het omliggende gebied; burgers willen een veilige en leefbare omgeving om in te werken, te wonen en te winkelen. Het collectieve belang van de ondernemers valt op deze punten samen met het algemene belang van een kwalitatief hoogwaardige bedrijfsomgeving. Gezamenlijke investeringen liggen voor de hand omdat dit synergievoordelen oplevert en het effect van de investeringen groter wordt.

Gemeenten hebben met de Wet op de bedrijveninvesteringszones (Wet BIZ) de bevoegdheid om een gebied aan te wijzen (de bedrijveninvesteringszone (BIZ)) waarbinnen een bestemmingsbelasting (de BIZ-bijdrage) mag worden geheven ter financiering van door een meerderheid van de bijdrageplichtigen gewenste extra voorzieningen. De voorzieningen dienen zowel het gezamenlijk belang van de ondernemers als het algemeen belang. De BIZ kan echter niet worden ingezet voor de financiering van concrete verantwoordelijkheden die de wetgeving exclusief aan de gemeente opdraagt. De BIZ is alleen bedoeld om een hogere kwaliteit aan voorzieningen tot stand te brengen die de gemeente op grond van een optimale verdeling van de beschikbare middelen zelf niet kan en hoeft te realiseren.

Zwijndrecht kent sinds 2011 de heffing BIZ voor het industrieterrein Groote Lindt. De heffing en de tariefstelling waren voor de duur van vijf jaar vastgesteld. Alvorens te komen tot een verlenging dient, conform een voorgeschreven procedure, een draagvlakmeting te worden uitgevoerd onder de in dit gebied gevestigde ondernemers. Zij bleken in 2015 en opnieuw in 2020 tevreden over het functioneren van de BI-Zone en de Stichting BI-zone Groote Lindt. Daarom heeft zij in 2020 opnieuw een verzoek ingediend om de heffing voor wederom vijf jaar voort te zetten. Deze is inmiddels met vijf jaar verlengd, tot en met 2025.

De tarieven zijn ingericht in tariefklassen, gebaseerd op de WOZ-waarde van de binnen het gebied gelegen onroerende zaken. Deze heffing wordt geheven van de gebruikers van de onroerende zaken. Bij leegstand ontvangt de eigenaar de aanslag.

De geheven belasting wordt door middel van een subsidie uitgekeerd aan een daartoe opgerichte BIZ-stichting en is dus budgettair neutraal.

Naast de BIZ kent Zwijndrecht sinds 2016 het gemeentebrede Ondernemersfonds. Het Ondernemersfonds kent een opslag op de OZB belasting (11,6 % voor eigenaren, 11,8% voor gebruikers) en blijft gehandhaafd in jaarlijkse begrotingen. Deze effecten zijn budgettair neutraal.

Het doel is om ondernemers een structurele financiële positie te bieden om activiteiten en maatregelen van algemeen belang van het bedrijfsleven in gang te kunnen zetten. Na een proefperiode van 3 jaar is in 2018 na een evaluatie besloten het Ondernemersfonds voor onbepaalde tijd voort te zetten. De raad gaf ook aan dat na 5 jaar opnieuw een evaluatie zou moeten plaatsvinden.

De BIZ bijdrage is lager dan de beoogde bijdrage van het Ondernemersfonds. De teveel bijgedragen middelen vloeien via de Stichting Ondernemersfonds terug naar de bijdrageplichtigen op Groote Lindt.

Tijdens het schrijven van deze begroting is een nieuwe evaluatie onderweg.

8. Parkeerbelasting

De parkeerbelasting heeft een regulerend karakter. Met de parkeerbelasting wordt het parkeergedrag van bewoners of bezoekers van een gemeente gereguleerd. De opbrengsten uit parkeerbelasting vallen toe aan de algemene middelen van de gemeente en draagt daardoor bij aan het voorzieningenniveau van de gemeente.

Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de lokale woonlasten worden gerekend de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze heffingen bepalen het grootste deel van de gemeentelijke opbrengsten en bepalen daarmee ook grotendeels de lokale lastendruk.

In onderstaande tabellen worden de ontwikkeling van gemiddelde WOZ-waarde (= de basis voor het berekenen van de OZB-aanslag) <van alle woningen samen en die van koopwoningen> en de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in euro's weergegeven. Hier zijn voor de afvalstoffen- en de rioolheffing de voor dat jaar geldende tarieven opgenomen. De gemiddelde woonlast OZB is berekend door de gemiddelde WOZ-waarde te vermenigvuldigen met het geldende tariefpercentage.

Ook zijn de woonlasten opgenomen voor huurders. Huurders betalen geen OZB en rioolheffing eigenaar.

Toelichting bij onderstaande tabellen

Door aanpassing van de gemiddelde WOZ-waarde 2023 in de jaarrekening 2023 kunnen de bedragen 2024 afwijken van hetgeen in de primaire begroting 2024 is opgenomen.

Woonlasten gemiddelde WOZ-waarde

Prognose gemeentelijke heffingen	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
OZB-lasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 249	€ 245	€ 259	€ 270	€ 284	€ 284	€ 284	€ 284
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 302	€ 306	€ 322	€ 322	€ 334	€ 334	€ 334	€ 334
Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 386	€ 373	€ 351	€ 363	€ 375	€ 375	€ 375	€ 375
Woonlasten Zwijndrecht (totaal)	€ 937	€ 924	€ 932	€ 955	€ 994	€ 994	€ 994	€ 994
Eventuele heffingskorting voor een gezin	€ -22	€ -	€ -35	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
% Stijging t.o.v. vorig jaar excl heffingskorting			0,9%	2,5%	4,0%			

Woonlasten gemiddelde WOZ-waarde koopwoningen

Prognose gemeentelijke heffingen	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
OZB-lasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde koopwoningen	€ 307	€ 302	€ 319	€ 333	€ 350	€ 350	€ 350	€ 350
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 302	€ 306	€ 322	€ 322	€ 334	€ 334	€ 334	€ 334
Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 386	€ 373	€ 351	€ 363	€ 375	€ 375	€ 375	€ 375
Woonlasten Zwijndrecht (totaal)	€ 995	€ 981	€ 992	€ 1.018	€ 1.059	€ 1.059	€ 1.059	€ 1.059
Eventuele heffingskorting voor een gezin	€ -22	€ -	€ -35	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
% Stijging t.o.v. vorig jaar excl heffingskorting	€ 973		1,1%	2,5%	4,1%			

Woonlasten huurders

Prognose gemeentelijke heffingen huurders	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 302	€ 306	€ 322	€ 322	€ 334	€ 334	€ 334	€ 334
Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 386	€ 373	€ 351	€ 363	€ 375	€ 375	€ 375	€ 375
Woonlasten Zwijndrecht (totaal)	€ 688	€ 679	€ 673	€ 685	€ 709	€ 709	€ 709	€ 709
Eventuele heffingskorting voor een gezin	€ -22	€ -	€ -35	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
% Stijging t.o.v. vorig jaar excl heffingskorting			-0,9%	1,8%	3,5%			

Vergelijking met andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) is het goed een vergelijking met andere gemeenten te maken. Ook het landelijk gemiddelde is hierin opgenomen.

Vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2024 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer op basis van de gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning. De woonlasten in 2024 in Alblasserdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1).

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	Tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffenheffing	Totaal	Tegemoetkoming	Rangnr. Meerpers.h
Alblasserdam	€ 409.000	0,0991	€ 404	€ 169	€ 449	€ 1.022	-€ 40	173
Dordrecht	€ 382.000	0,0905	€ 345	€ 234	€ 357	€ 936	€ 0	106
Hardinxveld-Giessendam	€ 418.000	0,1054	€ 440	€ 207	€ 344	€ 991	€ 0	181
Hendrik-Ido-Ambacht	€ 465.000	0,0934	€ 434	€ 218	€ 410	€ 1.062	-€ 76	176
Papendrecht	€ 400.000	0,1136	€ 454	€ 169	€ 424	€ 1.047	€ 0	244
Sliedrecht	€ 364.000	0,0712	€ 319	€ 277	€ 351	€ 947	€ 0	124
Zwijndrecht	€ 389.000	0,0866	€ 333	€ 322	€ 363	€ 1.018	€ 0	220
Landelijk gemiddelde	€ 484.000	0,0909	€ 423	€ 225	€ 346	€ 994		

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten.

Kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de zogeheten 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Tevens vindt een vermogenstoets plaats. Onlangs is de wettelijke vermogensnorm verhoogd. Ook hier geldt dat de gemeente de ruimste norm toepast.

Een groot deel van de kwijtscheldingen wordt geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen.

Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. In onze gemeente verlenen wij kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor woningen.

De specificatie van de totale kwijtschelding 2025, evenals die van de werkelijke cijfers over 2023 en de begroting 2024 is als volgt:

Kwijtschelding

Kwijtscheldingen (bedragen x 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Mutatie 2025 t.o.v. 2024
Afvalstoffenheffing	€ 596	€ 688	€ 600	-€ 88
Rioolheffing	€ 510	€ 640	€ 540	-€ 100
TOTAAL	€ 1.106	€ 1.328	€ 1.140	-€ 188

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de volgende onderwerpen:

- Risicobeheersing
- Weerstandsvermogen
- Financiële kengetallen

Risicobeheersing

Als gemeente zijn we betrokken bij activiteiten waar mogelijk risico's aan verbonden zijn. Ook worden we soms geconfronteerd met autonome ontwikkelingen waar risico's aan verbonden zijn. Deze risico's kunnen van juridische, financiële, maatschappelijke of inhoudelijke aard zijn. Risicomanagement is daarom een belangrijk onderdeel van onze overheidsverantwoordelijkheid. Binnen de gemeente Zwijndrecht is structureel aandacht voor risicomanagement.

Er worden verschillende typen van risico's onderkend die de gemeente wil beheersen. Risicobeheersing kent dan ook vier deelonderwerpen:

- Risicomanagement ("klassiek") en het bijbehorende weerstandsvermogen
- Fraude-ricomanagement
- Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)
- Integriteitsbeleid.

In deze paragraaf geven wij informatie over hoe deze vier onderwerpen in onze gemeente zijn belegd. We laten zien wat er op dat gebied al gedaan is en hoe het onderwerp blijvend onder de aandacht wordt gehouden. Daarmee geven we vorm aan het risicomanagement.

Voor het deelonderwerp 'Risicomanagement' geven we vervolgens inzicht in de omvang van het risicoprofiel en de grootste risico's met de daarbij behorende beheersmaatregelen. De paragraaf over dit onderwerp laat ook zien hoe het weerstandsvermogen en de daarbij behorende ratio zich ontwikkelen.

Tenslotte hebben we ook een aantal financiële kengetallen opgenomen. Dit doen we enerzijds om het inzicht in onze financiële positie te vergroten en anderzijds om deze te kunnen vergelijken met andere gemeenten.

Risicomanagement

Het college draagt zorg voor een organisatie die in control is en blijft. Een van de hulpmiddelen hierbij is het uitvoeren van een voldoende risicomanagement. Risicomanagement is een werkmethode die de organisatie helpt om op een gestructureerde manier tijdig risico's in kaart te brengen, te evalueren en te beheersen.

In 2025 wordt tweemaal een risico-inventarisatie uitgevoerd: bij de jaarrekening en de begroting. De inventarisatie vindt plaats aan de hand van gesprekken tussen de vakafdelingen (management) en de controllers. Het totaaloverzicht van de geïnventariseerde risico's en de beheermaatregelen wordt centraal besproken en bewaakt.

In de praktijk wordt op vier manieren omgegaan met risico's:

- risico verkleinen,

- risico vermijden,
- risico overdragen (bijvoorbeeld door het te verzekeren)
- risico accepteren.

In de praktijk kan een mix tussen deze manieren van beheersen bestaan. Zo is vaak de intentie om een risico te verkleinen, maar blijft nog steeds een reservering in het weerstandsvermogen nodig om bij tegenslag de eventuele financiële gevolgen te kunnen opvangen (= risico accepteren), omdat het risico niet geheel vermeden of verkleind kan worden.

Als het risico voldoende helder beschreven is en de wijze van beheersen bekend, dan vindt uiteindelijk de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen plaats. Ofwel: voor welke omvang accepteren we dat het risico zich kan voordoen? Onder het kopje [Geïventariseerde risico's](#) kunt u lezen wat de uitkomst is van dit proces.

Frauderisico's

De aandacht voor fraude en de preventie van fraude is steeds meer op de radar komen te staan. Incidenten in het bedrijfsleven en in de publieke sector, hebben de afgelopen jaren bijgedragen aan aanscherping van de normen voor goed bestuur, toezicht en verantwoording. Goed bestuur vereist van zowel college als ambtelijke organisatie een voortdurende, 'gezonde', alertheid op kwetsbare handelingen of risico's.

Met ingang van de jaarrekening 2022 geeft het college apart aandacht aan fraude en frauderisico-management in de paragraaf Risico's en weerstandsvermogen.

Wat verstaan wij onder fraude?

In 2022 is na overleg in auditcommissie gekozen om de definitie van 'fraude' in Zwijndrecht als volgt te formuleren:

"Fraude: een medewerker of bestuurder doet iets of laat iets na in ruil voor een wederdienst of als een vriendendienst. Fraude is ook: doorbreking van de administratieve organisatie/interne beheersing door de leiding ('management override of internal controls')."

In het verleden ging de definitie van fraude alleen uit van het opzettelijk doen of nalaten in ruil voor een wederdienst of als vriendendienst. Nu we in Zwijndrecht de definitie verbreed hebben kunnen we beter invulling (gaan) geven aan fraudepreventie. We richten ons daarbij op de *mogelijkheden tot fraude in processen* die van andere aard kunnen zijn dan geldelijk gewin behalen door een fraude-handeling.

Preventie van fraude:

Uiteraard is preventie is beter dan reparatie achteraf. Ter preventie is wordt een frauderisico analyse uitgevoerd. Deze fraude risico analyse en de beheersmaatregelen om die risico's te verkleinen wordt ook betrokken bij de interne Verbijzonderde interne Controle (VIC) voor de beoordeling van het rechtmatig handelen van de gemeentelijke organisatie.

De controlfunctie en de vakafdelingen inventariseren de frauderisico's voor de eigen afdeling periodiek, zodat dit onderdeel van risicomanagement blijvend op de agenda staat.

De gemeentelijke frauderisico-analyse wordt vanaf 2023 jaarlijks geactualiseerd zodat overzicht behouden blijft op de risico's op fraude en fraude preventie.

Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)

Onder misbruik wordt verstaan het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte gemeentelijke subsidies of uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de gemeente te betalen. Misbruik van gemeentegelden wordt geregeld aangeduid met het plegen van fraude om zich onrechtmatig gemeentegelden toe te eigenen. Misbruik van regelingen moet echter wel duidelijk worden onderscheiden van fraude waarbij veelal één of meerdere medewerkers betrokken zijn. Bij misbruik is altijd sprake van het door derden onrechtmatig gebruiken van een regeling/faciliteit die de gemeente biedt.

Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van gemeentelijke bijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de gemeente, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan.

Misbruik is onrechtmatig, oneigenlijk gebruik niet. Wanneer sprake is van misbruik van gemeentelijke gelden zal de gemeente deze gelden terugvorderen.

Ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) van wet- en regelgeving is er de toets op juistheid en volledigheid die de gemeente toepast op de gegevens die een belanghebbende (inwoner, ondernemer of organisatie) verstrekt om op een regeling aanspraak te maken. Aanvullende beheersmaatregelen conform het M&O-beleid zijn onder andere het actueel houden van regelingen, voorlichting, misbruikpreventie, handhaving, misbruikopsporing en sanctionering. Ook de VIC (verbijzonderde interne controle) besteedt aandacht aan de risico's op M&O en beoordeelt de beheersmaatregelen die M&O moeten tegengaan.

Overkoepelend beleidskader risicomanagement

In de managementletter 2022 heeft de accountant het college geadviseerd een overkoepelend beleidskader vorm te gaan geven. Dit beleid is in 2023 in concept opgesteld en in 2024 door het college vastgesteld. De raad is via de auditcommissie geïnformeerd over voortgang en het uiteindelijk vastgestelde beleid. Het beleid borgt een samenhangende aanpak met de andere risico's genoemd in deze paragraaf.

Integriteitsbeleid

Onze visie op integriteit is:

Gemeente Zwijndrecht is een integere en veilige organisatie waar je een bijdrage levert aan de Zwijndrechtse samenleving. We streven naar een open, ethische cultuur waar mensen zich uit (durven) spreken, kritiek (durven) uiten en (mogelijke) integriteitsschendingen (durven te) melden.

We zetten in Zwijndrecht in op de gezamenlijke verantwoordelijkheid van onze medewerkers en bestuurders. Integriteit doen we samen! Medewerkers die in dienst komen, dienen een VOG of een VOG-P te overleggen.

Iedere maand deelt de integriteitscoördinator op het intranet een dilemma om ook op die manier de bewustwording te blijven triggeren en de aandacht voor het onderwerp op de agenda te houden. Jaarlijks houdt elk team of afdeling een herhaalsessie morele oordeelsvorming waarbij vraagstukken of dilemma's die specifiek voor dat team of die afdeling zijn samen worden besproken.

We houden onze regelgeving (o.a. gedragscode, meldregelingen ongewenst gedrag / vermoedens van misstanden, onderzoeksprotocol) actueel. Uiteraard houden we de ontwikkelingen op het gebied van integriteit in de gaten en communiceren hierover naar de organisatie. Onze leidinggevenden

worden getraind om met ongewenst gedrag en dilemma's om te gaan, vooral gespreksvoering krijgt daarbij de aandacht. Het jaarverslag integriteit gemeente Zwijndrecht geeft inzicht in wat er in een jaar op het gebied van integriteit is gebeurd en doet aanbevelingen voor de toekomst. Het integriteitsplan 2019-2023 wordt in 2024 geactualiseerd. Besluitvorming staat in 2024 gepland. Daarnaast is een screeningsbeleid in ontwikkeling. Bij het screeningsbeleid worden alle kwetsbare functies en kwetsbare processen in kaart gebracht en wordt op basis daarvan een passend screeningsbeleid opgesteld. Dit beleid wordt in 2024 opgesteld en naar verwachting ook in 2024 vastgesteld.

Bij het uitrollen van het integriteitsbeleid over de organisatie wordt steeds meer aansluiting gezocht bij de behoefte van een afdeling of team (afhankelijk van de aard van de werkzaamheden en het aantal kwetsbare functies/processen). Integriteit is ook daar maatwerk en geen eenheidsworst. Tot slot heeft Zwijndrecht vier (geschoolde) vertrouwenspersonen voor de ambtelijke organisatie. Zij zijn een belangrijke voorwaarde voor medewerkers om veilig een melding te kunnen doen.

Weerstandsvermogen

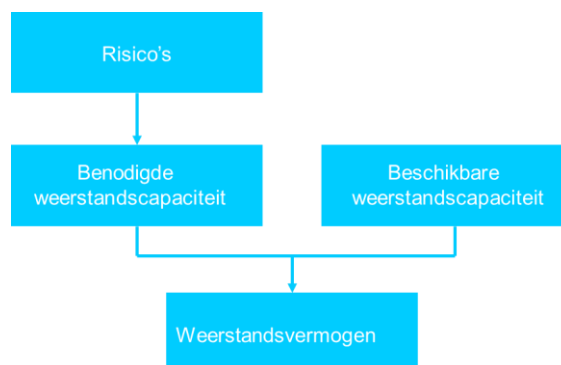
In deze paragraaf geven we inzicht in de cijfermatige techniek en de concrete risico's zelf vanuit het risicomanagement. Allereerst gaan we in op de definitie van "weerstandsvormogen". Wat is dat nu eigenlijk?

Weerstandsvormogen: is het vermogen van de gemeente om (incidentele) financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De omvang van het weerstandsvormogen volgt uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) en de benodigde weerstandscapaciteit (risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten).

Onder een risico in relatie tot het weerstandsvormogen verstaan wij de kans dat een gebeurtenis zich voordoet die (de hoeveelheid beschikbare financiële middelen voor) het realiseren van doelstellingen in positief of negatief opzicht beïnvloedt.

Bij de bepaling van de omvang van het weerstandsvermogen streven wij geen exacte nauwkeurigheid na. We werken met een zogenaamde bandbreedte met een minimaal benodigde omvang en een maximaal benodigde omvang. In de tabel hieronder wordt de minimaal benodigde weerstandscapaciteit aangegeven.

In het weerstandsvermogen maken wij onderscheid tussen het weerstandsvermogen van de reguliere exploitatiebegroting en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Qua aard en risicoprofiel verschillen deze beide activiteiten namelijk wezenlijk van elkaar en is de benaderingswijze enigszins verschillend. De provincie beoordeelt, als toezichthouder, het weerstandsvermogen van de gemeente wel als één bedrag.

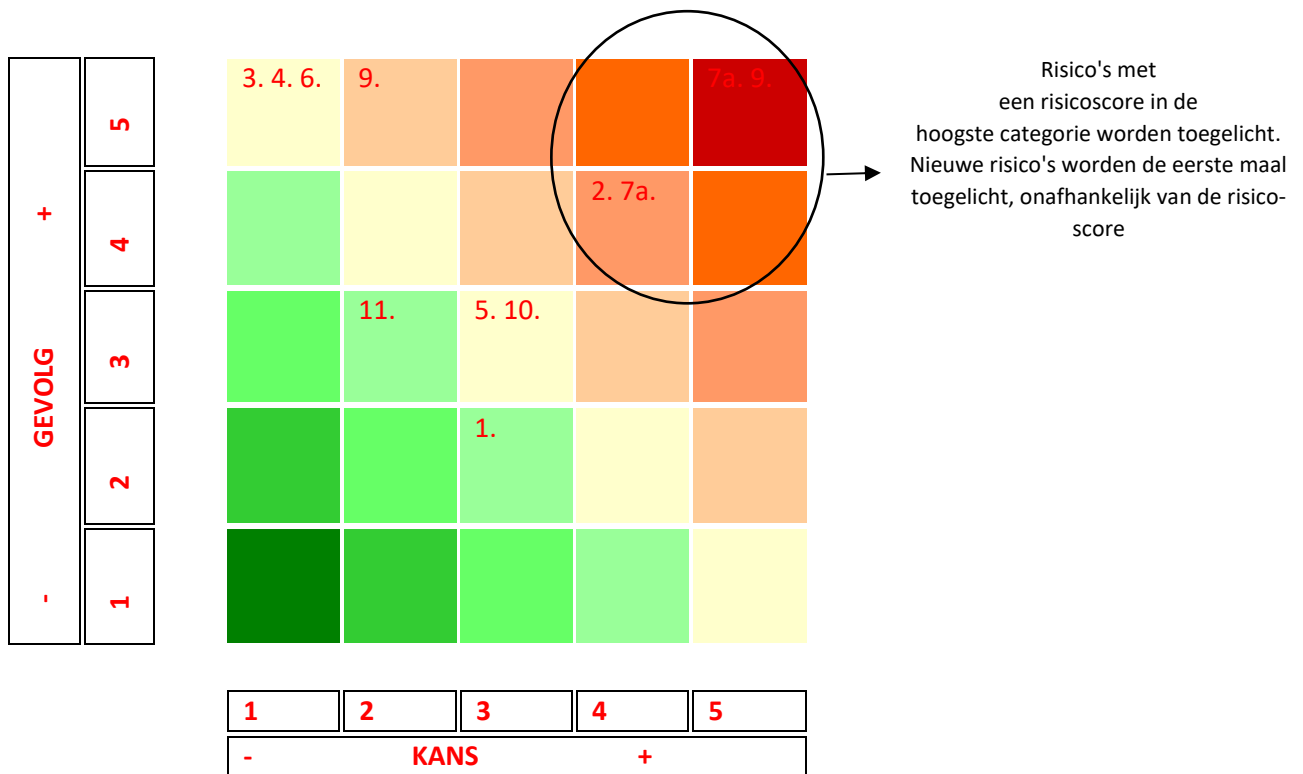
Geïventariseerde risico's:

We hebben onze risico's voor de exploitatie geactualiseerd en dit zijn op dit moment de belangrijkste risico's:

	Risico	Risicoprofiel (kans x effect)	Kwantificering update JR23	Bruto Bedrag update B25	Kwantificering update B25
1	Mede-eigenaar ROM-D	Laag-gemiddeld	€ 60.000	€ 300.000	€ 60.000
2	Fin. aansprakelijkheid Verbonden partijen	Hoog	€ 644.000	€ 1.210.000	€ 968.000
3	Borg- en garantstellingen excl. HVC	Laag-gemiddeld	€ 85.000	€ 1.700.000	€ 85.000
4	Garantstellingen HVC	Laag-gemiddeld	€ 420.000	€ 8.400.000	€ 420.000
5	Oplopende rente geld- en kapitaalmarkt	Gemiddeld	€ 190.000	€ 470.000	€ 190.000
6	Borg- en garantstellingen woningcorporaties	Laag-gemiddeld	€ 5.050.000	€ 101.000.000	€ 5.050.000
7a	Kostenontwikkeling jeugd: intensivering sturing reguliere casussen	Hoog	€ 1.026.000	€ 1.331.000	€ 1.331.000
7b	Kostenontwikkeling jeugd: intensivering sturing complexe casussen	Gemiddeld-Hoog	€ 420.000	vervallen	vervallen
8	Herijking gemeentefonds	Gemiddeld	€ 414.000	€ 690.000	€ 414.000
9	Martkontwikkeling inkooprijzen	Laag-gemiddeld	€ 1.600.000	€ 8.000.000	€ 1.600.000
10	Plotselinge verzakkingen	Gemiddeld	€ 256.000	€ 640.000	€ 256.000
11	Krapte op de arbeidsmarkt	Gemiddeld	pm	pm	pm
12	Informatiebeveiliging	Hoog-gemiddeld	pm	pm	pm
	Totaal gekwantificeerde risico's		€ 10.165.000	€ 123.741.000	€ 10.374.000

De benodigde minimale weerstandscapaciteit is € 10.374.000. De omvang van de Algemene Reserve is ultimo 2025 €18.113.000. We komen dan uit op een weerstandsratio van 1,8:1. We hanteren in Zwijndrecht een streefwaarde van minimaal een ratio van 1:1. We voldoen dus in 2025 aan die norm.

Risico's in de hoogste risicoscore, vervallen risico's en nieuwe risico's

2. Financiële aansprakelijkheid Verbonden partijen

Dit risico betreft alle verbonden partijen (met uitzondering van jeugd) . De omvang wordt rekenkundig bepaald door het totaal van de gekwantificeerde risico's per gemeenschappelijke regeling op te nemen, met een kans van voordoen van 20% Bij de betreffende verbonden partijen zijn de gekwantificeerde risico's in hun P&C documenten opgenomen. In iedere regeling dragen wij bij volgens een bepaald percentage waardoor ons aandeel in het totaal van de risico's van alle gemeenschappelijke regelingen € 968.000 is. Dit bedrag is met name gestegen voor het risico dat bestaat bij de GR NRIJ (Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde).

De gemeente Rotterdam en de provincie Zuid-Holland zijn per 1 januari 2018 uit het NRIJ getreden. Er is toen afgesproken dat de provincie en de gemeente Rotterdam nog tot en met 2025 financieel zouden bijdragen aan het NRIJ. Jaarlijks is dit een bedrag van ca. 1,3 miljoen euro. Deze bijdrage stopt volgens afspraak na 2025. Vanaf 2026 heeft het NRIJ substantieel minder geld beschikbaar voor het uitvoeren van de taken. Partijen moeten daarom rekening houden met een financiële opgave tot 20% in 2025.

Er is een plan van aanpak opgesteld om samen met de andere deelnemende gemeenten versneld te komen tot de benodigde besparing. De gemeente Zwijndrecht draagt met een aandeel van 23% bij in de kosten van de NRIJ. Dit is op basis van inwoneraantal. Wanneer niet kan worden voldaan aan de financiële opgave van 20%, of slechts ten dele, dan is dat van invloed op de hoogte van de jaarlijkse bijdrage van de deelnemende gemeenten. Zonder besparingen leidt dat voor de gemeente Zwijndrecht tot een verhoging van de bijdrage met maximaal € 300.000 (23% x 1.300.000). Dit is tevens het maximale risicobedrag.

7. a Jeugd

De middelen die Zwijndrecht ontvangt in het gemeentefonds voor de uitvoering van de Jeugdwet (2015) zijn in principe taakstellend voor het uitvoeren van de taken van de Jeugdwet. Deze taken worden grotendeels uitgevoerd door de onder de Dienst Gezondheid en Jeugd vallende Service Organisatie Jeugd (SOJ). In de afgelopen jaren is gebleken dat het budget niet altijd toereikend was om de noodzakelijke hulp te verlenen. Hoewel er extra middelen vanaf 2023 zijn toegezegd, blijft de vraag of de kostenstijgingen binnen het budgettaire kaders kunnen worden uitgevoerd. Belangrijke opmerking hierbij is dat de solidariteit is losgelaten. Dit verhoogt het risico voor ons als deelnemende gemeente. Om het risico te beperken sturen we op de toegang en voortgang van jeugdzorg casuïstiek. Omdat we in de begroting 2025 niet langer een aparte taakstelling op dure casuïstiek hebben opgenomen, kan dat risico met ingang van deze begroting vervallen.

Financiële kengetallen

Hierna volgt eerst een samengevat overzicht van de financiële kengetallen met toelichting.

Financiële Kengetallen	Rekening 2023	Gewijzigde Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren raming 2026	Meerjaren raming 2027	Meerjaren raming 2028
Netto schuldquote	101%	108%	131%	160%	166%	179%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle vertrekte leningen	97%	107%	129%	159%	165%	178%
Solvabiliteitsratio	24%	20%	14%	11%	8%	6%
Grondexploitatie	0%	7%	8%	5%	7%	5%
Structurele exploitatieruimte	2%	0%	1%	-6%	-5%	-5%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	108%	103%	107%	107%	107%	107%

De getallen voor 2023 en 2024 zijn gebaseerd op respectievelijk de gepubliceerde jaarrekening 2023 en gewijzigde begroting 2024 (stand tot 1 oktober 2024). Dit betekent dat de kengetallen voor genoemde jaren dus afwijken van de begroting 2023 respectievelijk 2024. Ze laten nu het meest actuele (gerealiseerde) beeld zien.

We zien in de kengetallen het volgende terug:

- Een oplopende schuldquote in 2025 door ons investeringsprogramma en het inzetten van reserves als dekkingsmiddel (alleen nog in 2025). Zo lang als we meer investeren dan afschrijven in een jaar, zal onze schuldpositie toenemen. We merken op dat de schuldquote achteraf vaak lager uitvalt dan geraamd, omdat we minder investeren / onderuitputtingen hebben. De investeringsgraad is echter wel groeiende, mede omdat de investeringsbudgetten zijn verlaagd (denk bijvoorbeeld aan het IP-infra waar tot en met 2024 met een jaarbedrag van € 15 miljoen is gewerkt). Onze schuld blijft zowel relatief als absoluut groeien.
- In 2025 is sprake van een huishoudboekje dat structureel in evenwicht is. We betalen al onze vaste lasten (bijvoorbeeld in het huishoudboekje: hypotheek”) in 2025 uit structurele inkomsten (in het huishoudboekje: inkomen).
- In de meerjarige cijfers over de structurele exploitatieruimte, komt het financiële ravijn vanaf 2026 tot uitdrukking door een negatieve exploitatieruimte. Doordat het resultaat negatief is, nemen onze reserves af en moeten we (op papier) meer lenen. Ook dat uit zich in sterk oplopende schuldquotes.
- Indien het ravijn van 2026 e.v. niet gedempt wordt door ofwel extra inkomsten (rijk, verdeling gemeentefonds) of lagere uitgaven (eigen bezuinigingen, ook binnen verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen) gaan alle schuld indicatoren verder in het 'rood'.

Netto schuldquote

Deze is uitgekomen op 131% ten opzichte van 108% die voor 2024 verwacht wordt. Hoe lager, hoe beter de schuldpositie, hoe lager het risico op een schuld die we niet kunnen afbetalen.

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is, valt niet direct af te leiden uit deze quote zelf, maar hangt af van andere factoren. Factoren zoals het voorzieningenniveau in Zwijndrecht en welk aandeel rentelasten in de exploitatie we acceptabel vinden.

De schuldquote wordt berekend door de schulden te delen door baten in een jaar. De oplopende schuldquote is te verklaren doordat de begrote investeringen hoger zijn dan de jaarlijkse afschrijvingen.

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

In 2025 is deze uitgekomen op 129%, ten opzichte van 107% die voor 2024 verwacht wordt. Hoe hoger, hoe meer risico want de schuldpositie is dan slechter.

Een hoge schuld kan worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Deze correctie vindt plaats door de netto schuld te verminderen met verstrekte leningen aan de woningcorporaties en overige verstrekte leningen. Deze correctie heeft een beperkte invloed op de ontwikkeling van de schuldquote van enkele procentpunten. Hierdoor zijn de hiervoor beschreven ontwikkelingen bij de netto schuldquote hierboven dezelfde als bij dit kengetal.

Solvabiliteitsratio

Deze is uitgekomen op 14% in 2025, ten opzichte van de verwachte 20% voor 2024. In 2025 investeren we naar verwachting meer met geleend geld dan dat we 'eigen' gespaard geld inzetten. Ook vinden er in 2025 nog reserve onttrekkingen plaats in het kader van de dekkingsreserve die we in het kader van de pilot met de provincie in '24 en '25 mochten gebruiken.

De aflopende trend blijft vooralsnog ongewijzigd ten opzichte van eerdere jaren. Grofweg: zo lang als onze investeringsbudgetten hoger zijn dan onze afschrijvingen, moeten we per saldo geld bijlenen.

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als een percentage van het totale vermogen. Het geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen, hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. De VNG hanteert als advies een minimumomvang van 20%. Hier zitten we onder. Dit heeft geen directe consequenties, maar geeft wel aan dat onze vermogenspositie ("eigen geld in de reserves") relatief krap is.

Grondexploitatie

Deze is uitgekomen op 8% ten opzichte van 7% verwacht in 2024. Hoe lager, hoe minder risico. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden in exploitatie zich verhoudt tot de geraamde baten. De boekwaarde van de gronden is van belang, omdat de waarde moet worden terugverdiend uit de grondverkopen. Hoe hoger het kengetal hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt.

De VNG geeft als advies dat een omvang van dit kengetal boven de 10% als kwetsbaar gezien kan worden. De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie is ook van invloed op de netto schuldquotes en de solvabiliteitsratio, omdat de bouwgronden zijn gefinancierd met vreemd vermogen. Met een uitkomst van maximaal 7% is het risico op dit punt te overzien.

Ten opzichte van de rekening 2023 is het kengetal hoger uitgekomen, omdat de boekwaarde van de gronden hoger is door o.a. de vaststelling van nieuwe grondexploitaties en voorbereidingskredieten. Een nadere toelichting op deze toename is te vinden in de paragraaf Grondbeleid. De percentages in de latere jaren zijn lager en dat betekent dat het risico op verliezen en omvang van openstaande grondposities lager worden. Dit is een momentopname en kan met het openen van nieuwe bouwgrondexploitaties en/of veranderingen in de markt ook weer wijzigen.

Structurele exploitatieruimte

Deze is uitgekomen op 1% ten opzichte van de begroting 2024 van 0%.

Dit getal is belangrijk om te kunnen zien of wij onze structurele uitgaven ook dekken vanuit structurele inkomsten. Structurele uitgaven ten laste brengen van reserves levert immers een financieel probleem op als de reserve op is. Het positieve getal geeft aan dat we in 2025 een structureel sluitende begroting hebben. Er zijn meer incidentele lasten dan incidentele baten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten (excl. reserves) en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoeging aan reserves te delen door de totale baten (excl. reserves) en uit te drukken in een percentage. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Hoewel het percentage positief is en dus goed te noemen, moeten we hier een disclaimer bij aangegeven. In 2025 mogen we (nog) eenmaal een reserveonttrekking meetellen als structurele inkomst. Dit conform onze afspraken met de toezichthouder. Belangrijkste boodschap is dat Zwijndrecht niet zo wendbaar is dat er zonder bezuinigingen financiële ruimte gemaakt kan worden voor nieuw beleid.

Vanaf 2026 is het percentage negatief omdat in dit bijzondere jaar het financiële ravijn door het standpunt van het kabinet voor aanpassing van de financiële verhoudingen tussen rijk en gemeenten tot uitdrukking komt. In afwachting van die aanpassing heeft het kabinet de groei van de algemene uitkering bevroren op het niveau dat min of meer gelijk is aan 2023 en 2024.

Belastingcapaciteit

Deze is uitgekomen op 107% ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 100%.

Omdat het landelijk gemiddelde voor 2025 nog niet bekend is, wordt de belastingcapaciteit bepaald door onze woonlasten te vergelijken met het landelijk gemiddelde van het vorige begrotingsjaar. Er zijn signalen dat de woonlasten bij omliggende gemeenten meer zullen stijgen dan alleen de inflatie, gezien veel gemeenten te maken krijgen met financiële krapte. In Zwijndrecht stijgen de woonlasten daarentegen met hooguit het inflatiepercentage.

Beschouwing financiële positie

Uit de prognose hierboven blijkt een verslechtering van de gemeentelijke financiële positie. Dat is niet onverwacht. Vanuit financiële optiek mogen we desondanks wel enige trots hebben op de slagvaardigheid om met bezuinigingen toch tot een sluitende begroting voor 2025 te komen.

Echter, er gaan toch meer signalen op "rood" de komende jaren. Dit doordat we én een te lage solvabiliteit (eigen vermogen is laag ten opzichte van het vreemd -geleend- vermogen) én een structureel exploitatietekort ("jaar duurt langer dan het jaarsalaris") voor ons zien als gevolg van het 'financiële ravijn 2026'.

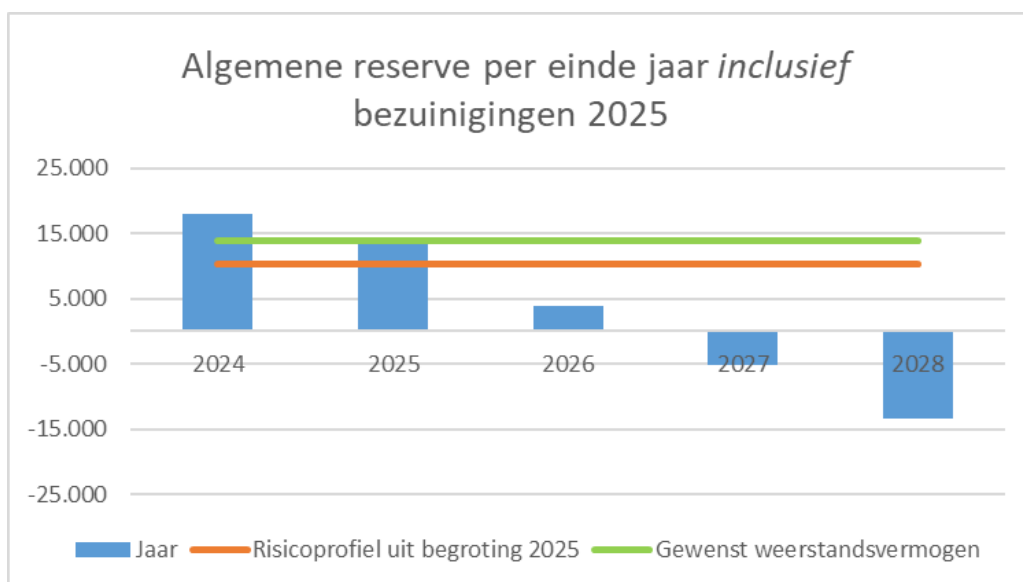
In de Kadernota en raadsinformatiebrieven en -voorstellen is de raad geïnformeerd over de financiële strategie die Zwijndrecht hierin volgt. We geloven in ons raadsprogramma en willen daar vol op

inzetten én we willen baas in eigen portemonnee blijven. Hiervoor zijn bezuinigingen onontbeerlijk gebleken. In deze begroting wordt dan ook fors omgebogen (zie hoofdstuk 1).

Voor een ook op de langere termijn houdbare en zelfstandige financiële positie is meer nodig. Hiertoe wordt in 2025 vol doorgewerkt aan mogelijke maatregelen lokaal en regionaal (GR'en) alsmede onze lobby in de richting van (buur)gemeenten, provincie en rijk.

Tenslotte is Voor de beschouwing van de financiële positie is het van belang om een oordeel te vormen of ons weerstandsvermogen voldoende blijft om risico's op te kunnen vangen. Met andere woorden: de continuïteit op korte termijn van de gemeente moet verzekerd zijn. De continuïteit van de gemeente kan goed beoordeeld worden door te kijken naar de omvang (en de groei- of afname) van de Algemene Reserve. Deze Reserve moet minimaal bevatten een bedrag dat gelijk is aan de omvang van de geïnventariseerde risico's. Formeel: de weerstandsratio moet minimaal 1 zijn.

Bij een risicoprofiel van € 10.374.000 bevat de algemene reserve € 14.240.000 per einde 2025. De weerstandsratio zoals we deze in Zwijndrecht hanteren is daarmee 1:1,4. Zoals vorig jaar afgesproken houden we de buffer die onze Algemene Reserve biedt bovenop de minimale omvang voor risico's scherp in de gaten. De minimale buffer bovenop de risico's is gesteld op 3,5 miljoen. Voor 2025 en verder ziet dat plaatje er als volgt uit:

De verwachte buffer per einde 2025 is een kleine € 4 miljoen. Hiermee vertrouwen wij voor de korte termijn een voldoende balans gevonden te hebben door het hanteren van een scherpe begrotingsdiscipline.

Zoals vorig jaar gemeld zijn alle Enecomiddelen gebundeld in de Algemene Reserve en eerder al in de dekkingsreserve voor kapitaallasten. De middelen zijn daarmee aldus geoormerkt.

De langere termijn (na 2025) blijft een groot punt van zorg, welke zich het meest concreet uit in het verdampen en zelfs negatief worden van onze algemene reserve. Een te lage negatieve reserve is een continuïteitsrisico en kan leiden tot preventief toezicht en aanvullende maatregelen die onze zelfstandigheid bedreigen ("baas in eigen portemonnee").

In goede samenwerking met de raad zal het college samen met de raad ook na deze begroting dus met alle kracht verder werken aan een evenwichtige financiering voor de Zwijndrechtse opgaven, te beginnen met de aanloop naar de kadernota 2026.

Paragraaf Financiering

Algemeen

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot de gemeentelijke financieringsfunctie. De gemeentelijke financieringsfunctie wordt ook wel met de term 'treasury' aangeduid. Het begrip treasury kan worden gedefinieerd als het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het zorgen voor voldoende liquide middelen en het daarbij afdekken van met name rente- en kredietrisico's.

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en het lokaal vastgestelde Financieringsstatuut. In de Wet fido staan vooral transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht financieringsstatuut en ook een financieringsparagraaf in begroting en jaarstukken. De risicobeheersing binnen de Wet fido richt zich op renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. De treasury vindt plaats binnen wettelijke kaders en dat betekent dat niet gericht is op het verdienen van geld door te speculeren met belastinggeld. Op 9 december 2014 heeft de gemeenteraad het geactualiseerde Financieringsstatuut vastgesteld, dat per 1 januari 2015 in werking is getreden.

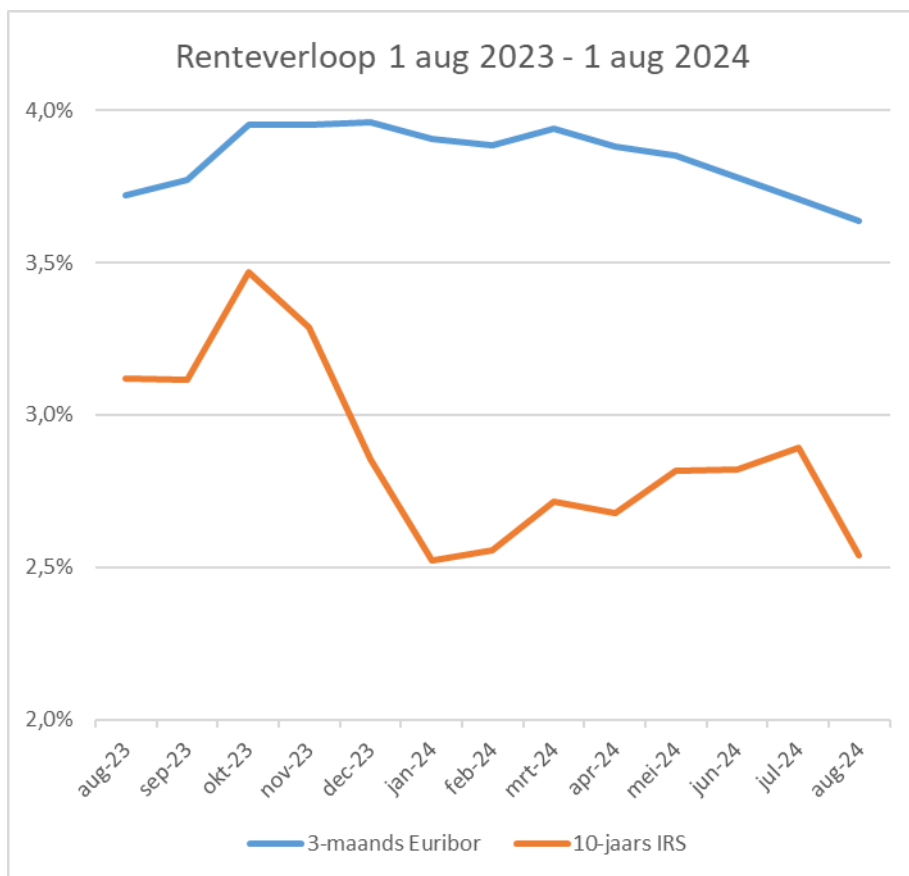
Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen; de controlfunctie is belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan.

De beslissingsbevoegdheden binnen het treasurybeleid ligt bij de gemeente, de advisering en uitvoering bij de servicegemeente Dordrecht.

Renteontwikkelingen

De tarieven op de geldmarkt (kortlopende leningen) volgen de tarieven die de ECB hanteert met haar beleidsrente. Na enkele jaren van stijgingen is dit tarief in juni met een kwart procentpunt verlaagd tot 3,75% op dit moment. Verwacht wordt dat de inflatie ruimte biedt voor verdere verlagingen in de komende maanden. Het is lastig om in te schatten wat de frequentie en de grootte van de stappen zal worden, maar de algemene marktverwachting is dat eind 2024 de rente 0,50 procentpunt lager zal zijn dan nu.

De verwachting voor de kapitaalmarktrente is dat die wat zal gaan dalen. De duurste lening is op dit moment een 20-jarige aflossingsvrije lening die ongeveer 3,30% kost inclusief de liquiditeitsopslag. Voor langere looptijden gelden lagere tarieven. De liquiditeitsopslagen nemen toe naarmate de looptijd langer wordt, maar per saldo wordt een langere lening goedkoper. Waar de opslag voor een 10-jaarslening medio 2023 nog 0,20% was, is de actuele opslag 0,40%.

Tabel 1 – Renteverloop 1 augustus 2023 - 1 augustus 2024 (bedragen x € 1 miljoen)

Financieringspositie

Financiering activa

De activa van de gemeente Zwijndrecht zijn per begin 2025 naar verwachting als volgt gefinancierd:

Omschrijving	Bedrag per 1-1-2025	
Totale boekwaarde investeringen		€ 273,0
<i>Vaste financieringsmiddelen:</i>		
Reserves	€ 57,1	
Voorzieningen	€ 23,2	
Langlopende leningen	€ 151,4	
		€ 231,7
Financieringstekort		€ 41,3

Tabel 2 - Financieringspositie per 1 januari 2025 (bedragen x € 1 miljoen)

Het financieringstekort per 1 januari 2025 komt uit op 41,3 miljoen. Dit zal grotendeels opgevangen worden door middel van kortlopende financiering. Als er een structurele liquiditeitsbehoefte ontstaat, dan zullen er langlopende leningen worden aangetrokken. In de praktijk valt het financieringstekort meestal lager uit, omdat er door planningsoptimisme minder wordt uitgegeven dan waar in de begroting rekening mee wordt gehouden.

Omslagrente

In de rentenotitie van de Commissie BBV is bepaald dat de aan de taakvelden toe te rekenen omslagrente, ofwel de rekenrente, gebaseerd dient te worden op de werkelijke rentelasten en rentebaten. De berekende omslagrente voor 2025 is 2,1%. We ronden conform de regelgeving af op 0,5%. Dit betekent dat voor de interne doorberekening van de rentekosten naar de investeringen hanteren we een omslagrente van 2% wordt gehanteerd. Dat was 1,5% in 2024. Dit is conform de bezuinigingsmaatregel rekenrente (nummer 61).

De berekening van de omslagrente wordt bepaald door de boekwaarde van de vaste activa en de aan de taakvelden toe te rekenen rente. De werkelijk rentelasten mogen niet meer dan 25% afwijken van de aan de taakvelden toe te rekenen rente. Bij het opstellen van de begroting zal jaarlijks gezien worden welke omslagrente gehanteerd wordt.

		2025	
a1.	De externe rentelasten over de lange financiering		4.589
a2.	De externe rentelasten over de korte financiering	+/+	1.222
b.	De externe rentebaten	-/-	-68
	Saldo rentelasten en rentebaten		5.744
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+	-
d2.	Rente over voorzieningen	+/+	300
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		6.044
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	-326
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-
c3.	De rentebaait van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	-
		-/-	-326
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		5.718
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	-5.462
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury (bruto)		256
	Stelpost rentelasten	+/+	-
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury (netto)	- = voordeel / += nadeel	256

Tabel 3 - Renteschema 2025 (bedragen x € 1.000)

Opgenomen langlopende leningen

Overeenkomstig de laatste liquiditeitenplanning wordt de financiering begroot. In 2024 jaar wordt er naar verwachting een langlopende lening van € 15 miljoen aangetrokken. Voor 2025 wordt vooralsnog € 36 miljoen aan nieuwe langlopende leningen verwacht. Dit wordt vooral veroorzaakt door het investeringsvolume en aflossingen op bestaande leningen. In de eerste helft van 2025 verwachten we een overschrijding van de kasgeldlimiet (zie onderdeel 1a verderop) en dit ondervangen we door het aantrekken van eerder genoemde financiering. In de komende jaren worden leningen verwacht van € 22 miljoen (2026), € 19 miljoen (2027) en € 20 miljoen (2028) De hierna volgende tabel geeft inzicht in het verwachte verloop van de leningenportefeuille in 2025.

Omschrijving	Bedrag	Gemiddeld percentage
Stand per 1 januari 2025	€ 151.435	2,68%
Nieuwe leningen	€ 36.000	3,00%
Reguliere aflossingen	€ 6.383-	
Vervroegde aflossingen	€ -	
Rente-aanpassing (oud percentage)	€ -	
Rente-aanpassing (nieuw percentage)		
Stand per 31 december 2025	€ 181.052	2,78%

Tabel 4 - Mutaties leningenportefeuille onderhandse geldleningen 2025 (bedragen x € 1.000)

Uitzettingen

Onder uitzettingen worden verstrekte langlopende geldleningen en deposito's verstaan. Voor de gemeente Zwijndrecht is alleen de eerstgenoemde categorie van toepassing. Onderstaand totaalbedrag betreft leningen aan een woningbouwcorporatie, sportvereniging O&O en gelden die in het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting ondergebracht zijn en van waaruit startersleningen verstrekt worden.

Omschrijving	Bedrag
<u>Verstrekte geldleningen:</u>	
Stand per 1 januari 2025	€ 6.693
Nieuwe leningen	€ -
Reguliere aflossingen	€ 268-
Vervroegde aflossingen	€ -
Rente-aanpassing (oud percentage)	€ -
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	€ -
Stand per 31 december 2025	€ 6.425

Tabel 5 - Mutaties uitzettingen 2025 (bedragen x € 1.000)

In tabel 8 van deze paragraaf worden deze bedragen naar kredietrisico gespecificeerd.

Risicobeheersing

Zoals eerder benoemd vormt risicobeheersing één van de pijlers van de Wet fido. In de navolgende onderdelen gaan we in op de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de gemeentelijke treasuryfunctie. In beginsel kunnen deze worden onderscheiden in renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's. Voor ons zijn de twee laatstgenoemde risico's niet van toepassing. Daarnaast kunnen we een informatierisico benoemen, te weten het risico dat relevante informatie niet tijdig of volledig bij de treasuryafdeling onder de aandacht wordt gebracht.

1. Renterisico's

Renterisico's kunnen we vanuit de Wet fido bezien op de korte en op de langere termijn.

1a. Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming, dus met uitzondering van stortingen in reserves. Indien hierbij de kasgeldlimiet bij herhaling wordt overschreden dient er geconsolideerd te worden ofwel moet één en ander worden omgezet in langlopende financiering. Voor 2025 kan onze kasgeldlimiet als volgt worden bepaald:

*€ 1.000					
Omschrijving	Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Begrotingstotaal voor reservemutaties	€ 197.518				
Relevant percentage	8,5%				
Kasgeldlimiet	€ 16.789				
Gemiddeld netto vlottende schuld (+) of gemiddeld netto vlottend overschot (-)		€ 43.000	€ 55.000	€ 12.000	€ 28.000
Kasgeldlimiet		€ 16.789	€ 16.789	€ 16.789	€ 16.789
Overschrijding kasgeldlimiet		€ 26.211	€ 38.211	-	€ 11.211
Ruimte onder de kasgeldlimiet		-	-	€ 4.789	-

Tabel 6 - Berekening kasgeldlimiet 2025 (bedragen x € 1.000)

Mocht er een noodzaak zijn tot (korte) financiering, dan gebruiken wij daarvoor kasgeldleningen. Met inachtneming van de op te nemen langlopende financiering (zie hiervoor) verwachten wij geheel 2025 binnen de normen van de kasgeldlimiet (max. drie kwartalen overschrijding achter elkaar) te kunnen opereren. Oogmerk van het door de servicegemeente uit te voeren gemeentelijke saldobehaar is om de limietruimte optimaal te benutten.

1b. Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm

Wij lopen renterisico op het moment dat we nieuwe leningen moeten aantrekken, bij herfinanciering of als een renteherziening van toepassing is. Om het renterisico te beheersen is in de Wet fido de renterisiconorm geformuleerd. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming, dus met uitzondering van stortingen in reserves. Het doel van deze norm is om overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar te voorkomen. Dit is ter bescherming van de gemeentelijke financiële positie. Met deze norm bevordert de Wet fido een solide financieringswijze bij openbare lichamen.

Conform voorschrift van de geactualiseerde Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald. Uit deze opstelling blijkt dat wij binnen de grenzen van de renterisiconorm opereren.

* € 1.000

	2025	2026	2027	2028
Renterisico's				
Renteherzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -
Aflossingen	€ 6.383	€ 8.108	€ 9.215	€ 10.173
Renterisico	€ 6.383	€ 8.108	€ 9.215	€ 10.173
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	€ 200.988	€ 180.155	€ 186.935	€ 180.408
Percentage cf. regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	€ 40.198	€ 36.031	€ 37.387	€ 36.082
Toetsing renterisico aan norm				
<i>Alleen begrotingsjaar</i>				
Renterisico	€ 6.383			
Renterisiconorm	€ 40.198			
Ruimte binnen norm	€ 33.815			

Tabel 7 - Berekening renterisiconorm 2025-2028 (bedragen x € 1.000)

2. Kredietrisico's

Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus het risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen worden gelopen vanuit uitzettingen (verstrekke geldleningen, beleggingen) of uit verleende garanties.

2a. Verstrekte geldleningen

Het in voorgaande tabel 5 aangegeven totaalbedrag aan uitgezette middelen kan als volgt worden gespecificeerd naar risicogroep.

Categorie	ultimo 2025	% verdeling per eind 2025
Gemeenten / Provincies	€ -	0,0%
Overheidsbanken	€ -	0,0%
Woningcorporaties met garantie WSW	€ 707	11,0%
Woningcorporaties zonder garantie	€ 958	14,9%
Semi-overheidsinstellingen	€ 3.983	62,0%
Financiële instellingen (A en hoger)	€ -	0,0%
Overige toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	€ 778	12,1%
Niet-toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	€ -	0,0%
Totaal	€ 6.426	100,0%

Tabel 8 - Specificatie verstrekte geldleningen naar risicocategorie (bedragen x € 1.000)

2b. Verleende garanties

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd naar risicogroep.

Categorie	ultimo 2025	% verdeling per eind 2025
Directe borgstellingen (m.b.t. lokale instellingen, verenigingen e.d.)	€ 9.737	8,8%
Achtervangpositie in waarborgfondsen (bijv. Waarborgfonds Sociale Woningbouw)	€ 101.033	91,2%
Totaal	€ 110.770	100,0%

Tabel 9 - Specificatie borgstellingen naar risicocategorie (bedragen x € 1.000)

De grootste directe borgstelling betreft HVC (afvalverwerking; ca. € 8,4 miljoen). De borgstellingspositie die voortvloeit uit de achtervang in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) bedraagt circa 91% van het totaal geborgde volume. Aan deze achtervangpositie, ook wel aangeduid als indirect kredietrisico, is een relatief laag risicoprofiel verbonden. Vanuit wettelijke bepalingen hebben we een algemene garantstelling gegeven aan de gemeenschappelijke regelingen waarin we deelnemen. Voor een totaaloverzicht van de gemeenschappelijke regelingen verwijzen we naar de paragraaf Verbonden Partijen.

In het financieringsstatuut is een korte passage opgenomen ten aanzien van het verstrekken van borgstellingen (garanties). Het beleidskader (nota borgstellingen) is op 14 oktober 2014 vastgesteld door de gemeenteraad.

Kasbeheer

De servicegemeente Dordrecht verzorgt de inrichting van het betalingsverkeer (het beheer van het gemeentelijke rekeningstelsel, het coördineren van bevoegdheden en het verrichten van feitelijke betalingen) en de saldoregulatie. De gemeente is en blijft daarbij overigens eigenaar van de betreffende bankrekeningen. Onze gemeente onderhoudt bankrelaties met de Bank Nederlandse Gemeenten en Rabobank.

Schatkistbankieren

Bij het verplicht schatkistbankieren mag de gemeente een bedrag van 2,0 procent van het begrotingstotaal buiten de Schatkist houden, het zogenoemde drempelbedrag. Het drempelbedrag mag als gemiddeld creditbedrag per kwartaal niet overschreden worden. Wanneer de gemeente het drempelbedrag overschrijdt dient het meerdere afgestort te worden in de schatkist van het rijk. Over dit saldo wordt op dit moment rente vergoed van ongeveer 3,6%. Dit tarief beweegt mee met de beleidsrente van de ECB en kan in een tijdsbestek van maanden sterk stijgen of dalen.

Het drempelbedrag voor de gemeente Zwijndrecht voor 2025 kan als volgt worden berekend:

	Bedrag
Begrotingstotaal	€ 200.977
Relevant percentage	2,00%
Drempelbedrag	€ 4.020

Tabel 10 – Drempelbedrag schatkistbankieren 2025 (bedragen x € 1.000)

Informatievoorziening

Op grond van het Financieringsstatuut is er een Treasury Comité dat in beginsel driemaal per jaar bijeenkomt. In dit overleg staat de voortgang en uitvoering van de treasuryzaken centraal. Vanuit haar adviserende rol neemt de servicegemeente Dordrecht deel aan dit overleg. Indien wij of de servicegemeente daartoe behoefte dan wel noodzaak voelen, vindt daarnaast ook contact op incidentele basis plaats. Voor zover relevant levert de servicegemeente rapportages op voor in- of extern gebruik.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De openbare ruimte is het infrastructurele netwerk van wegen, straten, pleinen, parken, plantsoenen, waterpartijen en alle daarbij behorende voorzieningen, zoals openbare verlichting, speelplekken, civiele kunstwerken (bruggen), riolering en dergelijke. De openbare ruimte is de ruimte waarin de bewoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente zich verplaatsen, verblijven, recreëren, sporten en elkaar ontmoeten. Bovenal draagt de inrichting en het beheer van de openbare ruimte – samen met de functionaliteit en uitstraling van de gebouwen – bij aan de identiteit van de gemeente Zwijndrecht. Onderhoud aan kapitaalgoederen is nodig om kapitaalgoederen gedurende de levensduur in goede staat te houden en wordt bekostigd uit exploitatiebudgetten. Vervangingen en levensduur verlengend onderhoud worden bekostigd uit investeringsbudgetten.

Definitie kapitaalgoederen (assets)

Kapitaalgoederen zijn de spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij aan haar burgers levert te produceren. Kapitaalgoederen zijn grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan zoals gemeentelijk vastgoed en andere gemeentelijke eigendommen in de openbare ruimte (bron: VNG).

Al deze kapitaalgoederen moeten zo lang mogelijk een bijdrage leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangebracht of vervaardigd. Dit vergt een duurzaam en goed onderhoudsbeheer op basis van beleidskaders en actuele/correcte informatie over de assets.

Actueel beleidskader

De beleidskaders zijn verwoord in de vastgestelde beleids- en beheerplannen. Het beschreven beleidskader is voor het grootste deel actueel en toereikend om aan het fysieke beheer en onderhoud van de openbare ruimte richting te geven. Via onderstaand beleidskader zetten we de beschikbare middelen in om de verschillende doelstellingen hierbij te realiseren.

- Laadpalenbeleid 2023-2026; vastgesteld op 23 januari 2024.
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2029; vastgesteld op 28 november 2023.
- Programma Duurzaamheid 2024-2027; vastgesteld op 26 september 2023.
- Beleidskader inrichting en beheer openbare ruimte 2023-2032; vastgesteld op 18 april 2023.
- Uitvoeringsplan vastgoed 2023-2026; vastgesteld door B&W op 6 december 2022.
- Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2022-2025; vastgesteld op 25 januari 2022.
- Beheerplan buitensportaccommodaties 2022-2025; vastgesteld op 25 januari 2022.
- Beheerplan gemeentelijk vastgoed 2022-2025; vastgesteld op 21 december 2021.
- Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan 2022-2025; vastgesteld op 14 december 2021.
- Vastgoedstrategie 2021-2030; vastgesteld op 23 november 2021.
- Bomenbeleidsplan 2021-2030; vastgesteld op 28 september 2021.
- Beheerplan begraafplaatsen 2019-2022; vastgesteld op 13 november 2018.*
- Omgevingsvisie Zwijndrecht; vastgesteld 8 december 2020.
- Integraal groenbeleid Zwijndrecht; vastgesteld 15 oktober 2019.
- Speelruimteplan 2017-2026 gemeente Zwijndrecht; vastgesteld op 31 oktober 2017.

*het beheerplan begraafplaatsen wordt in 2025 geactualiseerd.

Assetmanagement

Op basis van beschikbare data kunnen we onze assets op een efficiënte en planmatige wijze onderhouden en beheren. Door per vakdiscipline (meerjaren)onderhoudsplannen op te stellen kunnen we

de benodigde onderhoudsbudgetten voor de korte (0-5 jaar) en langere termijn (6-10 jaar) inzichtelijk maken en binnen de begroting hiervoor de benodigde middelen reserveren. Door alle onderhoudsplannen op elkaar af te stemmen geven we invulling aan integraal beheer van de openbare ruimte.

Integraal beheer openbare ruimte

De openbare ruimte is in beweging. Het (planmatig) beheer en onderhoud van kapitaalgoederen is een belangrijke basis. Daarnaast zien we dat de samenleving de openbare ruimte intensiever gebruikt en daardoor andere verwachtingen heeft als het gaat om de inrichting en de kwaliteit van de openbare ruimte, maar ook over de manier waarop wij de openbare ruimte onderhouden. De openbare ruimte is namelijk gevoelsmatig steeds meer 'eigendom' geworden van iedereen. Daarnaast zien we dat de openbare ruimte letterlijk hetgeen is wat ons verbindt. Door deze verbindingsfunctie is de openbare ruimte ook uitermate geschikt als instrument om sociale doelstellingen te realiseren. De integrale werkwijze is in Zwijndrecht de afgelopen jaren als gevolg hiervan verder doorontwikkeld en is inmiddels gebaseerd op drie pijlers:

1. Het benutten van de openbare ruimte als instrument voor het realiseren van sociale doelstellingen.
2. Het realiseren van een leefbare, klimaatadaptieve en aantrekkelijke omgeving waar inwoners tevreden mee zijn.
3. Het uitvoeren van efficiënt (planmatig) onderhoud.

Beeldkwaliteiten

In het Beleidskader inrichting en beheer openbare ruimte 2023-2032 zijn de kwaliteitsniveaus voor de openbare ruimte vastgesteld. Er is gekozen voor gedifferentieerd beheer waarbij de buitenruimte in ieder geval op basisniveau wordt onderhouden. Een aantal plekken heeft een hoger ambitieniveau meegekregen. Als gevolg van de bezuinigingen in 2025 en verder wordt het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte en het voorzieningenniveau verlaagd. Dat betekent dat de gehele openbare ruimte, inclusief begraafplaatsen op basisniveau wordt onderhouden en dat een gedeelte van de openbare ruimte op basis-min-niveau onderhouden gaat worden.

Gemeentelijk vastgoed

Voor wat betreft het gemeentelijk vastgoed is het volgende beleidsuitgangspunt van toepassing: *"Het vastgoed wordt op een efficiënte, effectieve en transparante wijze ingezet ten behoeve van het verwezenlijken van maatschappelijke en organisatorische (beleids)doelstellingen; hierbij wordt gestreefd naar een optimale balans tussen het maatschappelijke en het financiële rendement."*

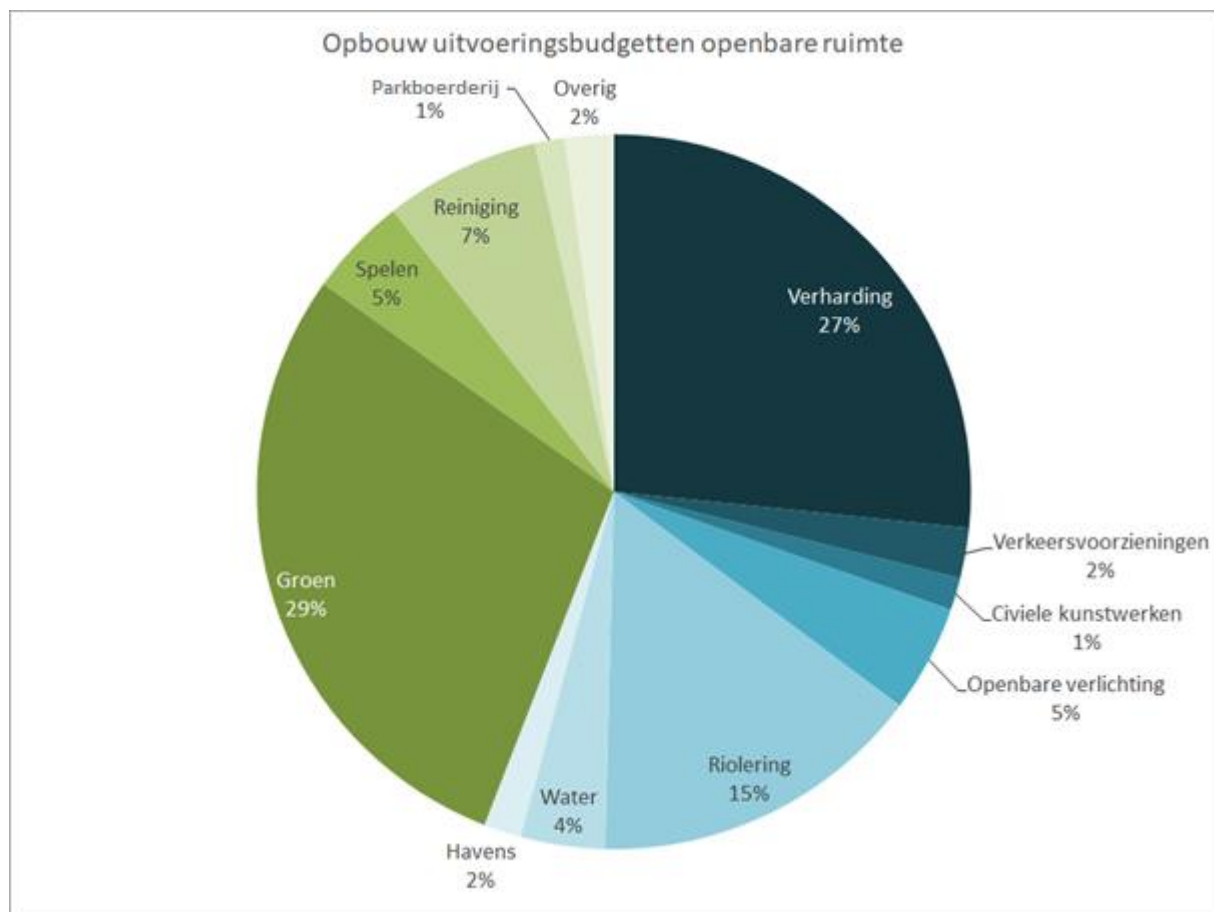
Vanuit beheerperspectief zijn hierin vier onderhoudscategorieën te onderscheiden. Variërend van proactief onderhoud naar risico gestuurd onderhoud en uiteindelijk de categorie panden die vanwege bijvoorbeeld een herbestemming alleen schoon, heel en veilig worden onderhouden (D). Daar waar zich mogelijkheden voordoen worden maatregelen genomen op het gebied van energetische verbetering of waar een reductie is te behalen in de CO₂-uitstoot. Deze maatregelen worden zoveel mogelijk gecombineerd met reeds geplande onderhoudswerkzaamheden. Ook voor de komende jaren liggen er nog kansen om het gemeentelijk vastgoed verder te verduurzamen.

In 2021 is de vastgoedstrategie vastgesteld waarin een kader wordt gesteld hoe de gemeentelijke vastgoedportefeuille eruit zou moeten zien. Het vastgoed is een middel om maatschappelijke beleidsdoelstellingen te verwezenlijken, zoals het huisvesten van sport-, cultuur-, recreatie-, welzijns- en onderwijsactiviteiten. Telkens is het van belang om te beoordelen of de vastgoedportefeuille nog aansluit bij de doelstellingen, behoeften en activiteiten. Vanuit het Uitvoeringsplan vastgoed en de Routekaart 'Verduurzamen maatschappelijk vastgoed' worden de vastgoedobjecten weer getoetst en

kan de objectstrategie worden gewijzigd. E.e.a. is ook ingegeven om de (financiële) vertaalslag, middels een meerjarig investeringsplan, te maken naar de noodzakelijke vastgoedportefeuille.

Beschikbaar budget beheer openbare ruimte

Voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte worden kosten gemaakt. De totale kosten bedragen jaarlijks circa € 10,6 miljoen. Het cirkeldiagram hieronder geeft een indruk hoe de uitvoeringsbudgetten voor het beheer en onderhoud zich onderling verhouden. Uit het cirkeldiagram is op te maken dat verreweg het meeste geld wordt besteed aan groen, verhardingen en riolering.

Beschikbaar budget beheer gemeentelijk vastgoed

De beschikbare middelen voor het dagelijks en planmatig onderhoud van het gemeentelijk vastgoed bedragen ongeveer € 1,7 miljoen per jaar. In de vastgoedstrategie is een strategie per object bepaald. Door middel van deze objectstrategie wordt per pand de (middel)lange termijn doelstelling bepaald. De objectstrategieën dragen bij aan strategisch vastgoedbeheer, zodat in een vroeg stadium kan worden bepaald of het verstandig is een pand te verbouwen en/of te verduurzamen (investeren). Op basis van de objectstrategieën, kan de meerjarenonderhoudsplanung worden opgesteld. Met een meerjarenonderhoudsplanung kan bewust worden gekozen voor een (noodzakelijke) balans tussen preventief planmatig onderhoud (onderhoud uitvoeren vóór de kwaliteit een grens overschrijdt) en correctief onderhoud (pas ingrijpen wanneer er urgente gebreken zijn). Op basis van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) wordt tenslotte een jaarplan opgesteld waarin de onderhoudswerkzaamheden voor het komende jaar worden vastgelegd. Aan de hand van jaarlijkse gebouwinspecties wordt bepaald of deze verwachtingen juist zijn. Dit betekent dat in de praktijk werkzaamheden uit het MJOP zowel naar voren als naar achteren geschoven kunnen worden. Door op deze wijze

invulling te geven aan het vastgoedonderhoud is het huidige exploitatiebudget voor de beheerperiode toereikend.

In het oog springende werken 2025

Hieronder staan enkele noemenswaardige onderhoudswerken die voor 2025 gepland staan.

- Elementenverharding: in 2025 vindt wegonderhoud plaats in Prinsessenbuurt fase 1. Deze werkzaamheden zouden starten in 2024 maar doordat Stedin en Oasen in deze wijk eerst het leidingen netwerk wilde vernieuwen is groot onderhoud aan de elementenverharding uitgesteld naar 2025/2026. De werkzaamheden van Stedin en Oasen zijn op moment van schrijven in volle gang en zijn naar verwachting begin 2025 gereed.
- Beschoeiing: de beschoeiing wordt vervangen langs de oevers van de watergangen aan de Abraham Kuypersingel, Burgemeester Slobbelaan en bij V.V. Groote Lindt.
- Baggeren: in het najaar van 2025 worden de watergangen op bedrijventerrein Bakestein (tussen Bakesteinsezoom en Middellijn) en het landelijk gelegen deel van de Munnikendevol gebaggerd.
- Groen: jaarlijks wordt een derde van ons bomenareaal geïnspecteerd en vervolgens het beoogde snoeionderhoud uitgevoerd. Voor boomonderhoud worden o.a. de volgende wijken opgepakt: de Componistenbuurt, De Geer en Kort Ambacht. Naast de projectmatige vervangingen worden ook plantsoenen vervangen die verouderd zijn of om beheerstechnische redenen omgevormd moeten worden.
- Civiele kunstwerken: voor 2025 staan er geen noemenswaardige onderhoudswerken gepland. Wel wordt diverse objecten gereinigd, worden houten (dek)planken van een aantal bruggen vervangen, worden er herstelwerkzaamheden aan metselwerk/betonwerk uitgevoerd, vindt onderhoud plaats aan een aantal dijktrappen en worden een aantal kleine houten keerwanden vervangen.
- Keermuren: in 2025 staat de renovatie van de keermuren bij de watergangen aan de Europaweg en Plutostraat/Maagdstraat op de planning.
- Voetveren: in 2025 staat groot onderhoud aan de pontons van de veerpont Putterhoek-Zwijndrecht op de planning. Daarnaast wordt vanuit het project Veerplein de kade Zomerlust/Maasplein aangepakt.
- Openbare verlichting: we vervangen circa 400 armaturen door de gehele gemeenten.
- Spelen: we vervangen de speelplekken in/nabij HOA fase 4, Primulastraat, Lindelaan en Juliana van Stolbergplaats. Aan de Gerrit van der Veenstraat wordt een natuurlijke speelplek gerealiseerd.
- Riolering: in 2025 wordt de riolering in Heerjansdam en industrieterrein Groote Lindt gereinigd en voor een groot deel geïnspecteerd. Ook wordt bij diverse gemalen het riool onderzocht op aantasting, afhankelijk van de resultaten volgen hier dan verdere acties op. Op meerdere locaties worden naar aanleiding van eerdere inspecties maatregelen uitgevoerd om de riolering te verbeteren.
- Sportaccommodaties: in 2025 zal bij V.V. Heerjansdam de toplagen worden gerenoveerd op de natuurgrasvelden C en D. Bij V.V. Groote Lindt is het natuurgrasveld (veld G) aan renovatie toe. Daarnaast zal er bij V.V.G.Z. een totaalrenovatie plaatsvinden van veld B inclusief toegangspaden en omrastering bij de velden A/B. Tot slot wordt de aanleg van ledverlichting op de laatste sportvelden afgerond.
- Begraafplaatsen: we stellen een geactualiseerd beheerplan begraafplaatsen op.. Op de begraafplaats Heerjansdam wordt gestart met de herinrichting van een geruimde grafakker voor het in de toekomst kunnen blijven begraven in Heerjansdam.
- Vastgoed: we renoveren de sanitaire ruimte in de Develsteinhal en reinigen de gevel van sportzaal Den Dam in Heerjansdam. Eind 2024 worden de overige werkzaamheden voor 2025 bepaald.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen de organisatie, die gericht zijn op een zo goed mogelijke dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners en het garanderen van een zorgvuldige besluitvorming. We beschrijven in deze paragraaf relevante cijfers en de activiteiten op het gebied van organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering. Deze activiteiten staan in het licht van verschillende trends en ontwikkelingen in maatschappelijke zin, nieuwe technologieën en financiële opgaven.

Gezamenlijke opgaven

Een 'krachtig Zwijndrecht' is een Zwijndrecht waarin inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en gemeenten in vertrouwen met elkaar werken aan maatschappelijke opgaven. Vanaf 2018 ontwikkelen wij met de start van 'Krachtig Zwijndrecht 1.0' onze organisatie zoveel mogelijk in lijn met de opgaven waarvoor Zwijndrecht staat. Een koers en werkwijze die vanaf 2022 met het raadsprogramma 'Krachtig Zwijndrecht 2.0' wordt voortgezet. Maatschappelijke opgaven die in het raadsprogramma zijn geformuleerd en leidend zijn voor de inrichting van onze organisatie. Het herstel van onderling vertrouwen "bouwen aan vertrouwen" is één van onze belangrijkste gezamenlijke opgaven in het huidige raadsprogramma en staat daarmee ook centraal in onze bedrijfsvoering. Omdat opgaven onze organisatiegrenzen overstijgen en vragen om integrale oplossingen, werken we in co-creatie met partners. We richten ons op de ontwikkeling van de bijbehorende vaardigheden, competenties en instrumenten. Een belangrijk hulpmiddel bij het integraal en over afdelingsgrenzen werken is zaakgericht werken via Inproces (het Klant-, Zaak- en Archiefsysteem). Dit systeem is technisch ingeregeld en wordt de komende jaren verder doorontwikkeld. Het werken met dit systeem is een belangrijk onderdeel van (het sturen op) onze opgaven én onze dienstverlening.

Samenwerking op de bedrijfsvoeringstaken (Servicegemeente Dordrecht)

Vanaf januari 2022 werken we in een andere vorm samen met onze partners in de Drechtsteden. De gemeente Dordrecht heeft als serviceorganisatie de bedrijfsvoeringstaken op zich genomen. Het betreft onder andere ICT, communicatie, inkoop, juridische zaken, personeelszaken, de belastingdienst en het onderzoekscentrum. Ten grondslag aan deze overgang lag de ambitie van de gemeente Dordrecht (en de afnemende gemeenten) om ruimte te vinden voor efficiëntie, kwaliteitsverbetering en innovatie van de dienstverlening. Om de gemeente Dordrecht daar ruimte voor te geven is afgesproken om de diensten gedurende een periode van 4 jaar (2022-2025) 'as-is' bij Dordrecht onder te brengen. Om vanaf 2026 daar waar gewenst wijzigingen aan te brengen. In 2024 is de huidige dienstverlening geëvalueerd ten aanzien van de bij de overgang afgesproken doelen. Afgesproken is om in 2025 aan de hand van een transparante producten en dienstencatalogus, sturingsmodel en financieringsmodel de afnemers in de gelegenheid te stellen keuzes in de dienstverlening vanaf 2026 te maken. Daarbij is de inzet vanuit gemeente Zwijndrecht om op de bedrijfsvoeringstaken input aan te leveren die aansluit bij de dienstverlening die we in Zwijndrecht nodig hebben en die daar qua kosten daarbij aansluit.

De mens achter de medewerker'; bevlogen en duurzame inzetbare medewerkers

Vanwege demografische en maatschappelijke ontwikkelingen is duurzame inzetbaarheid van werknemers een belangrijk aandachtspunt binnen onze organisatie. Vanuit onze HR-filosofie "Samenwerkt!" stellen wij binnen onze organisatie niet de medewerker, maar de mens centraal". Door vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid aandacht te geven aan de mens

en te sturen op werkgeluk, gedrevenheid en gezondheid, halen we het beste uit onze mensen naar boven. Hierdoor worden zowel werkplezier als werkprestaties vergroot. Deze lijn zetten we als onderdeel van onze besturingsfilosofie voort. Dit uit zich onder andere in het faciliteren van het "hybride werken" door middel van een personeelsregeling 'flexibel werken' (om privé omstandigheden zo goed mogelijk af te stemmen op werk), een personeelsregeling 'generatie pact' (om vitaliteit onder oudere medewerkers te behouden en gelijktijdig instroom van jongeren te bevorderen), (persoonlijke) vorming en ontwikkeling en allerlei initiatieven op dit vlak. Maar ook door talenten en passie zo goed mogelijk te koppelen aan de opgaven waarvoor wij staan en daarop de professionele ontwikkeling maximaal te faciliteren.

Ontwikkelingen personeelsbestand

Formatie

Naast vaste formatie werken we gedurende het jaar met tijdelijke en flexibele inzet om de ambities van het raadsprogramma te realiseren. De organisatie telt 264 medewerkers, exclusief inhuur (formatie 257,67 fte) en de bezetting is 242,21 fte per 1 juli 2024. Ondanks de uitdagende arbeidsmarkt blijven wij onze dienstverlening voortzetten en vullen we vacatures succesvol in via eigen werving. Het management huurt in bij langdurige ziekte, piekdrukke en specialistische werkzaamheden, andere inrichting functie e.d.. Vanaf 2025 daalt de formatie (en daaraan gerelateerde budgetten) door bezuinigingen. Vacatures worden pas opengesteld na besluit daarover in het managementteam daarbij afwegend of betreffende vacature een essentiële functie is.

Ziekteverzuim

Ziekteverzuim blijft onder de aandacht, zowel preventief als curatief. Zwijndrecht blijft met een gemiddeld verzuimcijfer van 4,25% afgelopen kwartaal onder de A&O-fonds benchmark van 6,5%. Er is relatief veel lang verzuim (> 6 weken). De meldingsfrequentie is laag (0,91). De samenwerking met Arbodienst Bezig verloopt prettig en constructief, waarbij de leidinggevenden zo veel mogelijk worden ondersteund en geactiveerd in zijn of haar rol. De kwartaalbijeenkomsten over inzetbaarheid blijven waardevol. Hierin wordt complexe casuïstiek besproken door een multidisciplinair team van management, HR, praktijkondersteuner en bedrijfsarts. Op korte termijn zullen deze bijeenkomsten ook plenair verzuimthema's behandelen.

Regelingen t.b.v. de oudere medewerker:

1. Generatiepact

In het kader van duurzame inzetbaarheid bieden we sinds 1 juli 2018 oudere medewerkers (60+) de "generatiepactregeling" aan. Door middel van deze regeling bieden wij hen de mogelijkheid om minder te gaan werken en de intensiteit van de arbeidsduur te verlagen. Hierdoor behouden we kennis van oudere medewerkers en bieden we jongere medewerkers de kans om in te stromen. Dit bevordert kennisoverdracht en stelt oudere medewerkers in staat om hun werk gelijkmatiger over te dragen. Dit resulteert in minder ziekteverzuim en ondersteunt duurzame participatie en inzetbaarheid van deze groep. Er zijn momenteel **4 actieve deelnemers** aan het Generatiepact en **14 voormalig deelnemers**.

2. RVU

RVU (Regeling Vervroegde Uittreding) biedt medewerkers een uitkering om de periode tot pensioen en/of AOW te overbruggen. Als de fiscus deze regeling als RVU kwalificeert, moet de werkgever 52% RVU-heffing betalen. Van 2021 tot 2025 geldt de RVU-drempelvrijstelling, waarbij werkgevers geen

heffing betalen tot het bruto bedrag gelijk aan de netto AOW voor een alleenstaande. Boven dit bedrag geldt de heffing.

Er zijn twee RVU-regelingen: **RVU CAO** en **RVU landelijk**.

- RVU Cao

RVU CAO: De CAO Gemeenten biedt medewerkers de mogelijkheid om ontslag te nemen en tot 24 maanden een RVU-uitkering te ontvangen, mits ze 41 jaar in dienst zijn bij een ABP-werkgever, waarvan 10 jaar in de gemeente sector. De regeling geldt voor medewerkers die uiterlijk op 31 december 2028 AOW-leeftijd bereiken en aan de voorwaarden voldoen. De deelname moet vóór 31 december 2025 worden vastgelegd. De maandelijkse uitkering is maximaal € 2.182 bruto (2024), naar evenredigheid voor deeltijders. Er is momenteel 1 deelnemer aan de RVU CAO.

- RVU landelijk

RVU landelijk: Deze regeling is voor medewerkers die tussen 1 januari 2021 en 31 december 2025 maximaal 36 maanden voor hun AOW-leeftijd zitten. Het betreft maatwerk, zonder de 41-jaar voorwaarde. De uitkering is ook maximaal € 2.182 bruto per maand. Medewerkers die 36 maanden voor hun AOW-leeftijd met RVU gaan, ontvangen een eenmalig bedrag van maximaal € 78.552 bruto (2024), naar evenredigheid voor deeltijders. Tot nu toe zijn er 5 voormalige medewerkers met een vaststellingsovereenkomst voor de RVU landelijk, waaronder 1 in het 2e kwartaal van 2024. Beide regelingen zijn tijdelijk van aard. De RVU CAO is een regeling waar een medewerker recht op heeft. De RVU landelijk betreft een maatwerk-regeling en *kan* worden overeengekomen.

Onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid

Artikel 213a van de Gemeentewet vereist periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gemeentebestuur. Doelmatigheid betekent het behalen van gewenste resultaten met zo min mogelijk middelen. Doeltreffendheid betekent dat de beoogde resultaten daadwerkelijk worden bereikt.

Dit onderzoek is belangrijk voor de beoordeling van het beleid. Het vergroot de transparantie en versterkt de publieke verantwoording. Alle aspecten die bijdragen aan een efficiënt en effectief bestuur worden onderzocht. Ook wordt periodiek gekeken of de gemeentelijke organisatie en het middelenbeheer aan de eisen voldoen. Het college is verantwoordelijk voor de controle en evaluatie van de doelmatigheid en doeltreffendheid. De Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid bestuur gemeente Zwijndrecht 2023 biedt hiervoor kaders. Deze regels bepalen hoe het college moet handelen en hoe de raad wordt geïnformeerd.

De lokale rekenkamer onderzoekt ook de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid en beheer. Zij kan gebruik maken van de onderzoeksresultaten van het college en een onafhankelijk oordeel geven indien nodig.

Daarnaast voert het Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD) onderzoeken uit voor de regiogemeenten. Het OCD biedt ook ondersteuning en advies bij het opstellen van beleidsindicatoren en het inzichtelijk maken van beleidsdoelstellingen.

Onderzoeksbehoeften ontstaan gedurende het jaar en er wordt geen vast jaarplan opgesteld. De behoefte wordt bepaald aan de hand van bevindingen en signalen. Dit biedt flexibiliteit om onderzoek te starten waar nodig. Periodiek wordt de doelmatigheid en doeltreffendheid van gemeentelijke taken en beleid onderzocht. Onderzoeken worden gestart voor beleidsevaluatie of beleidsvoorbereiding. Onderzoekskosten worden betaald uit exploitatiebudgetten. Indien nodig wordt extra budget aangevraagd.

Specifiek onderzoek wordt ingezet waar nodig. Grote gemeenten hebben systematisch onderzoek nodig vanwege hun complexiteit. Voor kleinere afdelingen, zoals in Zwijndrecht, is snel duidelijk waar verbeteringen nodig zijn.

In de jaarstukken wordt gerapporteerd over de voortgang van de onderzoeken en de budgetten. Resultaten worden gepresenteerd via de jaarrekeningprogramma's, inclusief analyses en aanbevelingen voor verbetering. Het college stelt indien nodig een verbeterplan op en informeert de raad hierover.

Onderzoeken financiële rechtmatigheid

Naast andere onderzoeken ondersteunt de afdeling Concerncontrol de financiële rechtmatigheid via de verbijzonderde interne controle (VIC). De VIC controleert baten, lasten en balansmutaties volgens het VIC-plan, afgestemd met de accountant.

Artikel 29 lid 1 van de Financiële verordening gemeente Zwijndrecht 2023 vereist dat het college jaarlijks de getrouwheid van informatie en rechtmatigheid van beheershandelingen toetst. Bij afwijkingen rapporteert het college hierover in de jaarrekening en informeert de raad over herstelmaatregelen.

De externe controle van de jaarrekening is geregeld in de Controleverordening Gemeente Zwijndrecht 2023. Artikel 2 beschrijft de opdrachtverlening aan de accountant, en artikel 7 het rapportageproces.

De VIC controleert of maatregelen om fouten te voorkomen effectief zijn en of regelgeving wordt nageleefd. Deze regels staan in het normenkader rechtmatigheid, vastgesteld door de raad.

Intern gebruiken we VIC-uitkomsten om risico's en verbeterpunten te signaleren en beheersmaatregelen aan te passen. Extern vormen de bevindingen de basis voor de accountantscontrole en de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening.

De verantwoording betreft drie rechtmatigheidscriteria: voorwaardencriterium, begrotingscriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium, uitgewerkt in de beleidsnota rechtmatigheid.

Bij afwijkingen beschrijft het college in het jaarverslag de acties om toekomstige afwijkingen te voorkomen.

Sinds 1 januari 2023 rapporteert het college over rechtmatigheid, terwijl de accountant alleen de getrouwheid van de jaarrekening toetst. Deze verschuiving biedt ruimte voor een gesprek over financiële rechtmatigheid tussen raad en college.

Informatieveiligheid

We werken als gemeente steeds meer digitaal en delen daarbij belangrijke informatie. Het is daarom belangrijk dat we zorgvuldig met deze informatie omgaan. Onze systemen moeten veilig zijn en weerstand kunnen bieden aan pogingen tot misbruik en aanvallen van binnen en buiten af. We moeten ons daarom steeds meer focussen op "cyberweerbaarheid". Op basis van wettelijke normenkaders, zoals de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en de NIS2 (Directive for Security of Network and Information Systems). Aan de hand van de normenkaders wordt getoetst of we onze informatieveiligheid en privacy op orde hebben. Overheden moeten gedegen risicoanalyses uitvoeren en maatregelen nemen om de tekortkoming in cybersecurity op te lossen. De organisatie moet betrouwbaar zijn en een digitaal veilige infrastructuur hebben. In de ICT diensten die vanuit Dordrecht worden geleverd worden allerlei beveiligingsmaatregelen genomen die tot doel hebben te voorkomen dat gegevens in verkeerde handen komen. Daarbij wordt ook expliciet aandacht besteedt aan bewustzijn van gebruikers om zorgvuldig met de aan hen beschikbaar gestelde ICT middelen en de afspraken rondom gebruik van informatie om te gaan.

De ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit), BIO en NIS2 vragen veel inzet van onze organisatie, ondanks de regionale aanpak waarin waar mogelijke gedeelde activiteiten gezamenlijk

worden opgepakt. ENSIA, BIO en NIS2 hebben tot doel het ontwikkelen en implementeren van een zo veilig, effectief en efficiënt mogelijk verantwoordingsstelsel voor onze informatiehuishouding. Die verantwoording vindt plaats aan de gemeenteraad (Horizontale verantwoordingsproces). Deze vormt de basis voor de verantwoording aan nationale partijen die een rol hebben bij het toezichthouden op informatieveiligheid (Verticale verantwoordingsproces).

Privacy

Privacy en gegevensbescherming zijn specifieke aandachtsgebieden binnen onze informatiehuishouding. We willen voldoen aan de wettelijke verplichtingen die de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en andere wet- en regelgeving van ons vragen. Het beschermen van de privacy van gegevens van o.a. inwoners, medewerkers en samenwerkingspartners vraagt voortdurende en organisatie brede aandacht en inzet.

We geven prioriteit aan het vergroten van bewustwording, actualiseren van beleid en protocollen, het uitvoeren van Basis Risico Analyses (BRA) en Data Protection Impact Assessments (DPIA) op hoog-risico processen. We brengen de risico's van gegevensverwerkingen in kaart zodat we de nodige technische of organisatorische maatregelen kunnen treffen om deze risico's weg te nemen of te verkleinen. Onze interne toezichthouder, de functionaris voor de gegevensbescherming, voert jaarlijks een privacy audit uit. Ook worden interne en externe audits uitgevoerd die op grond van de Wet Politiegegevens verplicht zijn. Daarnaast voeren we een jaarlijkse privacy self assessment uit.

Budgetoverzichten

In de financiële verordening is opgenomen dat onderstaande budgetoverzichten opgenomen dienen te worden in de begroting:

Omschrijving	Bedrag begroting
Gemeenteraad	774.258
Accountantscontrole	81.244
Rekenkamer	50.734
Griffie	670.263
Totaal algemeen bestuur	1.576.499

Huisvestingskosten 2025	lasten	baten	Saldo
gemeentehuis	1.384.000	23.000	1.361.000
gemeentewerf	338.000	16.000	322.000
Saldo	1.722.000	39.000	1.683.000

Automatiseringskosten	2025	2026	2027	2028
investeringsbudgetten	0	150.000	125.000	0
exploitatiebudgetten	280.000	280.000	280.000	280.000
bijdrage aan SGD	1.789.000	1.789.000	1.789.000	1.789.000
Totaal ICT-kosten	2.069.000	2.219.000	2.194.000	2.069.000

Paragraaf Woo

Sinds 1 mei 2022 regelt de Wet open overheid (Woo) het recht van burgers op overheidsinformatie, om hen meer inzicht te geven in het handelen van de overheid. De rol van Woo-contactpersoon is belegd bij de stafafdeling. Deze contactpersoon heeft als taak burgers op laagdrempelige wijze te informeren over de beschikbaarheid van overheidsinformatie.

De Woo treedt gefaseerd in werking. Naast de verstrekking van overheidsinformatie op verzoek, gaat binnenkort ook de verplichting in om meer overheidsinformatie actief openbaar te maken. In nauwe samenwerking met de Drechtstedengemeenten zijn wij onder regie van de servicegemeente bezig met de verdere implementatie van de Woo, die de komende jaren zal bestrijken.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Zwijndrecht is actief in netwerken van beleids- en uitvoeringsorganisaties. Bij een deel van die organisaties is de gemeente ook bestuurlijk en financieel betrokken. In dat geval is sprake van een “verbonden partij”. Een bijzondere vorm hiervan zijn de samenwerkingsverbanden die in het leven zijn geroepen om gemeentelijke taken in gezamenlijkheid uit te voeren. Dit soort samenwerkingsverbanden (gemeenschappelijke regelingen) levert een grote bijdrage aan het realiseren van maatschappelijke doelen, maar levert door zijn aard ook bestuurlijke en financiële risico’s op.

Deze paragraaf verschaft inzicht in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente Zwijndrecht bij door verbonden partijen uit te voeren taken en processen. Volgens artikel 15 lid b van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat de paragraaf de visie op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de programmabegroting. In de praktijk is de relatie met de verbonden partij veelal meerdere jaren geleden ontstaan. De relatie tussen de visie op de verbonden partij en de doelstellingen van de (huidige) programmabegroting is derhalve niet altijd duidelijk te leggen.

Verbonden partijen

De gemeente Zwijndrecht heeft met de volgende verbonden partijen een relatie:

- Gemeenschappelijke regeling Sociaal (GRS, voorheen SDD)
- Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd (DGJ, RAV SOJ).
- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ).
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ).
- Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde (NRIJ).
- Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo).
- ROM-D Groep
- Stedin Holding N.V.
- Oasen N.V.
- B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides.
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

In de overgang naar de servicegemeente Dordrecht vanaf 2022, de groeiagenda en de samenwerking op het sociaal domein zetten we in op samenwerken waar dat meerwaarde oplevert en meer lokale grip.

Met ingang van 2023 is de verbonden partij Drechtwerk formeel opgegaan in de Gemeenschappelijke regeling Sociaal (GRS).

We zijn een sterke samenwerkingspartner voor de regio Drechtsteden en zorgen ervoor dat de belangen van Zwijndrecht en de regio goed worden geïntegreerd en vertegenwoordigt.

Gemeenschappelijke regeling Sociaal																	
Vestigingsplaats	Dordrecht.																
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.																
Onderdelen	Sociale Dienst Drechtsteden																
Doel	<p>De GRS heeft tot doel [...] bij te dragen aan de beleidsontwikkeling van de gemeenten op de gebieden van het sociaal domein en sociale werkvoorziening en uitvoering te geven aan het op deze gebieden vastgestelde beleid.</p> <p>Ter verwezenlijking van de [...] genoemde doelstelling behartigt de GRS de gemeenschappelijke regionale belangen op de terreinen van sociaal-economische versterking, sociaal domein en sociale werkvoorziening.</p> <p>(Artikel 3, besluit Gemeenschappelijke Regeling Sociaal)</p>																
Openbaar belang	<p>Het in algemene zin behartigen van regionale belangen zoals hiervoor aangegeven onder 'doel'.</p> <p>Deze zijn opgesomd in de vastgestelde regeling (GRS), Hoofdstuk 2.</p>																
Activiteiten	In deze begroting heeft de gemeente de volgende bijdragen aan de Sociale Dienst Drechtsteden geraamd (afgerond):																
Financieel belang gemeente	<table> <tbody> <tr> <td>Inkomensvoorzieningen</td> <td>€ 27.677.000</td> </tr> <tr> <td>Begeleide participatie (WSW)</td> <td>€ 3.959.000</td> </tr> <tr> <td>Arbeidsparticipatie</td> <td>€ 4.051.000</td> </tr> <tr> <td>WMO maatwerkvoorzieningen</td> <td>€ 3.180.000</td> </tr> <tr> <td>WMO Nieuw en overig WMO</td> <td>€ 12.679.000</td> </tr> <tr> <td>Inburgering</td> <td>€ 346.000</td> </tr> <tr> <td><u>Overig</u></td> <td><u>€ 91.000</u></td> </tr> <tr> <td>TOTAAL *</td> <td>€ 51.984.000</td> </tr> </tbody> </table> <p>* Op basis van begroting <u>na</u> zienswijze</p>	Inkomensvoorzieningen	€ 27.677.000	Begeleide participatie (WSW)	€ 3.959.000	Arbeidsparticipatie	€ 4.051.000	WMO maatwerkvoorzieningen	€ 3.180.000	WMO Nieuw en overig WMO	€ 12.679.000	Inburgering	€ 346.000	<u>Overig</u>	<u>€ 91.000</u>	TOTAAL *	€ 51.984.000
Inkomensvoorzieningen	€ 27.677.000																
Begeleide participatie (WSW)	€ 3.959.000																
Arbeidsparticipatie	€ 4.051.000																
WMO maatwerkvoorzieningen	€ 3.180.000																
WMO Nieuw en overig WMO	€ 12.679.000																
Inburgering	€ 346.000																
<u>Overig</u>	<u>€ 91.000</u>																
TOTAAL *	€ 51.984.000																
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort op het moment dat de GRS niet meer over reserves beschikt.																
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur door wethouder R. de Meij. De stemverhouding is gebaseerd op het inwoneraantal van elke gemeente afgezet tegen het totaal. Op dit moment heeft Zwijndrecht 15/100 stemrecht. Op basis van artikel 25 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting. (zienswijze)																

Kerncijfers verbonden partij Eigen vermogen Vreemd vermogen Jaarresultaat	31-12-2022	31-12-2023
	€ 521.000	€ 450.000
	€ 26.425.000	€ 70.794.000
	€ 611.000	€ 200.000
	<i>Gebaseerd op de concept jaarrekening GRS april 2024</i>	

Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid & Jeugd													
Vestigingsplaats	Dordrecht.												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.												
Onderdelen	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zuid-Holland Zuid (GGD), Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS), , Serviceorganisatie Jeugd.												
Doel	De regeling heeft tot doel een bijdrage te leveren aan het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten en een evenwichtige ontwikkeling van het gebied te bevorderen, in het bijzonder op het terrein van publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en geneeskundige hulpverlening												
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: <i>volksgezondheid, onderwijs, jeugdzorg en welzijn.</i> Zie artikelen 3 tot en met 7 van de GR.												
Activiteiten	De bijdrage per onderdeel van de GR DG&J in deze begroting is:												
Financieel belang gemeente	DG&J (gezondheidszorg): € 3.175.000 Uitvoering Jeugdwet (SOJ) € <u>19.862.000</u> € 21.037.000												
Financieel risico	<i>NB. De Stichting Jeugdteams wordt sinds 2021 niet langer gefinancierd via de bijdrage aan de SOJ maar direct door de gemeente.</i> Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort op het moment dat de dienst Gezondheid & Jeugd niet meer over reserves beschikt.												
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder R. de Meij. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. Op basis van artikel 25 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>1.933.000</td> <td>€ 2.676.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 32.751.000</td> <td>€ 31.694.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>-/- € 28.000</td> <td>€ 802.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	1.933.000	€ 2.676.000	Vreemd vermogen	€ 32.751.000	€ 31.694.000	Jaarresultaat	-/- € 28.000	€ 802.000
	31-12-2022	31-12-2023											
Eigen vermogen	1.933.000	€ 2.676.000											
Vreemd vermogen	€ 32.751.000	€ 31.694.000											
Jaarresultaat	-/- € 28.000	€ 802.000											

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid													
Vestigingsplaats	Dordrecht.												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (wettelijke verplicht).												
Doel	De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.												
Openbaar belang	(Milieu)veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid.												
Activiteiten	Zie artikel 4 van de GR.												
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een inwonerbijdrage. De bijdrage voor 2022 was € 155.000. De bijdrage varieert licht met de wijzigingen in het aantal inwoners.												
Financieel risico	Afhankelijk van de exploitatieresultaten.												
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder J. van Dongen. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. Op basis van artikel 33 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de ontwerpbegroting.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€2.317.000</td> <td>€ 686.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 5.973.000</td> <td>€ 7.507.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 117.000</td> <td>-/- € 629.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	€2.317.000	€ 686.000	Vreemd vermogen	€ 5.973.000	€ 7.507.000	Jaarresultaat	€ 117.000	-/- € 629.000
	31-12-2022	31-12-2023											
Eigen vermogen	€2.317.000	€ 686.000											
Vreemd vermogen	€ 5.973.000	€ 7.507.000											
Jaarresultaat	€ 117.000	-/- € 629.000											

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	
Vestigingsplaats	Dordrecht.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (wettelijk verplicht).
Onderdelen	<ul style="list-style-type: none"> - Regionale Brandweer Zuid-Holland Zuid: Dordrecht (oranjepark, leerpark, noordendijk). - Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR).
Doel	Het openbaar lichaam heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen met behoud van lokale verankering bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding.
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: <i>regionale brandweer, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid.</i>
Activiteiten	Uitvoering van de eisen die de Wet Veiligheidsregio's aan de gemeenschappelijke regeling stelt, alsmede regulier werk op gebied van rampenbestrijding, crisisbeheersing, brandweezorg en GHOR.
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage. Met ingang van het begrotingsjaar 2019 wordt gewerkt met het nieuwe verdeelmodel op basis van het gemeentefonds, subcluster Brandweer en rampenbestrijding. De geraamde bijdrage in deze begroting is € 4.209.000
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort op het moment dat de Veiligheidsregio niet meer over reserves beschikt.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten, waarin elk lid één stem heeft. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. De burgemeester van Zwijndrecht was gedurende 2022 lid van het dagelijks bestuur. Op basis van artikel 29 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelen geven bij de begroting.

Kerncijfers verbonden partij	31-12-2022	31-12-2023
		€ 3.431.000
Eigen vermogen	€ 101.777.000	€ 86.755.000
Vreemd vermogen	€ 1.541.000	€ 4.231.000
Jaarresultaat		

Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde													
Vestigingsplaats	Schiedam.												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido Ambacht, Ridderkerk en Zwijndrecht.												
Doel / Openbaar belang	Het in onderlinge samenhang behartigen van het gemeenschappelijke belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en beheer in het kader van de openluchtrecreatie en toerisme en waar mogelijk van natuur en landschap in het gebied.												
Openbaar belang	Bevorderen van openluchtrecreatie met behoud van natuur en landschap.												
Activiteiten	De GR NRIJ vervult een trekkersrol in het realiseren en beheren van het bestaande en geplande recreatieve aanbod in de groene buitenruimte van IJsselmonde dat in onderlinge samenhang wordt afgestemd op de brede maatschappelijke vraag en mogelijkheden met een marktgerichte oriëntatie.												
Financieel belang gemeente	De geraamde inwonerbijdrage in deze begroting bedraagt € 398.000.												
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort op het moment dat het Natuur- en Recreatieschap niet meer over een algemene reserve beschikt.												
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur door wethouder J. van Dongen. In het algemeen bestuur hebben twee leden zitting: een wethouder en een raadslid. Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 34 lid 3 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de ontwerpbegroting.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 4.163.000</td> <td>€ 4.705.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 829.000</td> <td>€ 3.211.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 64.000</td> <td>€ 242.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	€ 4.163.000	€ 4.705.000	Vreemd vermogen	€ 829.000	€ 3.211.000	Jaarresultaat	€ 64.000	€ 242.000
	31-12-2022	31-12-2023											
Eigen vermogen	€ 4.163.000	€ 4.705.000											
Vreemd vermogen	€ 829.000	€ 3.211.000											
Jaarresultaat	€ 64.000	€ 242.000											

Ontwikkelingen	In 2024 en 2025 wordt gewerkt aan de gevolgen voor de samenwerking en de kosten NRIJ, als gevolg van uittreden Rotterdam/Provincie. Ook wordt er gewerkt aan het opstellen van een concept-uittredingsplan i.v.m. de mogelijke uittreding van de gemeente Barendrecht. In de risicoparagraaf is onder het risico "NRIJ" een verdere uitwerking opgenomen.
-----------------------	---

Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo)													
Vestigingsplaats	Dordrecht.												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.												
Doel	Gevudo bezit 529 aandelen van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland te Alkmaar (HVC) en behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC.												
Openbaar belang	Zorgdragen voor afvalinzameling, - verwerking en straatreiniging.												
Activiteiten	Beheer van aandelen. Gevudo is aandeelhouder in de HVC met 529 aandelen op een totaal van 2.914 (18,15%). Ons aandeel in GR Gevudo is 11,03% (op basis van tonnen afval), wat neerkomt op ca 2% aandelen HVC. Dit percentage fluctueert jaarlijks enigszins.												
Financieel belang gemeente	Gevudo heeft met ingang van 2007 het karakter van een 'houderstermaatschappij'. Zij voert geen operationele taken meer uit.												
Financieel risico	De gemeente waarborgt de betaling van de rente en aflossing van de door HVC te sluiten geldleningen en in rekening-courant op te nemen gelden naar rato van de stemverhouding. De gemeente kan aangesproken worden op haar deel van de garantie van de aandeelhouders voor de financiering van de HVC. We ramen een jaarlijks te ontvangen provisie van € 92.000.												
Bestuurlijk belang	Wethouder J. van Dongen vertegenwoordigt de gemeente in het dagelijks en algemeen bestuur. Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 21 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de ontwerpbegroting.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;"></th> <th style="width: 25%; background-color: #92d050;">31-12-2023</th> <th style="width: 25%; background-color: #92d050;">31-12-2024</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td style="text-align: center;">€ 30.000</td> <td style="text-align: center;">€ 30.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td style="text-align: center;">€ 415.000</td> <td style="text-align: center;">€ 0</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td style="text-align: center;">€ 0</td> <td style="text-align: center;">€ 0</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2023	31-12-2024	Eigen vermogen	€ 30.000	€ 30.000	Vreemd vermogen	€ 415.000	€ 0	Jaarresultaat	€ 0	€ 0
	31-12-2023	31-12-2024											
Eigen vermogen	€ 30.000	€ 30.000											
Vreemd vermogen	€ 415.000	€ 0											
Jaarresultaat	€ 0	€ 0											
	De cijfers zijn gebaseerd op de Begroting 2024 en de Jaarstukken 2023.												

ROM-D Groep																			
Vestigingsplaats	Dordrecht.																		
Rechtsvorm	Binnen de ROM-D groep participeert gemeente Zwijndrecht direct in de: <ul style="list-style-type: none"> - naamloze vennootschap ROM-D holding (ROM-D Holding NV); - commanditaire vennootschap ROM-D Dordtse Kil III (ROM-D Dordtse Kil III CV). 																		
Doel	Versterken en uitbouwen regionale economie.																		
Openbaar belang	Economisch belang.																		
Activiteiten	Versterken en uitbouwen van de regionale economie door: de uitgifte van kavels, de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen en de promotie van de regio Drechtsteden.																		
Financieel belang gemeente	De gemeente heeft een kapitaalbreng in <ul style="list-style-type: none"> - ROM-D Holding NV van € 941.228 - ROM-D Dordtse Kil III CV € 286.376. 																		
Financieel risico	Het financiële risico omvat de kapitaalbreng van in totaal € 1.227.604. Deze inbreng bestaat uit aandelen in ROM-D Holding NV, respectievelijk deelname in het commanditair kapitaal van ROM-D Dordtse Kil III CV. Over het aandelenkapitaal in ROM-D Holding NV moet worden gemeld, dat de Holding het door Zwijndrecht ingebrachte aandelenkapitaal heeft 'doorgestort' in het (risicodragende) commanditair kapitaal van ROM-D Capital BV.																		
Bestuurlijk belang	Het stemrecht van gemeente Zwijndrecht binnen de ROM-D Holding NV en ROM-D Dordtse Kil III. Wethouder T. Jansen vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.																		
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #92d050;"></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen (ROM-D Hold. NV)</td> <td style="text-align: right;">€ 4.641.000</td> <td style="text-align: right;">€ 4.746.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen (ROM-D Hold.NV)</td> <td style="text-align: right;">€ 299.000</td> <td style="text-align: right;">€ 106.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat (ROM-D Hold. NV)</td> <td style="text-align: right;">€ 13.781.000</td> <td style="text-align: right;">€ 14.257.000</td> </tr> <tr> <td>Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)</td> <td style="text-align: right;">€ 931.000</td> <td style="text-align: right;">€ 36.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)</td> <td style="text-align: right;">€ 2.139.000</td> <td style="text-align: right;">€ 475.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen (ROM-D Hold. NV)	€ 4.641.000	€ 4.746.000	Vreemd vermogen (ROM-D Hold.NV)	€ 299.000	€ 106.000	Jaarresultaat (ROM-D Hold. NV)	€ 13.781.000	€ 14.257.000	Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 931.000	€ 36.000	Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 2.139.000	€ 475.000
	31-12-2022	31-12-2023																	
Eigen vermogen (ROM-D Hold. NV)	€ 4.641.000	€ 4.746.000																	
Vreemd vermogen (ROM-D Hold.NV)	€ 299.000	€ 106.000																	
Jaarresultaat (ROM-D Hold. NV)	€ 13.781.000	€ 14.257.000																	
Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 931.000	€ 36.000																	
Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 2.139.000	€ 475.000																	
Netto jaarresultaat (ROM-D Kil III CV)	De cijfers zijn gebaseerd op de Jaarstukken 2023.																		

Ontwikkelingen	Na het vertrek van BNG-gebiedsontwikkeling in 2019 (uitgekocht als aandeelhouder), werd ook in 2022 met de laatste niet regio-gebonden aandeelhouder, Rotterdam, overleg gevoerd over de inkoop van aandelen waardoor de ROM-D 100% regionaal zal worden. Verkoop van de aandelen van Rotterdam kon ook in 2022 echter om procedurele redenen niet geëffectueerd worden. Gesprekken tussen aandeelhouders worden voortgezet.
-----------------------	--

	Stedin Holding N.V.												
Vestigingsplaats	Rotterdam.												
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.												
Doel	Doel van Stedin is in hoofdzaak het op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde wijze leveren van energie, warmte/ koude en gassen en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.												
Openbaar belang/ Activiteiten	Leveren van energie.												
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van 0,99% van de aandelen.												
Financieel risico	Het dividend is afhankelijk van de winst. We ramen een dividend van € 400.000 in 2025 en vanaf 2026 structureel € 500.000.												
Bestuurlijk belang	Wethouder T. Jansen vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Wij hebben de gemeente Dordrecht gemachtigd ons te vertegenwoordigen in de aandeelhouderscommissie. De AvA vindt minimaal één maal per jaar plaats.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 2.589.000.000</td> <td>€ 3.221.000.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 4.916.000.000</td> <td>€ 5.063.000.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 81.000.000</td> <td>€ 170.000.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	€ 2.589.000.000	€ 3.221.000.000	Vreemd vermogen	€ 4.916.000.000	€ 5.063.000.000	Jaarresultaat	€ 81.000.000	€ 170.000.000
	31-12-2022	31-12-2023											
Eigen vermogen	€ 2.589.000.000	€ 3.221.000.000											
Vreemd vermogen	€ 4.916.000.000	€ 5.063.000.000											
Jaarresultaat	€ 81.000.000	€ 170.000.000											
	De cijfers zijn gebaseerd op het gepubliceerde Jaarverslag 2023.												
Beleidsvoornemens	De aandelen zijn een duurzame belegging om maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Daarnaast is het dividend een belangrijke inkomstenbron. Op basis van de meest recente prognoses is de raming van het dividend in deze begroting aangepast.												

N.V. Waterbedrijf OASEN													
Vestigingsplaats	Gouda.												
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.												
Doel	Leveren van helder en betrouwbaar drinkwater.												
Openbaar belang / Activiteiten	Drinkwatervoorziening.												
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van 43 van de 748 aandelen (5.7%). Dit aandeel is al jaren gelijk.												
Financieel risico	De dividenduitkering waarop we recht hebben komt ongeveer uit op indicatief een maximum van € 1.000. De afgelopen jaren is er zelfs geen dividend uitgekeerd. We ramen dan ook geen dividend in de begroting.												
Bestuurlijk belang	Wethouder T. Jansen vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De AvA vindt één keer per jaar plaats.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 125.600.000</td> <td style="text-align: right;">€ 128.149.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 221.955.000</td> <td style="text-align: right;">€ 244.640.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td style="text-align: right;">€ 3.174.000</td> <td style="text-align: right;">€ 2.549.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	€ 125.600.000	€ 128.149.000	Vreemd vermogen	€ 221.955.000	€ 244.640.000	Jaarresultaat	€ 3.174.000	€ 2.549.000
	31-12-2022	31-12-2023											
Eigen vermogen	€ 125.600.000	€ 128.149.000											
Vreemd vermogen	€ 221.955.000	€ 244.640.000											
Jaarresultaat	€ 3.174.000	€ 2.549.000											
	De cijfers zijn gebaseerd op het gepubliceerde Jaarverslag 2023.												
Beleidsvoornemens	Behoud van aandelen om inspraak te blijven houden in de levering van drinkwater in de gemeente.												

	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides													
Vestigingsplaats	Rotterdam.													
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap.													
Doel / Activiteiten	Leveren van helder en betrouwbaar drinkwater.													
Openbaar belang	Drinkwatervoorziening.													
Financieel belang gemeente	Het aandelenbezit is voor 50% in handen van Energiebedrijf DELTA N.V. en voor de andere 50% in handen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE). De deelname van de gemeente Zwijndrecht in het GBE is zeer bescheiden te noemen, namelijk 3.325 aandelen op een totaal van 1.850.000 aandelen, ofwel 0,2%. Dit aandeel is al jaren gelijk.													
Financieel risico	De gemeente ontvangt als aandeelhouder jaarlijks dividend. Het dividend is afhankelijk van de winst. We ramen een dividend van € 18.000 in de begroting.													
Bestuurlijk belang	Wethouder T. Jansen vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De AvA vindt twee keer per jaar plaats.													
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 583.200.000</td> <td>€ 593.300.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 806.700.000</td> <td>€ 715.800.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 31.200.000</td> <td>€ 46.100.000</td> </tr> </tbody> </table>			31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	€ 583.200.000	€ 593.300.000	Vreemd vermogen	€ 806.700.000	€ 715.800.000	Jaarresultaat	€ 31.200.000	€ 46.100.000
	31-12-2022	31-12-2023												
Eigen vermogen	€ 583.200.000	€ 593.300.000												
Vreemd vermogen	€ 806.700.000	€ 715.800.000												
Jaarresultaat	€ 31.200.000	€ 46.100.000												
	De cijfers zijn gebaseerd op het gepubliceerde Jaarverslag 2023.													
Beleidsvoornemens	Behoud van aandelen om inspraak te blijven houden in de levering van drinkwater in de gemeente.													

	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten												
Vestigingsplaats	Den Haag												
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.												
Doelstelling	Kredietverlening aan de publieke sector.												
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.												
Activiteiten	Financiële dienstverlening.												
Financieel belang gemeente	Aandeelhouder van 47.541 aandelen (0,085%). Dit aandeel is al jaren gelijk.												
Financieel risico	Bij faillissement van de onderneming ontvangt de gemeente geen dividend meer. Het dividend is afhankelijk van de winst. We ramen een dividend van € 68.000 in de begroting.												
Bestuurlijk belang	Wethouder T. Jansen vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Deze vergadering vindt één maal per jaar plaats.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 4.615.000.000</td> <td>€ 4.721.000.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 107.459.000</td> <td>€ 110.819.000</td> </tr> <tr> <td>Netto jaarresultaat</td> <td>€ 300.000.000</td> <td>€ 254.000.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	€ 4.615.000.000	€ 4.721.000.000	Vreemd vermogen	€ 107.459.000	€ 110.819.000	Netto jaarresultaat	€ 300.000.000	€ 254.000.000
	31-12-2022	31-12-2023											
Eigen vermogen	€ 4.615.000.000	€ 4.721.000.000											
Vreemd vermogen	€ 107.459.000	€ 110.819.000											
Netto jaarresultaat	€ 300.000.000	€ 254.000.000											
	De cijfers zijn gebaseerd op het gepubliceerde Jaarverslag 2023.												
Beleidsvoornemens	Gelet op de wijze waarop BNG Bank het openbaar belang behartigt ligt het voor de hand het aandelenbezit in BNG Bank als een duurzame belegging te zien.												

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

In het Zwijndrechtse gemeentelijk grondbeleid is gestreefd naar een zo groot mogelijke flexibiliteit binnen vaste kaders. Bij gebiedsontwikkeling kiezen we op strategische wijze voor een samenwerkingsvorm met een marktpartij die past bij het project dat aan de orde is. De financiële en juridische risico's die de gemeente maximaal wil lopen zijn daarbij zo veel mogelijk vastgelegd. De keuze voor de samenwerkingsvorm bij gebiedsontwikkeling geschiedt met inachtneming van de (Europese) regelgeving inzake aanbesteding en staatssteun. Generiek maken wij het onderscheid in actief en faciliterend grondbeleid.

Actief grondbeleid

Hieronder vallen de grondexploitaties (vastgesteld en in voorbereiding). Bij actief grondbeleid speelt de gemeente een actieve rol in de gebiedsontwikkeling door de grond(en) zelf geschikt te maken voor de nieuwe functie en daarna te verkopen. Dit geeft een gemeente meer sturingsmogelijkheden. Hierdoor loopt de gemeente echter ook meer risico. Bij actief grondbeleid kunnen de opbrengsten uit gronduitgifte tot een voordelig resultaat in de grondexploitatie leiden, maar er kan ook een nadelig resultaat geaccepteerd worden omwille van de te bereiken maatschappelijk doelen. Redenen om actief grondbeleid te voeren kunnen zijn:

- de wens om een initiërende rol bij ruimtelijke processen te spelen om publieke doelen beter en sneller te bereiken;
- meer invloed willen hebben op het programma en de fasering of wanneer maximale sturing op doelstellingen en planontwikkeling noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat anders de planvorming niet van de grond komt doordat er sprake is van een nadelig financieel resultaat;
- als de ontwikkeling van een, eventueel na verwerving verkregen, gemeentelijke grondpositie zonder te grote risico's een financieel voordelig resultaat oplevert waaruit andere, verlieslatende, ontwikkelingen betaald kunnen worden.

Voor de uitvoering van actief grondbeleid worden grondexploitaties opgesteld. Met de vaststelling van een grondexploitatie legt uw raad het financieel kader vast (kosten en opbrengsten) waarbinnen de gebiedsontwikkeling uitgevoerd moet worden.

Faciliterend grondbeleid

Dit zijn de initiatieven, waarbij gemeente grondeigenaren actief of reactief stimuleert om transformaties en ontwikkelingen in gang te zetten of initiatieven vanuit 'de markt' die we, na beleidsmatige toetsing, begeleiden door de ruimtelijke voorwaarden voor ontwikkeling te scheppen. De werkzaamheden beperken zich tot het faciliteren van initiatiefnemers ten bate van de uitvoering van hun projecten. In dit geval moet de gemeente de kosten die hiermee gemoeid zijn in beginsel verhalen op de initiatiefnemers. Faciliterend grondbeleid leent zich voor ruimtelijke ontwikkelingen waarbij

- het strategisch minder van belang is om sturing op planrealisatie te hebben;
- er gelet op beperkte financiële mogelijkheden of andere bestuurlijke prioriteiten weinig ruimte voor actief grondbeleid is;
- een actieve rol door economische omstandigheden te riskant is, bijvoorbeeld vanwege te hoge aankooprijzen.

Hierna geven wij een toelichting op de uitvoering van het actieve grondbeleid en krijgt u op hoofdlijnen inzicht in de vermogenspositie van het grondbedrijf met een meerjarenprognose van de projectresultaten en de verwachte ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen van het

grondbedrijf. Voor meer inhoudelijke informatie verwijzen wij naar de Meerjarenprogramma gebiedsontwikkelingen 2025.

Algemeen

Voor ieder in exploitatie te nemen project wordt vooraf een exploitatieberekening (de zogenaamde grondexploitatie, ook wel aangeduid met 'grex') door de gemeenteraad vastgesteld. Een grondexploitatie bevat een raming van alle aan het project toe te rekenen kosten en opbrengsten die beide, rentedragend, in de tijd uitgezet worden waarbij gerekend wordt met een kostenstijging en, tenzij vanuit project specifieke omstandigheden we daar vanuit het voorzichtigheidsbeginsel niet mee rekenen, een opbrengststijging. Voor de aan de grondexploitaties toe te rekenen rente hanteren we, gebaseerd op de richtlijnen voor de verslaggevingsregels rondom grondexploitaties, een rentepercentage van 2,0%.

Uit elke exploitatieberekening blijkt het te verwachten financiële resultaat dat na afronding van het project overblijft; de zogenaamde 'eindwaarde'. Omdat deze financiële resultaten in verschillende jaren vrijvallen worden deze bedragen teruggerekend (ofwel 'contant gemaakt') naar eenzelfde peildatum. Hierdoor zijn de verschillende exploitatieresultaten onderling vergelijkbaar en kan het saldo afgezet worden tegen de financiële reserves waarover de gemeente, op de betreffende peildatum, beschikt. In de regel wordt de netto contante waarde (n.c.w.) bedoeld als men over een exploitatieresultaat spreekt. Voor het berekenen van de netto contante waarde hanteren we conform de voorschriften een disconteringsvoet van 2,0%. Als een exploitatieresultaat uitgedrukt in een contante waarde in deze begroting (peildatum 1 januari 2025) 2% hoger ligt dan de uitkomst van een jaar geleden (peildatum 1 januari 2024), dan is de uitkomst c.q. de eindwaarde van de exploitatieberekening niet gewijzigd: een exploitatieresultaat van € 102.000 (n.c.w. 1 januari 2025) is hetzelfde als € 100.000 (n.c.w. 1 januari 2024).

Als een project met een berekend tekort in exploitatie genomen wordt, dan dient vanuit het voorzichtigheidsbeginsel vooraf de financiële dekking geregeld te zijn; we treffen dan een verliesvoorziening door een bedrag op te nemen in de voorziening Stedelijke ontwikkeling. Deze verliesvoorzieningen baseren we op de netto contante waarde van de verwachte exploitatieverliezen. Om de verliesvoorzieningen op peil te houden voegen we vervolgens jaarlijks 2% rente (gelijk aan de disconteringsvoet) aan de voorziening Stedelijke ontwikkeling toe.

Aan het in exploitatie brengen van gronden zijn financiële risico's verbonden. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er eerst geïnvesteerd moet worden in grondaankopen, bouwrijp maken enzovoort, alvorens soms jaren later het product 'bouwrijpe grond' verkocht kan worden. Op het moment van investeren bestaat er veelal geen zekerheid over de afzetmogelijkheden van de grond tegen de beoogde prijs. Ook kunnen in de praktijk zowel de kosten als de opbrengsten wat betreft de omvang en planning (inflatie en rentekosten) afwijken van de ramingen in de exploitatieberekening. Dit zijn in principe de risico's van de grondexploitatie. Het gaat daarbij om zowel positieve als negatieve risico's die deels wel en deels niet beïnvloedbaar zijn. Voor het opvangen van eventuele financiële tegenvallers dient de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. Een van tevoren ingecalculleerd exploitatieverlies valt niet onder de noemer risico's, daar treffen we zoals we hiervoor aangaven een verliesvoorziening voor.

Het saldo van de productiekosten en de opbrengsten van de actieve bouwgrondexploitaties voegen we jaarlijks toe aan de boekwaarde van de betreffende projecten. Afhankelijk van de ontwikkelingen in het begrotingsjaar leidt dit tot een stijging dan wel daling van de boekwaarde. Op de balans zijn deze

boekwaarden als 'Onderhanden werk' opgenomen onder de post 'Vorraden'. Na uitvoering van het project sluiten we de exploitatie af en verrekenen we het eindresultaat met de reserve 'Gerealiseerde winstpotentie grondbedrijf' of met de voorziening 'Stedelijke Ontwikkeling' (dit laatste indien het een exploitatieverlies betreft waarvoor al een voorziening gevormd is). Winsten uit de bouwgrondexploitaties moeten tussentijds genomen worden indien:

1. de resterende looptijd van de grondexploitatie is tien jaar of minder; én
2. het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar ingeschat kan worden; én
3. de grond (of het deelperceel) verkocht is; én
4. de kosten gerealiseerd zijn (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

Vermogenspositie grondbedrijf

Het vermogen van het grondbedrijf bestaat uit het saldo van de toekomstige exploitatieresultaten van de actieve grondexploitaties en de getroffen verliesvoorzieningen (dit saldo noemen we de 'winstpotentie') en de al gerealiseerde winsten die nog niet bestemd zijn (de reserve Gerealiseerde winstpotentie) plus de beschikbare buffer voor het opvangen van de risico's (de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf).

Het grondbedrijf van de gemeente Zwijndrecht functioneert als een zogenaamd gesloten systeem. Dat betekent dat de winsten en verliezen die tussentijds en/of bij de afsluiting van grondexploitaties ontstaan worden verrekend binnen het grondbedrijf.

Op basis van de meest recente cijfers en inzichten (juli 2024) hebben we de exploitatieberekeningen geactualiseerd. Het saldo van de nog te realiseren exploitatieresultaten en de getroffen verliesvoorzieningen is begroot op € 0,21 miljoen (netto contante waarde per 1 januari 2025).

Per 1 januari 2025 bevat de vrije reserve Gerealiseerde winstpotentie naar verwachting € 4,06 miljoen.

Dit geeft een totaalsaldo van € 4,27 miljoen, dit is de netto contante waarde van het eindsaldo in de vrije reserve Gerealiseerde winstpotentie na afronding van de actieve grondexploitaties indien deze afgesloten kunnen worden conform de huidige prognoses.

Daarnaast beschikt het grondbedrijf per 1 januari 2025 naar verwachting over een buffer van € 0,43 miljoen voor het opvangen van de risico's. Hiermee voldoen we aan het minimaal benodigde saldo volgens de geactualiseerde risicoanalyse.

In figuur 1 geven we een samenvattend overzicht van de vermogenspositie per 1 januari 2025.

figuur 1: vermogenspositie grondbedrijf per 1 januari 2025

(bedragen x € 1.000)

opbouw vermogenspositie grondbedrijf	
A) winstpotentie grex grondbedrijf (n.c.w. 1-1-2025)	212
B) saldo (vrije) reserve Gerealiseerde winstpotentie	4.064
Totaal (potentieel eindsaldo)	4.276 voordelig

C) risicodekking in reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf	430
---	-----

De in figuur 1 aangegeven winstpotentie vertegenwoordigt de huidige waarde van de bouwgronden die in exploitatie genomen zijn en waarvan de afronding in het begrotingsjaar 2025 of later valt. Deze waarde omvat het contant gemaakte saldo van de nog te realiseren exploitatieresultaten van de projecten Euryza (nadelig), Buizerdstraat (nadelig), Van 't Hofflocatie (voordelig) en Heer Janstraat (voordelig) inclusief de getroffen verliesvoorzieningen in de Voorziening Stedelijke Ontwikkeling vermindert met een toekomstige dotatie aan het bomenfonds (zie figuur 2).

figuur 2: winstpotentie Grondbedrijf per 1 januari 2025

(bedragen x € 1.000)

- = voordelig (V); + = nadelig (N)

onderdeel	verwacht projectresultaat	
	eindwaarde	n.c.w. 1-1-2025
Bouwgronden in exploitatie (4 st.)	6.353 N	6.225 N
Voorziening Stedelijke Ontwikkeling	-6.640 V	-6.506 V
Af: verrekening met reserves (*)	72 N	68 N
Winstpotentie Grondbedrijf	-215 V	-212 V

(*) dotatie aan het bomenfonds

[Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling](#)

Voor de gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone/DiZtrikt (onderverdeeld in drie gebieden: Stationskwartier, Noord en Walburg) en Noordoever heeft uw raad in 2019 een bedrag van € 20 miljoen gereserveerd. Dit bedrag is in een aparte reserve genaamd 'Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling' vastgelegd en behoort niet tot het gesloten systeem van het grondbedrijf. Voor- en nadelige mutaties in de projecten die behoren tot de gebiedsontwikkelingen Spoorzone/DiZtrikt en Noordoever worden verrekend met de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling. Deze reserve funktioneert dan als een apart gesloten systeem specifiek voor de gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone/DiZtrikt en Noordoever. Om die reden maken we in deze paragraaf bij de bepaling van de vermogenspositie onderscheid tussen het grondbedrijf en de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling.

In 2021 ontvingen wij een subsidie Woningbouwimpuls (WBI) van maximaal € 4,7 miljoen voor het Stationskwartier. Deze subsidie wordt als 50% cofinanciering ingezet bij de dekking van de exploitatieverliezen in het Stationskwartier. Daarnaast zijn er per project nog andere subsidies aangevraagd of toegekend.

Inmiddels heeft uw raad de grondexploitaties Stadstuinen, Indische Buurt, Maasterras West (alle onderdeel van het Stationskwartier) en Noordoevers vastgesteld. Daarnaast is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de nog vast te stellen grondexploitatie Maasterras Oost in het Stationskwartier en het faciliteren van projecten van derden in het Stationskwartier (waarbij de kosten, voor zover mogelijk binnen de wettelijke kaders, verhaald worden op de private partijen).

Analoog aan de presentatie van het gesloten systeem van het grondbedrijf kan de vermogenspositie voor het Uitvoeringsprogramma opgedeeld worden in dezelfde drie onderdelen:

- A) Winstpotentie: het saldo van de toekomstige exploitatieresultaten van de actieve, c.q. door uw raad vastgestelde, grondexploitaties plus de eventueel getroffen verliesvoorzieningen in de voorziening Stedelijke ontwikkeling;
- B) Reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling: de middelen die nog niet ingezet zijn als dekking voor de gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone/DiZtrikt en Noordoevers;
- C) Reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf: buffer voor het opvangen van de risico's.

De winstpotentie bedraagt per 1 januari 2025 € 2,56 miljoen. Dit bedrag vertegenwoordigt de huidige waarde van de vier bouwgronden die in exploitatie genomen zijn. Deze waarde omvat het contant gemaakte saldo van de per 1 januari 2025 nog te realiseren exploitatieresultaten van de projecten Indische Buurt, Stadstuinen, Maasterras West en Noordoevers inclusief de getroffen verliesvoorziening in de Voorziening Stedelijke Ontwikkeling (zie figuur 3).

figuur 3: winstpotentie Uitvoeringsprogramma per 1 januari 2025

(bedragen x € 1.000)

- = voordelig (V); + = nadelig (N)

onderdeel	verwacht projectresultaat	
	eindwaarde	n.c.w. 1-1-2025
Bouwgronden in exploitatie (4 st.)	6.611 N	5.932 N
Voorziening Stedelijke Ontwikkeling	-9.379 V	-8.495 V
Winstpotentie Uitvoeringsprogr.	<u>-2.768 V</u>	<u>-2.563 V</u>

Van de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling is op basis van de genomen besluiten tot medio 2024 en de cofinanciering vanuit de Wbi-subsidie voor Stationskwartier een bedrag van € 9,25 miljoen besteed en/of gereserveerd. Het gaat hierbij vooral om de dekking van het verwachte verlies van Maasterras West (verliesvoorziening), de niet verhaalbare plankosten die aan de private ontwikkelingen toegerekend worden (betreft voornamelijk de nieuwbouw van huurwoningen door Woonkracht10 in de Indische Buurt) en de dekking van de risico's waarbij de voorbereidingskosten van project Maasterras Oost al afgedekt zijn door een verliesvoorziening. Inclusief een dotatie van de in 2024 (voor het eerst) tussentijds uit te nemen winst van het project Stadstuinen heeft de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling naar verwachting per 1 januari 2025 een saldo van € 10,75 miljoen. Voor het opvangen van de risico's is op basis van het geactualiseerde risicoprofiel een bedrag van € 0,98 miljoen gereserveerd.

In onderstaande figuur zijn de drie hiervoor genoemde componenten van de vermogenspositie per 1 januari 2025 weergegeven.

figuur 4: vermogenspositie Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling per 1 januari 2025
(bedragen x € 1.000)

opbouw vermogenspositie Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling (netto contante waarde 1-1-2025)	
A) winstpotentie grex Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling	2.563
B) saldo reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling	10.745
20.000 start saldo	
-467 af: voorziening 50% voorbereidingskosten Maasterras Oost ⁽¹⁾	
-7.770 af: voorziening Maasterras West ⁽²⁾	
-244 af: afboeken 50% niet te verhalen kosten t/m 2024 ⁽¹⁾	
-981 af: dekking risico's	
<u> 377</u> bij: tussentijdse winstneming Stadstuinen in 2024	
10.915 subtotaal, verwacht saldo per 1-1-2025	
-170 af: afboeken 50% niet te verhalen kosten 2025 e.v. ⁽¹⁾	
<u>10.745</u> beschikbaar saldo ⁽³⁾	
Totaal	13.308 voordelig
C) risicodekking in reserve weerstandsvermogen grondbedrijf	981

(1) Daarnaast wordt 50% gedekt door de ontvangen subsidie Woningbouwimpuls (Wbi)

(2) Daarnaast wordt 9% gedekt door de ontvangen subsidie Woningbouwimpuls (Wbi)

(3) Beschikbaar voor de in voorbereiding zijnde grondexploitatie Maasterras Oost en het faciliteren van projecten van derden in het Stationskwartier plus de twee overige ontwikkelgebieden in DiZtrikt.

In beginsel is 50% cofinanciering tot een maximum van € 4,69 miljoen vanuit de Wbi-subsidie beschikbaar voor de projecten in het Stationskwartier. Voorzichtigheidshalve laten we de dekking vanuit deze middelen gelijk oplopen met de voortgang van de te leveren prestatie (een netto toevoeging van 912 woningen). Met de vaststelling van de grondexploitaties Stadstuinen, Indische Buurt en Maasterras West is een netto toevoeging van 315 woningen concreet geworden ofwel 34,5% van de te leveren prestatie. Door de dekking van het verwachte verlies van Maasterras West vanuit de Wbi-subsidie te beperken tot 9% blijft de totale inzet gelijk aan 34,5% van de toegekende subsidie.

Zoals aangegeven is er per 1 januari 2025 naar verwachting een bedrag van € 10,75 miljoen beschikbaar voor de dekking van de al in voorbereiding genomen en nog vast te stellen grondexploitatie Maasterras Oost en het faciliteren van projecten van derden (private ontwikkelingen) in het Stationskwartier en andere ontwikkelingen in DiZtrikt inclusief de benodigde risicoreservering.

Het haalbaarheidsonderzoek voor Maasterras Oost is nog niet afgerond, maar de verwachting is dat deze grondexploitatie beslag zal leggen op het grootste deel van het nog beschikbare saldo in de reserve Uitvoeringsprogramma. Voor andere gebiedsontwikkelingen in DiZtrikt (Noord en Walburg) zijn eind 2021 eerste verkenningen opgesteld. Deze geven nog veel ruimte voor nader onderzoek waardoor het op dit moment niet te zeggen is wat de financiële uitkomsten hiervan zijn.

De gemaakte voorbereidingskosten voor Maasterras Oost bedragen per 1 januari 2025 naar verwachting € 0,9 miljoen.

Geïnvesteed vermogen (boekwaarde) bouwgrondexploitaties

Het geïnvesteede vermogen ofwel de boekwaarde omvat alle gerealiseerde uitgaven en opbrengsten, inclusief de gerealiseerde verrekeningen met de reserves en de voorzieningen, op een bepaalde peildatum. Voor de administratieve verwerking van de boekwaarde wordt onderscheid gemaakt tussen de actieve, c.q. door uw raad vastgestelde, grondexploitaties (bouwgronden in exploitatie) en de investeringen in de periode vóórdat de grondexploitatie door de gemeenteraad wordt vastgesteld (voorbereidingskosten).

Het geïnvesteede vermogen in de actieve grondexploitaties (de projecten Euryza, Buizerdstraat, Van 't Hofflocatie, Heer Janstraat, Stadstuinen, Indische Buurt, Maasterras West en NoordoEVERS) bedraagt eind 2024 naar verwachting € 16,3 miljoen. In de jaren 2025 en verder tot aan de afronding (eind 2033) van deze projecten investeren we nog € 26,8 miljoen² in deze projecten. In dezelfde periode begroten we € 30,1 miljoen aan opbrengsten. De resultaten van deze projecten verrekenen we met de getroffen verliesvoorzieningen (€ 16 miljoen verlies) en de reserves (€ 3 miljoen winst). De boekwaarden van de actieve grondexploitaties staan onder de voorraden op de balans en vormen tezamen met het saldo van de verliesvoorzieningen de balanswaarde. In onderstaande tabel (zie figuur 5) staan de geraamde mutaties in de balanswaarde in het begrotingsjaar 2025.

figuur 5: ontwikkeling boekwaarden bouwgrondexploitaties

boekwaarde bouwgrondexploitaties bedragen x € 1.000 (- = voordelig)	boekwaarde 31-12-2024	mutaties in 2025				boekwaarde 31-12-2025
		baten	lasten	verrekening met reserve	totaal	
Bouwgrond in exploitatie (onderhanden werk):	16.311	-12.175	10.378	-5.739	-7.536	8.775
af, getroffen verliesvoorzieningen:	-15.935	0	-300	6.402	6.102	-9.833
Onderhanden werk incl. verliesvoorz. (balanswaarde):	375	-12.175	10.078	663	-1.434	-1.059

We begroten in 2025 hogere baten dan lasten waardoor de boekwaarde van de actieve grondexploitaties afneemt. De lasten in 2025 bedragen € 10,4 miljoen en omvatten investeringen in het bouwen en woonrijp maken van gronden, plankosten, kosten voorbereiding en toezicht civieltechnische werken en rentekosten. De baten begroten wij op € 12,1 miljoen. Het gaat hierbij om de opbrengsten uit grondverkoop bij de projecten Indische Buurt en Maasterras West en subsidies voor het project NoordoEVERS. Naast de baten en lasten hebben ook de verrekeningen met de reserves en voorzieningen gevolgen voor de boekwaarde. In 2025 onttrekken we € 0,67 miljoen aan tussentijdse winst uit enkele winstgevendende grondexploitaties (Van 't Hofflocatie, Heer Janstraat en Stadstuinen) en sluiten we het project Euryza af met een verlies van € 6,4 miljoen dat we verrekenen met de getroffen verliesvoorziening.

Per saldo neemt de boekwaarde in 2025 met € 7,5 miljoen af tot een geïnvesteed vermogen van € 8,8 miljoen eind 2025. Het saldo op de balans (boekwaarde minus verliesvoorzieningen) neemt in 2025 af van € 0,3 miljoen nadelig naar € 1,1 miljoen voordelig eind 2024. De op dit moment actieve grondexploitaties zullen naar verwachting in de periode 2025 tot eind 2033 afgesloten kunnen worden.

² De aan de private ontwikkeling toe te rekenen investeringen in 2025 en verder (huurwoningen Woonkracht10 in Indische Buurt) niet inbegrepen: € 0,6 miljoen plankosten (te verrekenen met de reserve Uitvoeringsprogramma en WBI-subsidie) en € 4,2 miljoen kosten bouw- en woonrijp maken (te activeren investeringen). Tevens niet inbegrepen een bedrag van € 4,2 miljoen aan bovenplanse investeringen die niet aan de grondexploitatie Maasterras West toegerekend mogen worden (te activeren investeringen).

De kosten die we maken in de periode voordat een grondexploitatie door uw raad wordt vastgesteld activeren we als voorbereidingskosten onder de balanspost immateriële vast activa. De rentelasten daarvan komen ten laste van de reguliere exploitatie. Deze voorbereidingskosten mogen maximaal vijf jaar geactiveerd blijven. Na vijf jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie. De voorbereidingskosten mogen dan in de betreffende grondexploitatie opgenomen worden. Als er binnen de gestelde periode geen grondexploitatie is vastgesteld worden deze kosten afgeboekt ten laste van het jaarresultaat of gedekt door een voorziening.

De balanspost immateriële vaste activa zal per 1 januari 2025 naar verwachting een saldo omvatten van € 0,9 miljoen. Het gaat hierbij om de tot die datum gemaakte voorbereidingskosten voor het project Maasterras Oost. De kans dat er voorbereidingskosten afgeboekt moeten worden omdat er niet tijdig een grondexploitatie wordt vastgesteld wordt als risico meegewogen in de risicoanalyse van het grondbedrijf. Voor Maasterras Oost heeft uw raad, vanwege de omvang en de verwachting dat de voorbereidingskosten niet gedekt zullen worden door de nog vast te stellen grondexploitatie, al een verliesvoorziening getroffen. Hierdoor is het risico al gedekt.

Reserves en voorzieningen

Naast de financiële dekking van het totaal aan investeringen is het ook van belang dat er een buffer aanwezig is om tegenvallers op te vangen (weerstandsvermogen) en dat er bij bestuurlijke besluitvorming tot realisatie van nieuwe verliesgevende projecten voldoende vrije reserve aanwezig is om een nieuwe voorziening te kunnen treffen. Om hierop te kunnen sturen is het vermogen van het grondbedrijf, naast de voorziening Stedelijke Ontwikkeling, onderverdeeld in 2 reserves met ieder een eigen doel (zie figuur 6).

figuur 6: reserves en voorzieningen grondbedrijf

onderdeel	type	doel/functie	rente bijschrijven
reserve Gerealiseerde winstpotentie	vrije reserve	Bevat vrij beschikbare middelen voor nieuwe investeringen (voor het treffen van een voorziening bij een besluit tot realisatie van een verliesgevend project). Vrijvallende exploitatiewinsten worden aan deze reserve toegevoegd. Overigens is de vrije beschikbaarheid wel beperkt in die zin dat er rekening gehouden moet worden met toekomstige claims op deze reserve door verliesgevende projecten als die in voorbereiding zijn en waarvan op enig moment het besluit tot uitvoering genomen zal worden (op dat moment voorziening treffen ten laste van de vrije reserve). Ook is het noodzakelijk het risicoprofiel van het grondbedrijf, inclusief de nieuwe investering, en de omvang van de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf in de afweging mee te nemen als bedragen uit de vrije reserve aangewend worden.	nee
reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf	risico reservering	Dient als financiële buffer voor het opvangen van (negatieve) risico's die niet in de exploitatieberekeningen opgevangen kunnen worden. Het weerstandsvermogen is enerzijds bedoeld om bestaande verliesvoorzieningen op peil te houden (i.c. het opvangen van tegenvallers binnen verlieslatende projecten die in uitvoering zijn; behoefte op korte termijn) en anderzijds om tegenvallers die de toekomstige exploitatiewinsten overschrijden op te vangen (risico's van winstgevende projecten; behoefte op lange termijn). De benodigde omvang van het weerstandsvermogen is gerelateerd aan het risicoprofiel van het grondbedrijf. Het risicoprofiel wordt jaarlijks, bij het opmaken van de begroting, geactualiseerd.	nee

figuur 6: reserves en voorzieningen grondbedrijf (vervolg)

onderdeel	type	doel/functie	rente bijschrijven
voorziening Stedelijke Ontwikkeling	voorziening	Dient als dekking van de geprognosticeerde verliezen (netto contante waarde) van bestuurlijk vastgestelde grondexploitaties. Conform de voorschriften (BBV) treffen wij een voorziening op het moment dat besloten wordt tot uitvoering van een verliesgevend project. Daarnaast kan er een voorziening getroffen worden voor de bestede voorbereidingskosten die naar alle waarschijnlijkheid niet gedekt zullen worden door de nog vast te stellen grondexploitatie. De benodigde bedragen voor een nieuwe voorziening komen in beginsel uit een vrije reserve . Bij het afsluiten van een boekjaar worden de bestaande voorzieningen, indien nodig, aangepast aan de geactualiseerde exploitatieresultaten van de betreffende projecten. Deze mutaties worden in beginsel verrekend met de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf (of een vrije reserve als het om voorbereidingskosten gaat).	ja
reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling	bestemmings reserve	Bestemd voor de gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone/DiZtrikt (deelgebieden: Stationskwartier, Noord en Walburg) en Noordoevers. De reserve is bedoeld ter bekostiging van het actief grondbeleid in deze gebieden (het saldo van de gemeentelijke grondexploitaties Stadstuinen, Indische Buurt, Maasterras West en Maasterras Oost en het eventueel afboeken van voorbereidingskosten indien niet - tijdig- een grondexploitatie wordt vastgesteld) en de bekostiging van het faciliterend grondbeleid (het saldo van de niet verhaalbare kosten). De reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling behoort niet tot het gesloten systeem van het grondbedrijf. Voor- en nadelige mutaties binnen de grondexploitaties die behoren tot de gebiedsontwikkelingen DiZtrikt en Noordoevers worden verrekend met deze reserve.	nee

Hierna geven wij per onderdeel een toelichting op de begrote mutaties in het begrotingsjaar 2025.

Reserve Gerealiseerde winstpotentie

Volgens de huidige inzichten zal deze reserve op 1 januari 2025 een saldo van € 4,1 miljoen bevatten. Als gevolg van de verplichting om tussentijds winst te nemen verwachten wij in 2025 een bedrag van € 0,2 miljoen aan deze reserve toe te voegen. Het gaat hierbij om een gedeelte van de verwachte exploitatiewinst van de projecten Van 't Hofflocatie en Heer Janstraat die naar rato van de realisatie vrij dient te vallen. De winstuitname van de projecten Stadstuinen en Indische Buurt, in 2025 begroot op € 0,4 miljoen, wordt verrekend met de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling. Ultimo 2025 heeft de reserve Gerealiseerde winstpotentie dan een saldo van € 4,3 miljoen.

Reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf

De gewenste omvang van het weerstandsvermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het grondbedrijf en het uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling. Volgens de geactualiseerde risicoanalyse hebben we een buffer nodig van minimaal € 1,4 miljoen per 1 januari 2025.

Voorzieningen Stedelijke Ontwikkeling

Op basis van de geactualiseerde exploitatiebegrotingen (BIE) verwachten we eind 2024 een bedrag van € 15,9 miljoen aan verliesvoorzieningen in de voorziening Stedelijke ontwikkeling opgenomen te hebben. Dit bedrag dient voor de dekking van de verwachte exploitatieverliezen van de projecten Euryza, Buizerdstraat en Maasterras West. Daarnaast is een verliesvoorziening getroffen voor de gemaakte voorbereidingskosten van het project Maasterras Oost.

In het begrotingsjaar 2025 voegen we € 0,3 miljoen aan rente toe en verwachten we de grondexploitatie Euryza af te kunnen sluiten zodat we het eindresultaat (€ 6,4 miljoen verlies) met de

getroffen verliesvoorziening kunnen verrekenen. Eind 2025 zal de voorziening Stedelijke Ontwikkeling, behoudens nieuwe besluiten, € 9,8 miljoen groot zal zijn.

Reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling

In 2025 verwachten we € 0,4 miljoen aan tussentijdse winst uit de projecten Stadstuinen en Indische Buurt aan deze reserve toe te kunnen voegen. Daarnaast begroten we € 0,07 miljoen aan niet te verhalen kosten voor het faciliterend grondbeleid in het Stationskwartier. Dit bedrag boeken we voor de helft af van de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling. De andere helft wordt, als cofinanciering, verrekend met de WBI-subsidie.

Verwacht verloop van reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de hiervoor aangegeven ontwikkelingen de ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen die wij voor 2025 begroten. Om aan te kunnen sluiten op de saldi eind 2023 begint deze tabel met onze inschatting van de mutaties in 2024.

figuur 7: verwachte ontwikkeling reserves en voorzieningen 2024/2025 (bedragen x € 1 miljoen):

	'vrije' reserve Gereal. winst- potentie GB	reserve Weerstands- vermogen GB	voorziening Stedelijke Ontwikkeling	reserve Uitvoeringsprogr. gebiedsontw.	inzet WBI subsidie
saldo 31-12-2023:	2,84	2,65	15,98	9,98	3,36
verwachte mutaties 2024	1,22	-1,24	-0,04	0,94	-0,02
verwacht saldo 31-12-2024:	4,06	1,41	15,94	10,92	3,34
begrote mutaties 2025:					
- rente toevoeging aan verliesvoorzieningen			0,30		-0,09
- onttrekking uit verliesvoorziening			-6,40		
- tussentijdse winstnemingen	0,23			0,44	
- verrekening niet verhaalbare kosten				-0,07	-0,07
totaal begrote mutaties 2025:	0,23	0,00	-6,10	0,36	-0,16
begroot saldo 31-12-2025:	4,29	1,41	9,83	11,28	3,18

FINANCIËLE BEGROTING

Dit deel van de begroting geeft inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente:

- Overzicht van baten en lasten en de toelichting daarop
- Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting daarop

De bedragen in de tabellen zijn x € 1.000 tenzij anders aangegeven.

A. Overzicht van baten en lasten en de toelichting

Overzicht van baten en lasten

	Rekening 2023			Begroting 2024 na wijziging			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma's</i>									
1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie	-6.504	2.212	-4.292	-7.503	2.606	-4.897	-7.885	2.486	-5.399
2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-27.176	6.157	-21.019	-25.712	12.060	-13.652	-33.112	21.268	-11.844
3 Bestrijding van armoede	-40.851	20.893	-19.958	-38.801	21.160	-17.641	-39.201	21.501	-17.700
4 Welzijn en zorg	-57.144	11.791	-45.353	-61.987	10.624	-51.363	-55.576	2.138	-53.438
5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	-36.049	18.556	-17.493	-40.589	18.480	-22.109	-41.121	21.941	-19.180
<i>Subtotaal programma's</i>	<i>-167.724</i>	<i>59.609</i>	<i>-108.115</i>	<i>-174.592</i>	<i>64.930</i>	<i>-109.662</i>	<i>-176.895</i>	<i>69.334</i>	<i>-107.561</i>
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>									
Lokale heffingen	0	11.588	11.588	0	11.494	11.494	0	12.576	12.576
Algemene uitkering	0	101.222	101.222	0	104.760	104.760	0	109.161	109.161
Dividend	0	376	376	0	654	654	0	579	579
Saldo van de financieringsfunctie	-714	86	-628	-1.233	70	-1.163	-324	68	-256
<i>Subtotaal algemene dekkingsmiddelen</i>	<i>-714</i>	<i>113.272</i>	<i>112.558</i>	<i>-1.233</i>	<i>116.978</i>	<i>115.745</i>	<i>-324</i>	<i>122.384</i>	<i>122.060</i>
Financiën	-1.952	601	-1.351	-1.805	287	-1.518	-1.987	272	-1.715
Overhead	-17.952	113	-17.839	-17.928	37	-17.891	-16.193	53	-16.140
Vennootschapsbelasting	0	0	0	-26	0	-26	-26	0	-26
Saldo van baten en lasten	-188.342	173.595	-14.747	-195.584	182.232	-13.352	-195.425	192.043	-3.382
<i>Mutaties reserves</i>									
1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie	0	72	72	0	0	0	0	0	0
2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-2.425	11.588	9.162	-1.092	2.723	1.631	-1.199	1.731	532
3 Bestrijding van armoede	-500	1.418	918	0	188	188	0	0	0
4 Welzijn en zorg	-317	2.015	1.698	0	829	829	0	388	388
5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	-941	2.508	1.567	0	2.672	2.672	-1.500	392	-1.108
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Financiën	-543	2.046	1.503	-5.925	8.375	2.450	-2.677	5.296	2.619
Overhead	0	1.420	1.420	0	1.707	1.707	0	1.028	1.028
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal mutaties reserves</i>	<i>-4.726</i>	<i>21.066</i>	<i>16.340</i>	<i>-7.017</i>	<i>16.494</i>	<i>9.477</i>	<i>-5.376</i>	<i>8.835</i>	<i>3.459</i>
Resultaat	-193.068	194.661	1.593	-202.601	198.726	-3.875	-200.901	200.978	77
- = Nadelig / + = Voordelig									

Meerjarenraming 2025-2028

	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma's</i>									
1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie	-8.107	2.087	-6.020	-8.112	2.115	-5.997	-8.099	2.115	-5.984
2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-17.361	5.060	-12.301	-23.361	11.233	-12.128	-17.451	4.925	-12.526
3 Bestrijding van armoede	-39.135	21.510	-17.625	-39.140	21.514	-17.626	-39.149	21.514	-17.635
4 Welzijn en zorg	-55.165	1.888	-53.277	-54.865	1.638	-53.227	-54.865	1.388	-53.477
5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	-40.356	20.078	-20.278	-40.955	20.498	-20.457	-40.835	20.728	-20.107
Subtotaal programma's	-160.124	50.623	-109.501	-166.433	56.998	-109.435	-160.399	50.670	-109.729
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>									
Lokale heffingen	0	12.665	12.665	0	12.665	12.665	0	12.665	12.665
Algemene uitkering	0	103.210	103.210	0	104.920	104.920	0	106.329	106.329
Dividend	0	679	679	0	679	679	0	679	679
Saldo van de financieringsfunctie	-222	65	-157	-352	64	-288	-693	64	-629
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	-222	116.619	116.397	-352	118.328	117.976	-693	119.737	119.044
Financiën	-2.237	272	-1.965	-2.237	272	-1.965	-2.237	272	-1.965
Overhead	-16.062	9	-16.053	-15.502	9	-15.493	-15.478	9	-15.469
Vennootschapsbelasting	-26	0	-26	-26	0	-26	-26	0	-26
Saldo van baten en lasten	-178.671	167.523	-11.148	-184.550	175.607	-8.943	-178.833	170.688	-8.145
<i>Mutaties reserves</i>									
1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie	0	10	10	0	13	13	0	0	0
2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-846	1.161	315	-1.746	1.554	-192	-938	1.067	129
3 Bestrijding van armoede	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4 Welzijn en zorg	0	300	300	0	0	0	0	0	0
5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	-500	169	-331	-500	154	-346	-500	132	-368
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Financiën	-38	4	-34	-38	0	-38	-38	0	-38
Overhead	0	892	892	0	374	374	0	309	309
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	-1.384	2.536	1.152	-2.284	2.095	-189	-1.476	1.508	32
Resultaat	-180.155	170.159	-9.996	-186.934	177.802	-9.132	-180.409	172.296	-8.113

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Toelichting op de totstandkoming van het geraamd resultaat

De begroting is tot stand gekomen op basis van het door de raad met ons afgesproken proces:

De besluitvorming op bezuinigingen maakte geen onderdeel uit van de kadernota. In de periode tussen het vaststellen van de Kadernota en de begrotingsbehandeling kunnen de raadsfracties zich afzonderlijk of in gezamenlijkheid een nader beeld vormen omtrent de impact van de bezuinigingen. Waar wenselijk was hiervoor ambtelijke ondersteuning in te zetten. Na de zomer, op 17 september 2024, zijn de mogelijke bezuinigingen besproken.

Voor het vaststellen van deze conceptbegroting zijn de bezuinigingen in een apart hoofdstuk en daarvoor amendabel in het begrotingsboek 2025 aan de raad voorgelegd. Dat is terug te vinden in Hoofdstuk 1. Eventueel was waar gewenst aanvullende ambtelijke ondersteuning mogelijk in aanloop naar de begrotingsbehandeling alsmede een door het college georganiseerde inloopavond / inloopmarkt. Na verwerking van (overgebleven) maatregelen, sluit de concept begroting voor 2025 op een geraamd resultaat van € 77.000. Hiermee geeft het college invulling aan een begroting die sluit, maar met een minimale omvang aan bezuinigingen.

Structureel evenwicht

In verband met de aanscherping van het financieel toezicht is in de begroting en de meerjarenraming het structureel en reëel evenwicht geïntroduceerd. Het BBV is aangepast, zodat de raad en financieel toezichthouder (provincie) kunnen vaststellen of sprake is van een structureel en reëel evenwicht in de begroting en de meerjarenraming.

Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings-)reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten.

Het structureel en reëel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat overblijft moet positief zijn (zie laatste tabel).

De functie van het onderstaand overzicht is om te laten zien door welke incidentele baten en lasten het exploitatieresultaat is beïnvloed. Voor het begrip incidenteel kan gedacht worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaren voordoen. Het is daarbij van belang dat het gaat om eenmalige zaken.

Posten onder de € 80.000 zijn conform de concept financiële verordening 2023 niet meegenomen in het overzicht incidentele baten en lasten.

Overzicht met toelichting op incidentele baten en lasten 2025-2028 (bedragen x € 1.000)

Baten	2025	2026	2027	2028
Verrekening met reserves				
Onttrekking aan reserves (exclusief structurele onttrekkingen)	6.507	444	13	-14
- waarvan tijdelijke inzet algemene reserve (provincie)	-2.640	0	0	0
Bouwgrondexploitatie	375	117	507	87
Algemene dekkingsmiddelen				
Eenmalige korting algemene uitkering	-1.700			
Totale incidentele baten	2.542	561	520	73

Lasten	2025	2026	2027	2028
Verrekening met reserves				
Toevoegingen aan reserves (exclusief structurele toevoegingen)	3.640	0	0	2
Programma 2 Wonen, bouwen en Wooncarriere				
Fac gebiedsontwikkelingen (Raadsprogr 2.0)	100	0	0	0
Programma 4 - Welzijn en Zorg, Sport en Cultuur				
Ondersteuning/Uitvoering sociale wijkaanpak (Raadsprogr 2.0)	300	300	0	0
Onderdeel Overhead				
Civieltechnisch advies expertise (Kadernota 2024)	98	0	0	0
Bouwen aan vertrouwen (Kadernota 2024)	130	130	0	0
Totale incidentele lasten	4.268	430	0	2
Saldo incidentele baten en lasten (effect op geraamd resultaat)	-1.726	131	520	71

- = nadelige beïnvloeding + = voordelige beïnvloeding

Het geraamd resultaat voor deze begroting is € 77.000. Deze wordt voordelig beïnvloed met € 1.726.000 agv meer incidentele lasten dan incidentele baten. Dit betekent dat ons structurele saldo van baten en lasten € 1.803.000 positief is.

Bouwgrondexploitatie

De bouwgrondexploitaties zijn zowel bij de reserves als de exploitaties opgenomen. Per saldo budgettair neutraal.

Eenmalige korting algemene uitkering

In 2025 heeft het Rijk de algemene uitkering *éénmalig* met € 675 miljoen gekort. Dit als onderdeel van de nieuwe BBP-financieringsystematiek die vanaf 2024 is ingevoerd in plaats van per 1-1-2027. Voor 2024 compenseert het Rijk deze aanpassing volledig. Alleen voor 2025 wordt dit slechts voor de helft gedaan. Op grond van het toezichtskader van de provincie mogen gemeenten deze korting als *incidenteel* beschouwen. Voor Zwijndrecht is deze daling € 1,7 miljoen die onderdeel uitmaakt van het geraamde tekort in 2025.

Tijdelijke onttrekkingen aan de algemene reserve

Voor de duur van twee jaar (2024 en 2025) hebben we toestemming van de toezichthouder om onttrekkingen te mogen doen die verband houden met het raadsprogramma en het begrotingstekort. De harde financiële eis is daarbij dat we genoeg geld in de algemene reserve behouden om risico's

die zich voor kunnen doen, af te dekken. We mogen alleen het vrije gedeelte van de algemene reserve inzetten (het surplus).

Voor een specificatie van deze onttrekkingen verwijzen wij u naar de toelichting onder hoofdstuk reserves, verder in deze begroting.

Faciliteren gebiedsontwikkelingen

Het raadsprogramma wil de bouwambitie voortzetten. De ambitie moet binnenstedelijk worden opgelost met name door in de grote projecten Noordoevers en Diztrikt de stap van planvorming naar realisatie te zetten door scherp te zijn op binnenstedelijke verdichtingslocaties (buitengebied uitgesloten). Daarnaast vraagt het raadsprogramma erom dat we faciliterend te werk gaan bij huisvesting van bijzondere doelgroepen e.d.

Ontmoetingen in de wijk/ Sociale wijkaanpak

Het hebben van passende ontmoetingsplekken in de wijken kan bijdragen aan de sociale cohesie in die wijken en een prettige sociale leefomgeving. Buurtbewoners die elkaar kennen, sociale activiteiten, elkaar kunnen helpen ervaringen kunnen delen dat leidt ertoe dat mensen meer tevreden zijn over de plek waar ze wonen. Inwoners die meer verbinding in hun directe leefomgeving ervaren blijken gelukkiger blijkt uit recent onderzoek van het CBS. Mensen maken zelf de verbindingen maar mogelijk kan de gemeente helpen door hier de juiste omstandigheden voor te scheppen. Dit hoeft niet direct in stenen, wellicht zijn er bestaande prettige ontmoetingsplekken. Zo niet kan overwogen worden die te creëren. We willen deze behoefte onderzoeken en mogelijk uitwerken in een plan van aanpak in de komende raadsperiode.

Om de aanpak te ontwikkelen en de bestaande aanpakken te integreren en door te ontwikkelen is uitvoeringsbudget nodig. Er zijn partijen die ervaring hebben met zowel het NPRZ als het ondersteunen bij gemeenten die nu focusgebied zijn binnen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Zij kunnen ondersteunen bij de vertaalslag maken naar een lokale aanpak.

Civieltechnisch advies expertise

Het afgelopen jaar hebben we een toenemende druk waargenomen op het investeringsprogramma (riool/infra). Naast de reguliere vervangingsprojecten zien we een toename als gevolg van beleidsambities op gebied van onder andere duurzaamheid (klimaatadaptie en warmtenet), het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) en autonome ontwikkelingen zoals de komst van glasvezel. Door de toenemende hoeveelheid ingrepen in de openbare ruimte en de complexiteit van deze projecten is er ook meer behoefte aan civieltechnische expertise: het adviseren op het gebied van civiele techniek in relatie tot gebiedsontwikkelingsprojecten en andere projecten in de buitenruimte zoals bijvoorbeeld op gebied van het warmtenet, waterhuishouding en bodemdaling. Hiervoor zijn voor 2024 en 2025 extra middelen incidenteel beschikbaar gesteld.

Bouwen aan vertrouwen

Voor het raadsproces rondom Bouwen aan Vertrouwen is incidenteel € 30.000 gevraagd voor begeleiding, scholing en bijeenkomsten van de gemeenteraad voor 2024, 2025 en 2026. Tevens is incidenteel voor deze jaren € 100.000 beschikbaar voor projectondersteuning van het opgaveteam Bouwen aan Vertrouwen. Na afloop van de genoemde tijdsperiode stoppen deze activiteiten en vindt zonder aanvullende besluitvorming geen verdere voortzetting plaats.

Conclusie:

Op basis van het overzicht incidentele baten en lasten kan geconcludeerd worden dat het geraamd resultaat voor het jaar 2025 met € 1,7 miljoen (voordelig) wordt beïnvloed door de incidentele baten en lasten.

Wij kunnen vaststellen dat de begroting 2025 daardoor (structureel) in evenwicht is

Presentatie van het geraamd resultaat (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Saldo baten en lasten	-3.382	-11.148	-8.943	-8.145
Toevoegingen aan de reserves	-5.376	-1.384	-2.284	-1.476
Onttrekkingen aan de reserves	8.835	2.536	2.095	1.508
Geraamd resultaat na bestemming	77	-9.996	-9.132	-8.113
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-1.726	131	520	71
Structureel geraamd resultaat	1.803	-10.127	-9.652	-8.184

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Ingevolge het BBV (artikel 19) is een overzicht opgenomen van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. In het onderstaand overzicht zijn de verrekeningen met reserves opgenomen die meerjarig (> 4 jaren) zijn.

Verrekening met reserve: Bedragen x € 1.000		Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
LASTEN					
Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarriere					
Huisvesting onderwijs	dekking onderwijslasten	100	200	300	400
		100	200	300	400
Programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid					
Degeneratiekosten	dekking herstelwerkzaamheden	500	500	500	500
		500	500	500	500
Onderdeel Algemene dekkingsmiddelen					
Taakmutaties algemene uitkering	storting in reserve (circulaires)	37	38	38	38
		37	38	38	38
TOTALE LASTEN		637	738	838	938
BATEN					
Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarriere					
Kapitaaldekking Afschrijvingen	dekking afschrijvingen	635	632	615	616
		635	632	615	616
Programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid					
Kapitaaldekking Afschrijvingen	dekking afschrijvingen	169	169	154	148
		169	169	154	148
Onderdeel Overhead					
Kapitaaldekking Afschrijvingen	dekking afschrijvingen	800	762	374	309
		800	762	374	309
TOTALE BATEN		1.604	1.563	1.143	1.073

B. Uiteenzetting financiële positie en de toelichting

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

De geprognosticeerde balans is een verplicht onderdeel van de begroting. Op basis van de geprognosticeerde balans worden de financiële kengetallen berekend (zie paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing in de beleidsbegroting).

	Realisatie 2023	Begroting 2024 gewijzigd	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Activa	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
(im) Materiële vaste activa	246.532	270.315	295.583	308.300	318.743	327.006
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekingen	1.619	3.239	3.239	3.239	3.239	3.239
Financiële vaste activa: Leningen	2.140	2.375	2.442	2.255	2.065	1.874
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	4.820	3.259	3.983	3.983	3.983	3.983
Totaal Vaste Activa	255.111	279.188	305.247	317.776	328.030	336.102
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	3.475	11.935	16.311	8.775	12.442	8.419
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen <1 jaar	17.612	22.192	17.612	17.612	17.612	17.612
Liquide middelen	1.264	1.121	1.264	1.264	1.264	1.264
Overlopende activa	4.728	2.628	4.728	4.728	4.728	4.728
Totaal Vlottende Activa	27.079	37.876	39.915	32.379	36.046	32.023
Totaal Activa	282.190	317.064	345.162	350.155	364.076	368.125
Passiva	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Eigen vermogen	66.356	64.762	49.899	38.751	29.806	21.661
Voorzieningen	16.236	23.874	16.931	15.843	14.573	13.076
Vaste schuld	153.561	151.435	181.052	194.944	204.728	214.555
Totaal Vaste Passiva	236.153	240.071	247.882	249.538	249.107	249.292
Vlottende schuld	18.577	60.184	53.795	63.791	72.925	81.037
Overlopende passiva	27.460	16.809	43.485	36.827	42.044	37.796
Totaal Vlottende Passiva	46.037	76.993	97.280	100.618	114.969	118.833
Totaal Passiva	282.190	317.064	345.162	350.156	364.076	368.125

De geprognosticeerde balans is opgesteld in overeenstemming met de grondslagen van de begroting. Bij het bepalen van het EMU-saldo en de financiële kengetallen wordt ook deze balans gebruikt.

De meest opvallende zaken in de geprognosticeerde balans zijn de stijgende materiële vaste activa (als gevolg van het investeringsplan), de stijgende schuldenpositie (als gevolg van het investeringsplan) en het dalende eigen vermogen. Dezelfde ontwikkelingen zien we ook in het EMU-saldo en in de financiële kengetallen terug komen.

EMU-saldo

In de Wet Hof wordt geregeld dat medeoverheden een gelijkwaardige inspanning moeten leveren in het kader van het respecteren van de Europese begrotingsdoelstellingen. De Europese begrotingsdoelstellingen betreffen:

- overheidstekort (EMU-saldo) maximaal 3% van het BBP
- EMU-schuld maximaal 60% van het BBP
- middellange termijn doelstelling voor het EMU-saldo is begrotingsevenwicht (EMU-saldo nihil).

Het Rijk en de medeoverheden hebben afgesproken om gebruik te maken van een beheersmodel voor het EMU-saldo voortvloeiend uit de Wet Hof. Er blijft sprake van een macronorm voor het EMU-saldo die niet onderverdeeld wordt in een micronorm per individuele overheid (er is wel een referentiewaarde per individuele overheid met een signaleringsfunctie). Als er sprake is van een (dreigende)

overschrijding wordt in het bestuurlijk overleg besloten welke maatregelen moeten worden genomen om de overschrijding te voorkomen of in latere jaren goed te maken. Er is ruimte voor afspraken over een collectief verbeterpad. Als een meerjarige overschrijding van de vastgestelde norm voor het EMU-saldo van de decentrale overheden dreigt heeft de Minister de mogelijkheid met behulp van het correctiemechanisme het EMU-saldo van de decentrale overheden te beheersen, bijvoorbeeld door middel van het faseren van investeringen.

Onderstaand is een meerjarig overzicht van het EMU-saldo opgenomen.

				Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
EMU-SALDO				-26.199	-51.450	-17.418	-24.325	-13.882
EMU-SALDO referentiewaarde				-8.217	-9.375	-9.375	-9.375	-9.375
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde				-17.982	-42.075	-8.043	-14.950	-4.507
Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	1.855	67	-188	-189	-191
			Uitzettingen	-1.561	724	-	-	-
		Vlottende activa	Uitzettingen	4.580	-4.580	-	-	-
			Liquide middelen	-143	143	-	-	-
			Overlopende activa	-2.100	2.100	-	-	-
	Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	-2.126	29.617	13.892	9.785	9.827
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	41.607	-6.389	9.996	9.134	8.112
			Overlopende passiva	-10.651	26.676	-6.658	5.217	-4.248
			Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa					

Het negatieve EMU-saldo wordt veroorzaakt door de groeiende schuldenpositie als gevolg van het meerjarig investeringsplan waardoor per saldo meer wordt geïnvesteerd dan wordt afgeschreven. Vanaf 2026 wordt het EMU-saldo minder negatief dat komt voornamelijk doordat vanaf dat jaar het investeringsplan minder hoog is dan in de eerste jaren.

Gemeentelijk investeringsplan 2025-2028

Een vast onderdeel van de begroting is het overzicht van alle investeringen die de gemeente voornemens is te doen. Deze planning wordt telkens in de verschillende planning en control documenten bijgesteld.

Investeringen verdienen apart uw aandacht vanwege hun aard: een investering wordt over een lange periode (tot wel 60 jaar) afgeschreven en om investeringen te kunnen doen moeten we lenen. En geld lenen kost inmiddels 'gewoon' weer geld: elk jaar betalen we rente over onze leningen. Die leningen worden ook pas na vele jaren afgelost.

Dit betekent dat een investering die vandaag wordt gedaan, nog tot het einde van de 21ste eeuw in onze boeken kan voorkomen én een beslag op die begrotingen legt.

Behalve het financiële belang is er ook een Zwindrechts bestuurlijk belang: we hebben via de financiële verordening afspraken gemaakt over de wijze van raadsbesluitvorming op investeringen. Deze afspraken geven we via de P&C cyclus en (dus) deze paragraaf mede invulling.

Bestuurlijk kader

De investeringen in deze begroting zijn verwerkt op basis van de uitgangspunten uit de kadernota 2025. Belangrijkste uitgangspunt is het *financieel* realistischer begroten op basis van de daadwerkelijke uitvoeringskracht voor het doen van die investeringen. We proberen planoptimisme waar mogelijk te voorkómen.

Het gaat met name om de infra- en rioleringsprojecten en de investeringen onderwijshuisvesting. We schrappen dus niet in onze *inhoudelijke* ambities door het realistischer ramen, maar sturen op een logischere spreiding in de tijd. We blijven altijd vanuit *technische* noodzaak plannen en prioriteren. Vervolgens gaan we, met het oog op de beschikbare uitvoeringscapaciteit plannen en faseren. Dit leidt noodzakelijkerwijs wel tot het maken van afgewogen keuzes.

In de kadernota 2025 zijn ook de bijzondere en/of politiek relevante wijzigingen in de kredieten opgenomen. Ten opzichte van de kadernota zijn overigens geen nadere wijzigingen te melden, buiten de aanpassing van de *investeringsomvang* van € 15 miljoen naar € 12,5 miljoen voor infra en riolering. Deze aanpassing leidt tot jaarlijkse lagere kapitaallasten in de exploitatie en wordt dus uitgesmeerd over een periode tot 50 jaar. Het effect van deze aanpassing is dat naast het in de tijd faseren van projecten, de vervangingsopgaven sober zullen worden uitgevoerd en dus vaker voor een type 2 project gekozen wordt in plaats van een type 3 waar sprake is van een complete herinrichting. Dit betekent dat projecten dicht bij de benadering "nieuw voor oud" zullen liggen dan bij extra wensen en ambities. De uitvoering wordt meer gericht op de kernfuncties van de openbare ruimte. Hierbij blijven we zoveel mogelijk rekening houden met verkeersveilige, toegankelijk en klimaat robuuste uitgangspunten. Hiermee besparen we zowel VAST (voorbereiding, administratie en toezicht) kosten als ook uitvoeringskosten.

Het gemeentelijk investeringsprogramma

De regelgeving schrijft voor dat de raad de kredieten op programmaniveau autoriseert. Met het vaststellen van deze begroting worden de budgetten van de investeringen formeel geautoriseerd voor het doen van uitgaven door het college.

* € 1.000

Investerings per programma:	2025	2026	2027	2028
2 - Wonen, bouwen en wooncarrière	12.812	3.318	1.492	1.349
4 - Welzijn en zorg	-	-	-	-
5 - Duurzaamheid en veilige leefomgeving	16.240	16.268	16.225	14.650
8 - Overhead	648	334	224	286
Totaal	29.700	19.920	17.941	16.285

Voor het inzicht van de raad hebben we de genoemde investeringen opgedeeld in de volgende hoofdsorten:

* € 1.000

Investerings naar soort	2025	2026	2027	2028
Reguliere investeringen (Artikel 4, lid 3a)	3.032	1.733	1.388	2.630
Begraafplaatsen	-	-	-	-
Buitensport	815	85	272	1.349
Groen en spelen	692	689	575	575
Verkeer en openbare verlichting	810	267	270	270
Openbare ruimte overig	67	358	46	150
Tractiemiddelen	234	184	99	286
ICT	-	150	125	-
Huisvesting en meubilair	414	-	-	-
Reg. invest. (infra en riolering (Artikel 4, lid 3a))	12.500	12.500	12.500	12.500
Riolering en infra: algemene vervanging incl. Veerplein	12.500	12.500	12.500	12.500
Bijzondere investeringen (Artikel 4, lid 3b)	14.167	5.687	4.053	1.155
Riolering en infra: Stationskwartier	2.171	2.454	2.833	1.155
Onderwijsgebouwen	11.996	3.233	1.220	-
Tussentijdse investeringsbesluiten (artikel 5)	0	0	0	0
	-	-	-	-
Totaal	29.700	19.920	17.941	16.285

De genoemde artikelen verwijzen naar onze Financiële Verordening, gebaseerd op artikel 212 van de gemeentewet.

Mutaties kapitaallasten

De mutaties voor 2025-2028 zijn verwerkt in de meerjarenbegroting conform de kadernota 2025 en het bezuinigingsvoorstel voor het terugbrengen van de investeringen op infra en riolering voor jaarlijks € 2,5 miljoen vanaf 2025. Daarnaast is ook de bezuinigingsmaatregel voor het aanpassen van de rekenrente van 1,5% naar 2% in de cijfers meegenomen.

Nadere invulling investeringsbudgetten (ofwel: kredieten) financiële verordening 212

In de kadernota 2025 is eerder een procesvoorstel opgenomen voor de nadere en praktische invulling van de wijze van besluitvorming omtrent de kredieten.

Kernpunt is dat de raad bij de begrotingsbehandeling besluit voor welke groep van investeringen een apart raadsvoorstel nodig is voordat er verplichtingen worden aangegaan die op de betreffende investering de € 200.000 overschrijden.

Dit om de raad *inhoudelijk* in positie te brengen *bij projecten in de openbare ruimte* als onze (beleids)kaders en wensen, alsmede wensen van betrokkenen een afweging vragen. De raad bepaalt wat bestuurlijk relevant is. Vanwege de omvang en aantal investeringen voor het beleidsveld riolering en infra (IP) heeft deze afspraak vooral invloed op die besluitvorming – voor reguliere IP-projecten heeft separate besluitvorming lang niet altijd meerwaarde.

Voor alle volledigheid geven wij hierbij nog een korte samenvatting van het geschetste proces en voorstellen. Bij kredieten is onderscheid te maken in:

- routinekredieten;
- het investeringsprogramma infra en riolering;
- bijzondere investeringen.

Routinekredieten

De routinekredieten betreffen jaarlijks terugkerende kredieten voor de reguliere aanleg en aanschaf van objecten in de buitenruimte of voor de reguliere bedrijfsvoering met veelal beperkte inhoudelijke sturing.

Het investeringsprogramma infra en riolering

Het investeringsprogramma infra en riolering (hierna: IP) is gerelateerd het integraal vervangen van infra- en riool. Deze zijn te verdelen in drie projecttypes ten behoeve van besluitvorming:

- Type 1: project sectorale vervanging;
- Type 2: integrale projecten;
- Type 3: herinrichtingsprojecten en door de raad aangewezen projecten.

Type 1 en 2-projecten vragen geen of weinig aanvullende ruimteclaims of kunnen binnen de bestaande kaders worden opgelost zonder aanvullende besluiten.

Bij type 3-projecten gaat het om het integrale karakter voor de invulling van de buitenruimte, waarbij dilemma's ontstaan en dus keuzes gemaakt moeten worden. Om deze keuzes te kunnen maken, kan de raad de kaders bepalen ten aanzien van een type-3 project, voordat het voorlopige ontwerpproces begint.

We voorkomen zo de 'ja-of-ja' besluiten.

Bij de kadernota 2025 zijn naar huidige inzichten de volgende projecten die vanaf 2024 starten voorgesteld als type 3-project om aan de raad aan te bieden om kaders voor de ruimteclaims af te stemmen:

- Walburg Noord;
- Kort Ambacht fase 1 en 2;
- Molenweg HJD.

Bij de sessie in het voorjaar 2025 zal meer duidelijkheid komen welke impact de jaarlijkse aanpassing van € 2,5 miljoen vanaf 2025 heeft op de indeling en duiding van de diverse projecten in de verschillende typen.

Standaard werkwijze:

- 1) Vanaf 2025 zal een jaarlijks terugkerend sessie (planning: maart) worden voorbereid, met een overzicht van alle investeringsbudgetten met bijbehorend projecttype (1,2 of 3).
- 2) De raad kan tijdens deze jaarlijkse sessie aangeven of er investeringsbudgetten in de planning staan die 'promoveren' naar type-3 (d.w.z.: separate besluitvorming).
- 3) In de kadernota van dat jaar nemen we deze lijst op en met het vaststellen van de begroting legt de raad deze indeling formeel vast.
- 4) Afwijkingen binnen de totale categorie IP (€ 12,5 miljoen) worden via de reguliere P&C cyclus (de 1e en 2e burap en jaarrekening) gemeld.

Bijzondere investeringen en door de raad aangewezen investeringen

Dit zijn kredieten waarvan het college de inschatting maakt dat de raad deze via separate besluitvorming langs wil zien komen. Dit op basis van een inschatting van de bestuurlijke relevantie door het college. Uiteindelijk bepaalt de raad zélf altijd wat bestuurlijk relevant is en specifieker: voor welke investeringen deze aparte besluitvorming wenst.

Aandachtspunt

De besluitvorming en kaderstelling op de investeringsbudgetten die samenhangen met gebiedsontwikkelingsprojecten, en dus veelal gekoppeld aan grondexploitaties, hebben voor enkele projecten reeds plaatsvonden. Bij de besluitvorming op investeringsbudgetten binnen gebiedsontwikkelingsprojecten bekijken we deze in samenhang met het vaststellen/wijzigen van grondexploitaties.

Het los van elkaar besluiten van investerings- en grondexploitatiebudgetten, ontnemt het integrale overzicht bij een gebiedsontwikkeling. Daarnaast is in die gevallen de grondexploitatie niet mogelijk zonder deze investeringen en vice versa. Separate besluitvorming lijkt dan een keuzemogelijkheid te bieden die er in de praktijk niet (meer) is. Wederom: 'ja-of-ja' besluiten worden voorkomen.

Op basis van de huidige stand van zaken is het voorstel voor "bijzondere investeringen" voor separate rapportage in 2025:

- Stationskwartier IP (besluitvorming via grexen)
- Onderwijsgebouwen

In de P&C-documenten rapporteren we dus expliciet op:

- Type 3 projecten van het IP;
- Investeringsbudgetten samenhangend met het Stationskwartier;
- Onderwijsgebouwen.

Over de type 1 en 2 projecten wordt, naast de type 3, gerapporteerd via de projectenrapportage en projectenmarkt in de maand maart van het kalenderjaar.

Verloop van de reserves

Verloopoverzicht reserves 2025

Reserves	Verloop 2025						
	Saldo begin 2025	Overige vermeerderingen	Totale vermeerderingen	Overige verminderingen	Verminderen ter dekking van afschrijvingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2025
Algemene reserves							
Algemene reserve	18.004		0	3.763		3.763	14.241
<i>Geraamd resultaat (van/naar algemene reserve)</i>			77				77
Dekkingsreserve	0	2.640	2.640	2.640		2.640	0
Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	1.410		0			0	1.410
Subtotaal Algemene reserves	19.414	2.640	2.717	6.403	0	6.403	15.728
Bestemmingsreserves							
Reserve Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf	4.063	663	663	566		566	4.160
Reserve Uitvoeringsprogr. Gebiedsontw.	10.913	436	436	158		158	11.191
Reserve Kapitaaldekking afschrijvingen	18.469		0		1.604	1.604	16.865
Reserve Taakmutaties algemene uitkering	335	37	37	104		104	268
Reserve Investeringsprogramma	0	1.000	1.000			0	1.000
Reserve Degeneratiekosten	0	500	500			0	500
Reserve Huisvesting onderwijs	0	100	100			0	100
Reserve Investeringsfonds	0		0			0	0
Reserve Covid-19	0		0			0	0
Reserve Generatiepact	24		0			0	24
Reserve Bomenfonds	0		0			0	0
Reserve Thuis in Zwijndrecht	63		0			0	63
Subtotaal Bestemmingsreserves	33.867	2.736	2.736	828	1.604	2.432	34.171
Totaal reserves	53.281	5.376	5.453	7.231	1.604	8.835	49.899

Verloopoverzicht reserves 2026-2028

Reserves	Verloop 2026				Verloop 2027				Verloop 2028			
	Saldo begin 2026	Totale vermeerderingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2026	Saldo begin 2027	Totale vermeerderingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2027	Saldo begin 2028	Totale vermeerderingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2028
Algemene reserves												
Algemene reserve	14.318		440	13.878	3.882	0	13	3.869	-5.265	0	0	-5.265
<i>Geraamd resultaat</i>				-9.996				-9.134				-8.112
Dekkingsreserve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	1.410	0	0	1.410	1.410	0	0	1.410	1.410	0	0	1.410
Subtotaal Algemene reserves	15.728	0	440	5.292	5.292	0	13	-3.855	-3.855	0	0	-11.967
Bestemmingsreserves												
Reserve Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf	4.160	353	298	4.215	4.215	723	723	4.215	4.215	269	269	4.215
Reserve Uitvoeringsprogr. Gebiedsontw.	11.191	293	231	11.253	11.253	723	216	11.760	11.760	269	180	11.849
Reserve Kapitaaldekking afschrijvingen	16.865	0	1.563	15.302	15.302	0	1.143	14.159	14.159	0	1.060	13.099
Reserve Taakmutaties algemene uitkering	268	38	4	302	302	38	0	340	340	38	0	378
Reserve Investeringsprogramma	1.000	0	0	1.000	1.000	0	0	1.000	1.000	0	0	1.000
Reserve Degeneratiekosten	500	500	0	1.000	1.000	500	0	1.500	1.500	500	0	2.000
Reserve Huisvesting onderwijs	100	200	0	300	300	300	0	600	600	400	0	1.000
Reserve Generatiepact	24	0	0	24	24	0	0	24	24	0	0	24
Reserve Bomenfonds	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Thuis in Zwijndrecht	63	0	0	63	63	0	0	63	63	0	0	63
Subtotaal Bestemmingsreserves	34.171	1.384	2.096	33.459	33.459	2.284	2.082	33.661	33.661	1.476	1.509	33.628
Totaal reserves	49.899	1.384	2.536	38.751	38.751	2.284	2.095	29.806	29.806	1.476	1.509	21.661

Specificatie reserves

Algemene reserve				
omschrijving mutaties	2025	2026	2027	2028
Resultaat 2025	77			
Resultaat 2026		-9.996		
Resultaat 2027			-9.134	
Resultaat 2028				-8.112
Aanvullend krediet De Brink	-145			
Storting in Dekkingsreserve	-2.640			
Kadernota 2024	-428	-140	-13	
Raadsprogramma 2.0	-400	-300		
1e bestuursrapportage 2023	-23			
GVVP (2021-0132132)	-127			
Saldo mutaties	-3.686	-10.436	-9.147	-8.112

- = vermindering reserve + = toevoeging aan de reserve

Dekkingsreserve				
Structureel Autonome/onontkoombare ontwikkelingen & claims (rpg 2.0)	2025		Kenmerk	
Bouwen aan vertrouwen	-294		G2	
Kabinetszaken: ontmoeten en representatie	-100		G3	
Dementievriendelijke gemeente (motie raad)	-40		G4	
Communicatie B&W en raad	-190		G11	
Totaal autonome / onontkoombare ontwikkelingen & claims (rpg 2.0)	-624			
Vertaling raadsprogramma: extra inzet opgaven raadsprogramma 2.0	2025		Kenmerk	
Versteving verbinding armoede en economie	-425		C4-3	
Intensivering krachtige lokale economie	-180		C4-4	
Sport en bewegen	-50		C4-5	
Aanpak overlastgevende groepen	-150		C4-10	
Lobby-dossiers: A16, Kijfhoek, lightrail, dedicated goederenlijn	-130		C4-12	
Visie openbare ruimte	-30		C4-13	
Totaal vertaling raadsprogramma 2.0	-965			
Vertaling raadsprogramma: voortzetten beleidsambities raadsprogramma 1.0	2025		Kenmerk	
Aanpak kindermishandeling	-225		C3-3	
Respijtzorgvoorzieningen	-50		C3-5	
Totaal voortzetten beleid en raadsprogramma 1.0	-275			
Separate raadsbesluiten raadsprogramma 2.0	2025		Kenmerk	
Betreft raadsbesluit herijking minimabeleid	-219		223010-51003	
OOV RB 2023 0006684	-300		223019-55047	
Visie op openbare ruimte	-175		223030-53044	
Vervanging inwerpzoulen ondergrondse containers	-82		2022-0180403	
Totaal separatie raadsbesluiten	-776			
Tijdelijk uit dekkingsreserve	-2.640			

Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf				
omschrijving mutaties	2025	2026	2027	2028
Tussentijdse winstneming Stadstuinen	27	50		
Tussentijdse winstneming Indische buurt	409	243	203	
Tussentijdse winstneming Heer Janstraat	56			
Tussentijdse winstneming van het Hoff-locatie	171	60		
Tussentijdse winstneming NoordoEVERS			520	269
Winstneming Stadstuinen naar reserve Uitvoeringsprogr.	-27	-50		
Winstneming Indische buurt naar reserve Uitvoeringsprogr.	-409	-243	-203	
Winstneming NoordoEVERS naar reserve Uitvoeringsprogr.			-520	-269
Saldo mutaties	227	60	0	0

- = vermindering reserve + = toevoeging aan de reserve

Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling				
omschrijving mutaties	2025	2026	2027	2028
Tussentijdse winstneming Stadstuinen	27	50		
Winstneming Indische buurt	409	243	203	
Winstneming NoordoEVERS			520	269
50% niet te verhalen kosten Indische buurt	-73	-58	-39	
Bezuiniging	-85	-173	-177	-180
Saldo mutaties	278	62	507	89

- = vermindering reserve + = toevoeging aan de reserve

Budgettaire effecten reserves en voorzieningen 2025-2028

Hieronder treft u tenslotte een overzicht aan met de budgettaire effecten voor de jaarlijkse exploitatiebegroting, veroorzaakt door de verrekeningen met de algemene- en bestemmingsreserves, alsmede de voorzieningen.

Budgettaire effecten reserves en voorzieningen Begroting 2025-2028 voor de exploitatie				
	2025	2026	2027	2028
<i>Verrekeningen met reserves:</i>				
<i>Storting</i>	-5.376	-1.384	-2.284	-1.476
<i>Onttrekking</i>	8.835	2.536	2.095	1.509
saldo verrekeningen met reserves	3.459	1.152	-189	33
<i>Verrekeningen met voorzieningen:</i>				
<i>Storting/Onttrekking</i>	707	893	1.313	1.543
<i>Vrijval</i>				
Saldo verrekeningen met voorzieningen	707	893	1.313	1.543
<i>NB. Exclusief rentebijdringen op voorzieningen</i>				
Totaal effect voor de begrotingssaldi	4.166	2.045	1.124	1.576
- = nadeel voor de exploitatie				

Verloop van de voorzieningen

Mutaties 2025							
Omschrijving voorziening	Ultimo 2024	Ver- meerderingen	Ver- minderingen	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's							
Pensioen Wethouders	3.066	145	134	3.077	3.088	3.099	3.110
Verlofsparen	110	0	0	110	110	110	110
Subtotaal	3.176	145	134	3.187	3.198	3.209	3.220
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
Riolering	3.945	0	852	3.093	2.055	597	-1.091
Subtotaal	3.945	0	852	3.093	2.055	597	-1.091
Totaal voorzieningen	7.121	145	986	6.280	5.253	3.806	2.129
Voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren							
Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf	16.106	300	6.402	10.004	9.943	10.120	10.300
Dubieuze Debiteuren Algemeen	280	0	0	280	280	280	280
Dubieuze Debiteuren Belastingen	367	135	135	367	367	367	367
Subtotaal	16.753	435	6.537	10.651	10.590	10.767	10.947
Totaal voorzieningen inclusief voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren	23.874	580	7.523	16.931	15.843	14.573	13.076

- de voorziening Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf wordt in de jaarstukken op twee plekken in de balans gepresenteerd. Voor de grondexploitaties waarvan de boekwaarde door de voorziening negatief is geworden wordt het bedrag onder nul, gepresenteerd onder de voorzieningen. Het restant wordt in mindering gebracht op het onderhanden werk. Voor de begroting kiezen we uit praktische overwegingen voor een samengevoegde presentatie.
- de voorzieningen inzake dubieuze debiteuren worden in de jaarstukken niet gepresenteerd onder de vaste passiva, maar in mindering gebracht op de overige vorderingen.

Toelichting voorzieningen

Pensioenvoorziening Wethouders

Deze voorziening is bedoeld ter dekking van toekomstige pensioenaanspraken van wethouders. Het gaat enerzijds om pensioenoverdracht van een vertrekkende of gewezen wethouder aan zijn volgende werkgever of pensioenfonds en anderzijds om de pensioenlasten van gepensioneerde wethouders. Hiervoor is een jaarlijks vaste dotatie begroot van € 145.000.

Voorziening riolering

Deze voorziening is bedoeld om de jaarlijkse fluctuaties van het product riolering in de exploitatie op te vangen. Het exploitatieoverschot wordt toegevoegd aan de voorziening.

Voorziening stedelijke ontwikkeling Grondbedrijf

Deze voorziening dient voor de dekking van de nadelige exploitatieresultaten van af te sluiten grondexploitaties. Voor een specificatie per project verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid.

Voorziening dubieuze debiteuren

Deze voorziening dient ter dekking van het oninbaar worden van algemene openstaande vorderingen. Het saldo van de voorziening is bepaald door een inschatting te maken van de inbaarheid van de openstaande vorderingen.

Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

Deze voorziening dient ter dekking van het oninbaar worden van openstaande belastingvorderingen. De benodigde omvang is op basis van een risicoanalyse door Gemeentebelastingen Drechtsteden bepaald.

Bijlage

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Programma/taakvelden	Begroting		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma 1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie</i>			
0.1 Bestuur	-3.327	0	-3.327
0.2 Burgerzaken	-2.700	943	-1.756
0.63 Parkeerbelasting	0	49	49
0.8 Overige baten en lasten	-155	0	-155
1.2 Openbare orde en veiligheid	-12	36	24
2.2 Parkeren	-10	0	-10
6.2 Wijkteams (miv 2023 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen)	-4	0	-4
8.3 Wonen en bouwen	-1.677	1.458	-219
<i>Subtotaal Programma 1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie</i>	<i>-7.884</i>	<i>2.486</i>	<i>-5.398</i>
<i>Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière</i>			
0.10 Mutaties reserves	-1.199	1.730	532
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-154	46	-108
1.2 Openbare orde en veiligheid	-53	86	33
2.1 Verkeer en vervoer	-205	205	0
2.2 Parkeren	-65	139	74
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-618	89	-529
4.2 Onderwijshuisvesting	-2.438	123	-2.315
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-741	10	-731
5.2 Sportaccommodaties	-3.647	1.293	-2.354
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-101	84	-17
5.5 Cultureel erfgoed	-20	0	-20
5.6 Media	-12	54	42
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-632	26	-605
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.381	337	-2.043
8.1 Ruimte en leefomgeving	-2.295	15	-2.280
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-18.144	18.734	590
8.3 Wonen en bouwen	-1.608	29	-1.579
<i>Subtotaal Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière</i>	<i>-34.311</i>	<i>23.001</i>	<i>-11.311</i>
<i>Programma 3 Bestrijding van armoede</i>			
3.1 Economische ontwikkeling	-523	0	-523
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-585	1.018	432
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-105	82	-22
3.4 Economische promotie	-47	0	-47
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-91	91	0
6.3 Inkomensregelingen	-28.581	20.310	-8.271
6.4 WSW en beschut werk	-4.565	0	-4.565
6.5 Arbeidsparticipatie	-4.603	0	-4.603
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-100	0	-100
<i>Subtotaal Programma 3 Bestrijding van armoede</i>	<i>-39.200</i>	<i>21.501</i>	<i>-17.699</i>

Programma/taakvelden	Begroting		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma 4 Welzijn en zorg</i>			
0.10 Mutaties reserves	0	388	388
0.4 Overhead	-192	0	-192
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.910	450	-1.460
5.1 Sportbeleid en activering	-1.400	0	-1.400
5.2 Sportaccommodaties	-39	0	-39
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-104	0	-104
5.6 Media	-1.280	0	-1.280
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-137	0	-137
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-5.759	663	-5.096
6.2 Wijkteams (miv 2023 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen)	-4.607	0	-4.607
6.3 Inkomensregelingen	-49	0	-49
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-3.180	0	-3.180
6711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	-5.608	0	-5.608
6712 Begeleiding (Wmo)	-5.233	0	-5.233
6713 Dagbesteding (Wmo)	-1.838	0	-1.838
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-295	0	-295
6.72a Jeugdhulp begeleiding	-4.212	0	-4.212
6.72b Jeugdhulp behandeling	-886	0	-886
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	-2.052	0	-2.052
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-830	0	-830
6.73a Pleegzorg	-926	0	-926
6.73b Gezinsgericht	-691	0	-691
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-4.602	0	-4.602
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-3.261	0	-3.261
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-848	0	-848
6.81a Beschermd wonen (WMO)	-313	1.025	712
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-284	0	-284
6.82a Jeugdbescherming	-2.192	0	-2.192
6.82b Jeugdreclassering	-162	0	-162
7.1 Volksgezondheid	-2.671	0	-2.671
8.3 Wonen en bouwen	-14	0	-14
Subtotaal Programma 4 Welzijn en zorg	-55.575	2.526	-53.049
<i>Programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid</i>			
0.10 Mutaties reserves	-1.500	392	-1.108
0.63 Parkeerbelasting	0	113	113
0.64 Belastingen overig	-96	0	-96
0.8 Overige baten en lasten	-105	0	-105
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-4.877	0	-4.877
1.2 Openbare orde en veiligheid	-551	0	-551
2.1 Verkeer en vervoer	-9.957	2.314	-7.643
2.2 Parkeren	-288	0	-288
2.3 Recreatieve havens	-6	5	-1
2.4 Economische havens en waterwegen	-188	83	-104
2.5 Openbaar vervoer	-293	0	-293
5.4 Musea	-22	0	-22
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.349	31	-6.319
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-619	1.194	574
6.3 Inkomensregelingen	-1.140	0	-1.140
7.2 Riolering	-5.755	8.421	2.667
7.3 Afval	-6.814	7.912	1.098
7.4 Milieubeheer	-2.973	838	-2.135
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-1.090	1.029	-61
Subtotaal Programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	-42.623	22.332	-20.291

Programma/taakvelden	Begroting		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma Algemene dekkingsmiddelen</i>			
0.5 Treasury	-324	646	322
0.61 OZB woningen	0	6.138	6.138
0.62 OZB niet-woningen	0	6.336	6.336
0.64 Belastingen overig	0	102	102
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	109.161	109.161
<i>Subtotaal Programma Algemene dekkingsmiddelen</i>	<i>-324</i>	<i>122.383</i>	<i>122.059</i>
<i>Programma Financiën</i>			
0.10 Mutaties reserves	-2.677	5.296	2.619
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-77	0	-77
0.5 Treasury	-32	0	-32
0.61 OZB woningen	-135	0	-135
0.62 OZB niet-woningen	-459	0	-459
0.64 Belastingen overig	-45	0	-45
0.8 Overige baten en lasten	-1.316	272	-1.044
0.9 Venootschapsbelasting (Vpb)	-26	0	-26
<i>Subtotaal Programma Financiën</i>	<i>-4.767</i>	<i>5.567</i>	<i>800</i>
<i>Programma Overhead</i>			
0.10 Mutaties reserves	0	1.028	1.028
0.4 Overhead	-15.967	53	-15.914
1.2 Openbare orde en veiligheid	-226	0	-226
<i>Subtotaal Programma Overhead</i>	<i>-16.193</i>	<i>1.081</i>	<i>-15.112</i>
<i>Programma Venootschapsbelasting</i>			
<i>Subtotaal Programma Venootschapsbelasting</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Totaal	-200.877	200.877	0

- = Nadelig / += Voordelig

Bedragen x € 1.000

Zwijndrecht. **Dat is thuiskomen**

